
Reform Act 1832

Aristokratiets accept af den bedre middelklasse

HISTORIE SPECIALE

Anders Heslop Christensen

Daniel Peter Withenstein

Oktober 2005

AALBORG UNIVERSITET

Historie studiet

Titel:

Reform act 1832 – Aristokratiets accept af den bedre middelklasse

English Title:

Reform act 1832 – The Aristocracies acceptance of the upper middleclass

Gruppe medlemmer:

Anders Heslop Christensen

Daniel P. Withenstein

Speciale vejleder:

Michael Wagner

Synopsis:

En analyse af den økonomiske og samfundsmæssige udvikling, der er medvirkende til den britiske middelklasses krav om politisk medbestemmelse i perioden 1815-1832.

Tegnforklaring:

Ansvarshavende for afsnit er på følgende form (forfatter,redaktør)

Bogreferencer er på følgende form (Navn, år, side)[Placering i litteraturlisten].

Indholdsfortegnelse

1	Indledning	5
1.1	Problemformulering	5
1.2	Samfundsopbygningen i 1700-tallet	7
1.3	Samfundet efter Napoleonskrigen	8
1.4	“Reform act”	9
1.5	“Old Corruption”	11
2	Den klassiske økonomis tilblivelse	17
2.1	Merkantilismen	17
2.2	Fysiokratismen	19
2.3	Merkantilismen og fysiokratismen indflydelse	22
2.4	Ricardo	26
2.5	Fra mystik til naturlov	34
3	Den økonomiske politik	37
3.1	Kornloven	38
3.2	Fra papir til guld	41
3.3	Tilbagegangen for Tories	44
3.4	Regeringsskiftet i 1830.	50
3.5	Effekten af politikken	53
4	Samfundskritikken	55
4.1	Kongen	56
4.2	Opgør med den anglikanske kirken	61
4.3	Kritik af adelen	65
4.4	Folkelig opstand	69

INDHOLDSFORTEGNELSE

5	Den radikale bevægelse	75
5.1	Traditionel radikalisme	76
5.2	Social og filosofisk radikalisme.	87
5.3	De intellektuelle radikale	91
5.4	Nuancerne i radikalismen	93
6	Middelklassens ideologiske baggrund	95
6.1	Differentierede middelklasser	95
6.2	Den ideologiske debat	99
7	Konklusion	107
7.1	Perspektivering	111
7.2	Abstract	112

Kapitel 1

Indledning

Denne opgave er skrevet ud fra en generel interesse i udviklingen i Storbritannien fra den spæde industris begyndelse i slutningen af 1700tallet og frem mod rollen som industriel hegemon i slutningen af 1800tallet. Vi har tidligere beskæftiget os med årsagerne til hungersnøden i Irland i 1840'erne, og kom i den forbindelse også omkring Englands økonomiske situation. De store økonomiske forskelle mellem de to lande i tiden omkring hungersnøden, måtte bunde i en meget forskellig udvikling i den umiddelbare periode op til. Under researchen af England efter Napoleonskrigen, var det middelklassens aktive rolle der pirkede til vores interesse, og ikke mindst deres stigende økonomiske formåen. Dermed var kimen lagt til indeværende speciale.

1.1 Problemformulering

(Fælles)

Specialet vil omhandle den politiske og sociale udvikling fra 1815-1832 i England. Baggrunden for analysen er middelklassens rolle i tilblivelsen af "Reform act" i 1832. Reformen var en omstrukturering af repræsentationen i parlamentet. Flere industriområder blev repræsenteret gennem disse ændringer. Derudover blev stemmeretten og opstillingsretten ændret så det ikke udelukkende var jordbesiddelse, men også økonomisk formåen der var afgørende.

En del af analysen bliver at klarlægge, hvilke forandringer der sker i det

engelske samfund efter Napoleonskrigens afslutning i 1815 som medvirkede til gennemførelsen af "Reform act" i parlamentet. I perioden efter krigen kommer en stadig stigende kritik af det siddende aristokratis økonomiske politik. Specielt er kornloven fra 1815 udskældt, idet den opretholder en høj kornpris, der kun gavner de få. Kornloven er støttet af adelen, i et forsøg på, i henhold til kritikkerne af loven, at opretholde de høje priser fra krigen for egen vindings skyld. Kritikkerne er arbejdere og den nye middelklasse, og i visse tilfælde intellektuelle, der forenes i en kritik af parlamentet ud fra forskellige synspunkter. Arbejderne kritiserer kornloven på grund af, at det betyder højere priser på brød. Middelklassen kritiserer også kornloven på grund af brødpriserne, men ud fra den betragtning, at det er prisen på brød der bestemmer prisen på arbejde. Den nye middelklasse der er opstået i kølvandet af den spæde industrialisering, stiller i stigende grad krav om medindflydelse, i kraft af deres stigende indtægter. Lavere kornpriser og dermed lavere omkostninger i produktionen er til dels støttet af datidens økonomer, såsom David Ricardo der var aktivt imod indførelsen af kornloven.

Samfundet er inde i en rivende udvikling, hvor indflydelsesrige industrimagnater samt forretningsdrivende er med til at gøre samfundet mere komplekst. Middelklassen søger magten, i et opgør mod hvad der flere steder er blevet betegnet som "old corruption", hvor landets få rige sidder på magten og lovgiver ud fra egne interesser.

Industrialiseringens omformning af samfundet og den øgede urbanisering gør at middelklassen bliver udvidet. Det er derfor at middelklassen bliver interessant som analyseobjekt, da denne del af befolkningen har bånd til både arbejderne og adelen. Det specielt denne kultursplittelse der gør at middelklassen bryder fra resten af samfundet, hvilket manifesteres i deres forskelligartede kritik af samfundet.

Overgangen til klassisk økonomisk tænkning vil danne baggrund for en analyse af middelklassens økonomiske magt, og deres krav om politisk indflydelse. Med udgangspunkt i Smith, Malthus og Ricardo vurderes nogle af de sociale forandringer i samfundet, med henblik på forståelsen af middelklassens rolle i samfundet. Hertil kommer den radikale bevægelses rolle og middelklassens indflydelse på denne. En central del af analysen vil således

1.2. Samfundsopbygningen i 1700-tallet

blive middelklassens rolle i den radikale bevægelse og deraf vedtagelsen af "Reform act i 1832", med udgangspunkt i samtidens økonomiske teorier.

Ovenstående leder ud i spørgsmålet:

- Hvad var middelklassens rolle i udformningen af Reform act.

For at sætte den historiske ramme er det centralt at se nærmere på den generelle situation i det britiske samfund fra 1700 tallet frem til reformen.

1.2 Samfundsopbygningen i 1700-tallet

(Fælles)

Den britiske adel havde op gennem 1700-tallet generelt været tæt forbundet med overklassen, og der var ikke de typiske skillelinier som man så på kontinentet. I starten af 1700-tallet beskriver Arthur Young forholdet mellem adelige og arbejdere som værende betydeligt bedre i England end eksempelvis Frankrig, hvor Young er på besøg hos Duc de la Rochefoucauld.

"At an English nobleman's, there would have been three or four farmers asked to meet me, who would have dined with the family amongst the ladies of the first rank. I do not exaggerate, when I say, that I have had this at least an hundred times in the first houses of our islands. This I however, a thing that in the present state of manners in France, would not be met with from Calais to Bayonne, except by chance in some of the house of some great lord that have been much in England, and then not unless it was asked for".(Landes 1969 s.70)[19]

Landes bruger Robert Hewer, en succesfuld handelsmand og senere jordejer, som eksempel på relationerne mellem aristokratiet og middelklassen. Robert Hewer havde tætte forbindelser til The Duke of Bedford, hvor han ofte var personlig gæst. Sådanne relationer mener Landes havde en langt større betydning end diverse ægteskaber mellem aristokratiet og driftige handelsmænd. Mange jordejere og producenter tilhørte middelklassen, og havde en tæt forretningsmæssig forbindelse til aristokratiet, om end den sociale forskel var betydelig. Men der var få barrierer mellem jordejere og producenter i de sociale lag under aristokratiet. I Frankrig var det eksempelvis sjældent at en familievirksomhed involverede andre end familien, hvor

man i England uden problemer åbnede for venner eller venners venner (Landes 1969 s.71)[19]. Dette giver uvægerligt et mere dynamisk samfund, hvor samhandel og relationer spiller en stor rolle. Landes mener dog ikke, at det op gennem 1700-tallet udelukkende har været aristokratiet mod resten af samfundet, men derimod et tæt samarbejde mellem de øverste klasser. Det er dog næppe et samfund af udelukkende tilfredse borgere. I 1688 havde der været et militærkup hvor James II fra "House of Stuart" bliver afsat. Støtterne til "House of Stuart" bliver betegnet som Jakobinere. Selve jakobiner bevægelsen eksisterede fra 1688-1745, hvor deres sidste spæde forsøg på at genindsætte "House of Stuart" mislykkedes (Britannica Online "jacobite")[17]. Selve betegnelsen Jakobin bliver også brugt senere i starten af 1800-tallet, hvor betydningen bliver bredere, og går over i at være et skældsord for dem man mener konspirerer mod forfatningen.¹ Kritikken af samfundet kom også til udtryk i det religiøse liv, hvor stadig flere i de nordlige industriområder blev betegnet som "dissenters"². At det netop er i den nordlige del, mener Landes ikke er en tilfældighed, idet det er der at effekten af den begyndende industrialisering og urbanisering er størst (Landes 1969 s.73)[19].

1.3 Samfundet efter Napoleonskrigen

(Fælles)

Efter afslutningen af Napoleonskrigen i 1815 begynder der at komme en stigende bekymring omkring udgifterne til de fattige. I denne periode kommer der op mod 250.000 tilbage fra krigen (Hobsbawn 1985, s.49)[15] og en stor del af disse stod uden arbejde. Kombinationen af flere konkurser i industrien, stigende arbejdsløshed på landet, og professionaliseringen af bierhvervene der før havde udgjort en indtægt i perioder hvor landarbejde ikke var at finde, gjorde at udgifterne til fattighjælp i nogle områder steg voldsomt. I samspil med de tilbagevendte soldater var befolkningsantallet

¹I indeværende speciale vil brugen af "jakobin" dække over den senere betydning, hvor der er tale om kritikere af det eksisterende system, ofte radikale

²Dissenters bliver oversat i "Oxford Advanced Learners Dictionary of Current English", til de folk der ikke bekender sig til den anglikanske kirkes doktrin. Det er altså ikke en selvstændig religiøs retning, mere et fravalg end et tilvalg af religion.

1.4. “Reform act”

i England støt stigende. I perioden fra 1801-1811 steg befolkningen fra 11 mio. til 12 mio. Denne udvikling fortsatte, fra 1811 til 1821 er tilvæksten en af de størst målte i Englands historie, befolkningen steg fra 12 mio. til 14,5 mio. (Gash 1979 s.12)[9]. Med så stor en befolkning og så lille en gruppe begunstigede var forskellen mellem rig og fattig enorm. Derfor er det heller ikke underligt, at Malthus's teorier er noget af det mest omdiskuterede i datidens England. Med den stigende arbejdsløshed og tilstrømningen af arbejdskraft fra landområderne til byerne er de fattige blevet et synligt problem. Overklassen bestod af en meget lille gruppe, og selv om landarbejdere udgjorde den største og fattigste del af Englands befolkning, er det også i denne periode at middelklassen i England ekspandere. i 1831 census bliver der opført 214.000 under betegnelsen (kapitalister, bankfolk og andre professionelle med en uddannelse). Denne gruppe er større end landmænd der havde landarbejdere ansat og gruppen af personer med uafhængige midler til forsørgelse(Gash 1979 s.19-22)[9]. 1831 census er ikke specielt konsistent i sine data og kan derfor ikke tages for pålydende. Specielt ikke fordi der ikke er nogen differentiering af de 214.000 personer. Først i den senere census fra 1841 benyttes der en differentiering mellem de forskellige professionelle faggrupper. På trods af førstnævnte census' mangler, giver den et billede af størrelsesforholdet mellem middelklassen og jordejere. Netop middelklassen og de selvstændige landmænd var blandt de tilgodesete af den industrielle udvikling. Den øgede økonomiske vækst og skabelsen af nye erhverv havde skabt en hel række af nye samfundsgrupperinger der ikke er definerbare som en samlet klasse med en politisk og økonomisk agenda. Middelklassen i England omkring reformen er derfor en blanding af forskellige interesser og identiteter, hvor om det eneste fællestræk er, at de var mere velhavende end arbejderklassen.

1.4 “Reform act”

(Fælles)

”Reform act” er som ordet antyder en reformering af det engelske valgsystem, der ændrer på hvilket grundlag der gives stemmeret til og en omfordeling af pladserne i House of Commons.

Loven bliver vedtaget i 1832, efter at Whigs³ har haft magten siden 1830, efter en næsten uafbrudt periode på 50 år med et Tory⁴ styret parlament.

Pladserne i parlamentet var i perioden før 1832, fordelt på en måde hvor den sydlige del af England fik en relativ stor indflydelse, deres indbyggertal taget i betragtning. Pladserne var fordelt mellem “boruoghs” og “counties”, hvor førstnævnte er betegnelsen for en selvstændig by med en hvis selvbestemmelse, eller et område af en større by, med samme beføjelser. Modsat er et “county” betragtet som et landområde der har en hvis form for selvstyre. Fordelingen af parlamentsmedlemmer der repræsenterer et “borough” er 405, mod 80 der repræsenterer et “county” i England, dertil kommer yderligere 4 der er valgt fra universiteterne (Evans 1994. s.379)[7]. Til disse tal hører eksempelvis at Cornwall, i det sydvestlige England havde 44 parlamentsmedlemmer der var valgt i “boroughs”, og Lancashire i det tæt befolkede nordvestlige England havde 14. Begge områders befolkning var i 1801 ca. 192.000. Dette tal var for Cornwalls vedkommende steget til ca. 301.000 i 1831, hvorimod Lancashires befolkning var steget til ca. 1.337.000 (Garrard 2002 s 21-22)[8]. Repræsentationen blev således stadig mere ulige som følge af industrialiseringen, og forbedringen af landbruget. Ud af Englands 405 “boruoghs” var der 56 hvor der var mindre end 50 personer med stemmeret, og kun 43 steder med mere end 1000. Retten til at stemme i et “county” var begrænset til dem der havde jord til en værdi af mere end 40 shillings, hvilket giver 239.000 stemmeret i England og Wales, med et gennemsnit på 6000 stemmeberettigede i hvert “county” (Cunningham 2000. s 29)[5]. Der var således en skæv fordeling af parlamentspladser, hvilket var begrundet i forældet lovgivning, hvor pladserne var oprettet for hundrede år siden, ud fra hvor magten havde ligget på det pågældende tidspunkt. I 1831 var der ca. 13% der havde stemmeret i England og Wales, men det var langt fra sikkert, at man kunne udnytte sin ret, idet der i mere end 2/3 dele af områderne ikke fandtes nogen modkandidat. (Cunningham 2001 s. 29-30)[5] Der var flere kritikere af dette system både hos dem med indflydelse, men også hos de udenforstående herunder middelklassen og arbejderklassen. En

³Betegnelse for liberale parlamentsmedlemmer

⁴Betegnelse for konservative parlamentsmedlemmer

1.5. “Old Corruption”

del af de to sidstnævntesamfundsgrupper var inspireret, af Thomas Paine⁵ der i 1791 udgav ”Rights of man”, hvori der var et krav om stemmeret til alle. Men frygten for en revolution som den franske gjorde, at reformtankerne var fjerne for de adelige.

Den nye fordeling af parlamentspladser betød både oprettelse af nye og afskaffelse af gamle. I England mistede 56 “boruoghs” deres parlamentspladser og yderligere 30 mistede en af deres to pladser. Af nye pladser blev 64 givet til “counties” og yderligere 63 pladser blev oprettet i nye “boroughs”. Universiteterne beholdt derimod deres 4 pladser. Den sydlige del af England var dog stadig overrepræsenteret, og enkelte pladser blev givet til små byer. Begrundelse lå i deres betydning for økonomien, som eksempelvis Frome i Sommerset eller Whitby i Yorkshire, hvor henholdsvis ” West country textiles” og “Yorkshire shippin”g lå. Antallet af stemmeberettigede i England og Wales steg med ca. 50% til 18% af befolkningen. Afgørende for stemmeretten i “counties” var nu, at man var mand og ejede en bolig der var mere værd end 40 shillings eller 2 pund, eller sad med en langtidskontrakt på en ejendom med en værdi på mere en 10 pund, eller sidst hvis man lejede ejendom til en værdi af 50 pund. For “boruoghs” gjaldt det, at man skulle eje eller leje ejendom til en værdi på 10 pund (Cunningham 2001. s.33)[5]. Stemmeretten var således ulige fordelt på den sociale rangstige i forskellige dele af landet, afhængig af priserne på ejendom.

1.5 “Old Corruption”

Fælles

Til præsentation af den eksisterende forskning er det blevet valgt at tage udgangspunkt i to artikler af henholdsvis W.D Rubinstein og P. Harling. Disse to artikler repræsenterer den overordnede diskussion i debatten om den radikale bevægelses kritik af “Old Corruption”, og de radikales argumentation for at reform er den eneste løsning på dette problem. På baggrund af denne diskussion præsenteres nogle af de centrale forskere, der er anvendt i analysen.

⁵Amerikansk frihedshelt

I spørgsmålet omkring berettigelsen af de radikales kritik, tager forskningen ofte to standpunkter. En retning bygger på de radikale kilder så som John Wades "The Black Book". I dette værk har Wade samlet alle de udgifter, pensioner og lønninger som staten udbetaler til forskellige personer. En stor del af disse hævdes at være bestikkelse eller vennetjenester for regeringens lakajer. W.D Rubinstein argumenterer i sin artikel "The End of "Old Corruption" in Britain 1780-1860" for at begrebet "Old Corruption" dækkede over mere end den almindelig politisk korrupsion. Han antager at en stor del af den professionelle middelklasses rigdom kom fra disse "Old Corruption" stillinger eller pensioner. Dette bygger han på at næsten 10% af alle de personer der efterlod mellem 500.000 og 1 mio £ mellem 1809-1829 tilhørte den professionelle middelklasse. Det samme gør sig gældende for 23% af dem der efterlod mellem 150.000 og 500.000 £. Specielt lægger han vægt på at der i perioden 1850-1860 sker en kraftig nedgang blandt eksempelvis advokater og dommers akkumulerede rigdom, fra 15% i 1809-1829 til 4% i 1850-1860. Dette understreger udfasningen af "Old Corruption" i hvad han kalder "Age of Reform"⁶(Rubinstein 1983, s.55-56)[29]. Som nævnt tidligere bygger Rubinstein sine oplysninger på blandt andet "The Black Book" af John Wade. De radikale agitatorer beskyldes ofte for at overdrive disse beløb. Rubinstein har sammenlignet Wades påstand om, at Lord Eltons årlige indkomst var 18.000 £ med Horace Twiss "Public and Private life of Lord Cancellor Elton" fra 1844 som opgiver hans årlige indkomst til 17.556 £ i 1801-1806 og 16.118 £ i 1807-1827(Rubinstein 1983, s.61)[29]. Dette leder Rubinstein til den konklusion, at Wade med en mindre overdrivelses margin er præcis i sine opgørelser. Med baggrund i disse opgørelser over lønninger af til tider obskure stillinger så som "Harbinger Axekeeper" anskueliggør Rubinstein, at "Old Corruption" ikke nødvendigvis kun var politisk korrupsion. Specielt var det alment anvendt at embedsmænds stillinger var arvelige. I visse tilfælde gør det samme sig gældende for pensioner og hædersbevisninger. Disse indkomster betragtes som værende ejendom, hvilket gjorde dem ukrænkelige i stil med ejendomsretten til jord. Begrundelsen for at dette system eksisterede helt frem til "The Age of Reform", ligger netop i

⁶Age of Reform er generelt associeret med Peels regeringsperiode og frem

1.5. “Old Corruption”

antagelsen af ejendommens væsentlige betydning. “Old Corruption” er et udtryk for den irrationelle og præmoderne statsstyring, der kendetegnes af manglen på et fungerende bureaukrati med præcisering af ansvar og arbejdsområder (Rubinstein 1983, s.86)[29].

Philip Harling dementerer Rubinstein i sin artikel “Rethinking” Old Corruption”. Harlings hovedargument mod Rubinstein ligger i antagelsen af, at staten før 1830 var klar over, at en del af disse pensioner og stillinger fra ældre tider ikke var tidssvarende, og havde taget skridt til at afskaffe dem. I den forbindelse valgte de en mindre aggressiv handlingsplan. En stor del af disse udgifter til arvelige embedsstillinger mv., bliver ifølge Harling ikke videreført efter ejerens død. Harling angriber John Wades “The Black Book” grundlaget for Rubinsteins antagelser. Som eksempel bruger han, at Wade anslår alle “Sinecures”⁷ til at være over 178.000 £ årligt, Harling argumenterer her for, at Wade ignorere at “Select Committee Report of 1809” anslår at over tid vil dette falde til 112.000 £ ved løbende afvikling af disse (Harling 1995, s.135)[12]. Den radikale bevægelses kritik af den engelske administration, skal ses i lyset af udvidelsen af administrationen i forbindelse med Napoleonskrigen. Kombineret med undertrykkelsen af visse traditionelle retsfrigheder så som “Harbus Corpus”⁸ var den radikale kritik af “Old Corruption” en manifestation, hvad Harling kalder “Country ideology”⁹. Hans kritik er at forfattere som E.P Thompson[32] og Rubinstein ligger for meget i den populære radikale kritiks kildeværdi. Derimod er deres pointe, om at statsapparatet udvides under krigen, og der igennem er med til at skabe kritikken af “Old Corruption” gyldig nok (Harling 1995, s.128-129)[12]. Han mener dog ikke, at denne kritik af “Old Corruption” er begrænset til den radikale bevægelse. Hvis man sammenholder Hilton[13] og Gashs[9] forskning på adelen og overklassen i perioden, kan man udlede at disse også er kritiske overfor omfanget af “Old Corruption”. Specielt “country gentlemen”¹⁰ og “tenant farmers”¹¹ var generelt mistænksomme over for statens skatter og gældss-

⁷Stilling eller arbejde der giver en indtægt uden reelt ydet arbejde.

⁸Retudtryk for en appeal, der skal fastslå om en anklage er gyldig, kan indgives af pårørende til en fængslet person.

⁹Udtryk for Cobbets konservatisme, hvor landlig idyl trues af statens formynderi

¹⁰Ikke adelige jordejere eller lavadelige

¹¹Jordforpagtere; bønder der lejer deres jord af en landlord, ikke at forveksle med “Cot-

tiftelse under og efter krigen (Harling 1995, s.129)[12].

Af andre forfattere der anskuer adelens indflydelse i et alternativt lys, er J.C.D Clark som ser periodens politiske opgør som et udslag af splittelsen i den religiøse anskuelse i samfundet. Han hævder, at *“Far from Emancipation being “an aspect of the reform question” Reform was the consequence of the shattering of the old order by Emancipation.”* (Clark 1985, s.409)[3], hvilket blandt andet bliver modargumenteret af Daunton, der ikke ser “Reform act” som værende et kup fra en religiøs retning mod en anden. Dauntons argument er, at selv inden “Catholic Emancipation” er et aktivt medlemskab af den anglikanske kirke ikke en nødvendighed for politisk succes. (Daunton 1995, s.479)[6]. Daunton undervurderer muligvis betydningen af, at “Catholic Emancipation” også legitimerer mange frimenigheder. Clarks tolkning er interessant og fortjener overvejelse, men i generelle spørgsmål om hvorvidt den religiøse revolution var årsagen til de politiske ændringer, vil man ende i det klassiske dilemma om hvad der kom først. Vi vil dog i højere grad fokusere på de politiske og økonomiske ændringer.

Specialet vil som udgangspunkt desuden støtte sig til den tolkning at de radikale kilder med stor sandsynlighed er overdrevet og i noget tilfælde direkte misledende. Dette ændrer ikke nødvendigvis ved den kendsgerning, at deres gennemslagskraft har været betydelig. Den reelle gyldighed af kildens oplysninger så som “The Black Book” er en vigtig diskussion for forskningen. Det er dog ikke med til at ændre det faktum at disse kilder blev læst og sikkert taget for givet af en del af deres publikum. Det er derfor lige så vigtigt, at vurdere i hvilket omfang disse kilder er et udtryk for den gængse opfattelse i kildens egen tid. John Wade, William Cobbett og andre radikale vil derfor blive brugt som eksempler på tidens opfattelse og kritik af samfundet. I vid udstrækning er specialet fokuseret på den litteratur der var med til at præge den politiske debat om samfundets opbygning. Dette, i et forsøg på at beskrive hvorledes disse diskussioner og teorier, anvendes i forhold til debatten om en reformering af parlamentet. Da “Old Corruption” som nævnt dækker over mere end den gængse opfattelse af politisk korruption, vil nedstående emner berøres i specialet. De klassiske

tage farmers” der er udtryk for landarbejder der har en smule jord til rådighed

1.5. “Old Corruption”

økonomiske teorier og deres anvendelse eller mangel på samme; da vi mener, de er et udtryk for datidens samfundsforståelse. Den populære radikale kritik gennem litteraturen, da den i høj grad udtrykker oppositionen standpunkt mod det eksisterende samfund. I den forbindelse bliver specielt kritikken af adelen og kirken fremhævet, da disse er symboler for den gamle orden. Specialet forholder sig kritisk til den eksisterende forskning med fokus på den økonomiske og intellektuelle debat i perioden 1815-1832, i et forsøg på at vurdere deres betydning for “Reform Act”.

Kapitel 2

Den klassiske økonomis tilblivelse

Afsnittet tager sit udgangspunkt i forandringerne i den økonomiske tankegang, fra merkantilismen til klassicismen. Deriblandt fysiokratismen, der til trods for sin begrænsede levetid har en anseelig indvirkning på både Adam Smith og senere Thomas Robert Malthus. Derfor vil der komme en fyldig forklaring på forskelle mellem fysiokratismen og Malthus's økonomiske ideer, samt forskellen mellem Smith og Malthus. Fysiokratismen betegner adelen som uproduktiv for et lands økonomi, og legitimerer derigennem middelklassens senere kritik af adelen. David Ricardo kommer ligeledes med sin vurdering af økonomien og dens indvirkning på samfundet. Ricardo og Malthus støder sammen i diskussionen omkring konsekvenserne af en eventuel kornlov, op til vedtagelsen af kornloven i 1815. Netop kornloven bliver for mange mennesker et symbol på overklassens udnyttelse af de små, og ikke et spørgsmål om at sikre landets økonomi. I Malthus og Ricardos diskussion af kornloven kommer deres anskuelse af ikke bare økonomien, men også deres samfundsforståelse til udtryk.

2.1 Merkantilismen

(AHC,DPW)

Merkantilismen satte dagsordenen i en lang periode i Vesteuropa fra ca. 1500-

1750. Perioden kan ikke betegnes som statisk rent teoretisk, idet der skete store udviklinger indenfor merkantilismen. Kvaliteten af den økonomiske litteratur er i perioden fra ca. 1650 til 1750 af betydelig højere standard end den fra tiden før 1650. Det er da også i slutningen af perioden, at langt størstedelen af det materiale Adam Smith bruger i sine analyser bliver udgivet (Landreth 1994 s37)[20]. Der bliver skildret mellem hvad der betegnes som den tyske merkantilisme, og den engelske merkantilisme, hvilket skildrer fremgangsmåden hvorpå man beskyttede sin handel. Den tyske merkantilisme er udtrykt ved, at staten beskytter den hjemlige handel mod import udefra, og sigter efter at være selvforsynende. Tilsammeligning sigter den engelske merkantilisme mod at forbedre forholdene for producenter og købmænd så handelen også kan ekspandere udenfor landets grænser (Amdam 2001 s. 35)[1]. Som eksempel på den engelske merkantilisme kan nævnes navigationslovene fra 1651, der stadig var gældende i 1832. Indførelsen af "The navigation law" betød, at al fragt fra de engelske kolonier skulle sejles med engelske skibe til London, og de varer der skulle købes, skulle handles i London. Der skulle betales en ekstra skat for kul fragtet med udenlandske skibe og en ekstra belønning til dem der fragtede korn med engelske skibe. Dette kan meget vel have givet engelske skibsejere og værfter muligheden for at komme ud af skyggen fra de hollandske konkurrenter. Dertil kommer, at den engelske flåde i perioden 1652-54 opbragte op mod 1000 hollandske skibe (Daunton 1995 s.540-41)[6].

Fremover vil der blive taget udgangspunkt i den engelske merkantilisme med mindre andet fremgår. På trods af forskellighederne i formuleringerne mellem den tyske og engelske merkantilisme, er der centrale ligheder. Herunder statens aktive rolle i udformningen af nationalstaten, og statens aktive indsats for at styrke handelen i landet. Merkantilisterne støttede som udgangspunkt ikke statslig indblanding når det gjaldt indenrigshandel. Dette er for Englands vedkommende med til at åbne for frihandel i hele Storbritannien i 1707 (Amdam 2001 s 37)[1]. Frihandelen internt i England er central i udviklingen af økonomiske teorier sammenlignet med udviklingen i Frankrig i slutningen af 1700-tallet, som vil blive berørt senere. Det store spørgsmål for merkantilisterne er hvordan der genereres et økonomisk overskud. Overskuddet blev ifølge merkantilisterne oparbejdet i bytteforholdet, det vil sige

2.2. Fysiokratismen

ved selve handlen. Producenten bliver således ikke rig, fordi han kontrollerer produktionsmidler og arbejdskraft, men i stedet ved den magt han udøver på markedet. Problemet bliver, at hvis overskuddet ligger i bytteforholdet, er det ikke muligt at tjene penge med mindre det sker på bekostning af en anden part. Derfor konkluderer merkantilisterne, at den eneste måde hvorpå et land kan øge sin rigdom er ved udenrigshandel (Amdam 2001 s 38-39)[1]. Et andet kendetegn ved merkantilismen er, at de enkelte teorier tager udgangspunkt i en konkret problemstilling som for eksempel navigationslovene. Et andet eksempel er "The calico act"¹ fra 1721, der forbyder folk at bære denne dragt af bomuld, hvilket skulle beskytte den hjemlige produktion af uld, mod billigt bomuld fra blandt andet Amerika. På denne måde var der utallige love, der regulerede handlen og styrkede den hjemlige produktion og udenrigshandel (Daunton 1995 s 544)[6]. Begge love er eksempler på en protektionistisk tankegang, men også eksempler på at der reageres ud fra specifikke problemstillinger.

2.2 Fysiokratismen

(AHC,DPW)

Som modvægt til merkantilismen og som svar på at landbruget i Frankrig ikke havde samme standard som i England, begyndte en gruppe intellektuelle franskmænd, at se anderledes på definitionen af rigdom. Hvor merkantilisterne mente, at penge, guld, sølv og lignende var den eneste måde at opføre et lands overskud i, flyttede fysiokraterne fokuset hen på naturressourcerne. Fysiokraterne mener i modsætning til merkantilisterne, at der er en naturlig lovmæssighed i økonomi som det tidligere blev bevist med for eksempel opdagelsen af tyngdeloven. På den måde er det kun muligt for mennesker at opdage lovmæssigheder ikke skabe dem (Landreth s 1994 50)[20]. Ved at tage afstand fra menneskets indblanding, åbnes der for en tro på frihandel, der senere bliver den alt dominerende ideologi (Amdam 2001 s 49)[1].

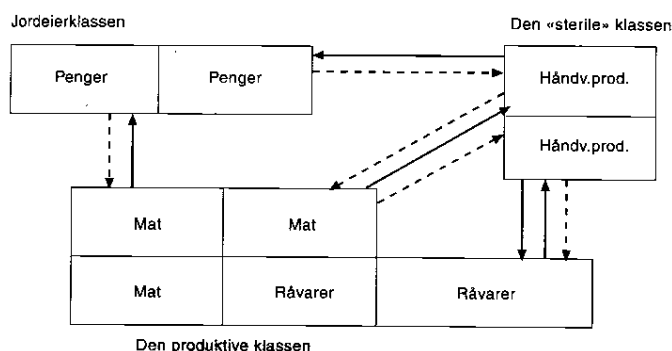
Fysiokratismen opstod omkring 1750 i Frankrig som en modvægt til merkantilismen, og som konsekvens af at Frankrig var ved at tabe terræn til England når det gjaldt implementering af ny teknik i landbruget.

¹Calico - bomuldsdragt

Kapitel 2: Den klassiske økonomis tilblivelse

Selve bevægelsen var stærkt koncentreret om en person, fysiokratismens intellektuelle leder Francois Quesnay, der dannede centrum for fysiokratismens idéer. Grunden til Frankrigs tilbagestående i forhold til England var ifølge Quesnay magthavernes manglende forståelse for indretningen af samfundet og naturlovene. Jordbrug fik en særlig status, idet det skabte et overskud, og bønderne udførte et produktivt arbejde. De stod i kontrast til jordejerne, der var uproduktive og udelukkende tilegnede sig det økonomiske overskud ved at indkræve jordleje. Håndværkere, industri og andre tjenesteydelser er neutrale i bidraget til økonomien, idet forarbejdningen af varer ikke betegnes som produktivt, da de i realiteten kun omformer hvad der allerede ligger. Der er således ikke tale om en værdi af arbejdskraft, men udelukkende af naturligt skabte produkter. Fysiokraternes forklaring på at det alligevel lykkedes folk, at tjene penge på industrivarer var, at de blev solgt til bønderne til monopolpriser, og at bønderne i realiteten blev snydt.

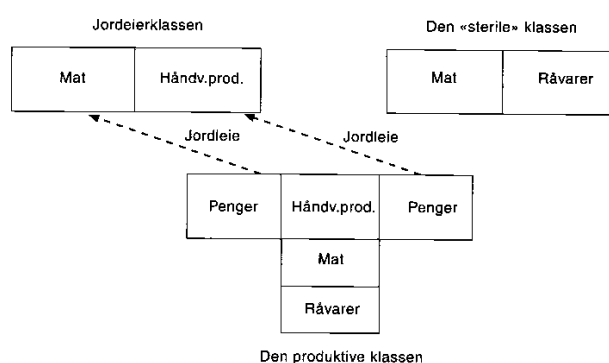
Dette dannede baggrunden for fysiokraternes krav om Laissez-faire, idet de mente, at staten støttede en undergravende industri (Amdam 2001 s 51-52)[1]. Begrebet bliver anvendt anderledes hos Adam Smith som vil blive behandlet senere. Selve bytteprocessen hvor landejerne ender med overskuddet forklares ved, at årets produktion har en værdi af 5000 livres, og godsejerne har 2000 livres fra året før. Håndværkere har omformet varer for en værdi af 2000 livres. Bønderne beholder desuden 2000 livres, til mad og produktion året efter se figur 2.1 (p. 20).

Figur 2.1: Starttilstand(Amdam 2001, s.53)[1]

2.2. Fysiokratismen

Når bytte processen starter køber jordejere for 1000 livres hos hver af de andre grupper. Håndværkerne køber mad og produkter til forarbejdning for tilsammen 2000 livres hos bønderne. Derefter betaler bønderne 2000 livres i jordleje. Dvs. at jordejerne har modtaget 2000 livres uden at bidrage med noget, håndværkerne har byttet deres 2000 livres forarbejdede varer, med varer for 2000 livres der skal forarbejdes, hvilket giver status quo. Bønderne der har produceret for 5000 livres sidder tilbage med en værdi af 3000 livres, der skal bruges til mad, håndværksprodukter og råvarer til eksempelvis såning, fordelt med en udgift på 1000 livres pr. post. Cirkelen slutter med at jordejerne er de eneste der modtager uden at yde (Amdam 2001 s 53)[1] se figur 2.2 (p. 21).

Figur 2.2: Sluttilstand(Amdam 2001, s.53)[1]

Lykkedes det for en gruppe at hamstre penge eller overskud, vil det resultere i en ubalance i økonomien og føre til en overproduktion på grund af svigtende efterspørgsel. Problemet er ifølge fysiokraterne, at overskuddet ikke bliver reinvesteret i landbruget. En modernisering af det franske landbrug skulle bygge på et kapitalistisk storskala jordbrug, i stil med dem i de nordlige provinser af Frankrig. Den sydlige del var modsat kendetegnet ved de mindre jordbrug efter feudalt princip. For at øge produktionen skulle de ineffektive sydlige jordbrug erstattes af de mere effektive jordbrug, kendetegnet ved dem der lå i de nordlige provinser.

Ligheden mellem fysiokraterne og merkantilisterne er, at de begge ser økonomien som et lukket system, hvor et eventuelt overskud i bytteforholdet

vil være et tab for en anden part. Forskellen mellem de to er, hvordan de måler rigdom. Hvor merkantilisterne udelukkende vægter penge, guld, sølv osv som rigdom, ser fysiokraterne en nations rigdom som jordens overskud. Begge grupper opererer med en statisk økonomi, og hvis et overskud skal præsteres, bliver det på bekostning af den part man handler med. Merkantilisterne mener derfor, at den eneste måde en nation kan blive rigere på er ved at eksportere. Fysiokraterne er inde på den samme problematik, idet et af de største problemer for Frankrig var forbuddet mod at eksportere korn. Dette var med til at holde priserne på korn nede i Frankrig, hvilket var et problem i forhold til investeringer i landbruget. Laissez faire ville på den måde styrke investeringerne i landbruget, især ville det afføde en enorm vækst i de sydlige regioner. Derimod havde de ikke forudset industrialiseringen, og var derfor udelukkende fokuseret på forbedringer og investeringer i landbruget (Landreth 1994 s 54)[20].

2.3 Merkantilismen og fysiokratismen indflydelse

(AHC,DPW)

Fysiokratismens indflydelse ændrede markant opfattelsen af økonomien til en naturlig orden, hvor menneskets opgave var at regne sammenhængen ud, og ikke at skabe den. Dermed skabes en forestilling om den perfekte økonomi uden menneskelig indblanding. Dette er ligeledes et markant opgør med den politik, der blev ført, hvor netop ad hoc løsninger blev flittigt brugt, som nævnt i ovenstående afsnit.

Trods fysiokratismens korte levetid fra ca. 1750-1780 er deres indflydelse på den økonomiske politisk udvikling signifikant. Som tidligere nævnt introducerede de Laissez faire begrebet i økonomi, og påpeger fordele ved, at staten ikke blander sig i handlen. Begrebet Laissez faire, bliver også benyttet af Adam Smith i hans bog "Wealth of nations". Hvor fysiokratismen ser beskyttelsen af industrien ved told og skatter på varer som en hindring for udvikling i landbruget, ser Adam Smith muligheder for industriens udvikling, som følge af frihandel, som gavnligt for samfundet. Men hovedessensen for begge teoretiske retninger er forestillingen om en naturlig orden, hvor samfundet fungerer nærmest mekanisk, uden indgriben fra men-

2.3. Merkantilismen og fysiokratismen indflydelse

nesker (Amdam 2001 s 56)[1]. Et centralt punkt der går igen i de merkantilistiske teorier og hos Adam Smith, er troen på at ethvert individ i bund og grund er egoistisk, og vil forsøge at berige sig selv så meget så muligt (Landreth 1994 s 71)[20]. Merkantilisterne mente derfor at økonomien skulle styres for ikke at ende i anarki, hvorimod Smith modsvar på styring var apati .

Smiths teorier blev starten til en stigende interesse i forståelsen af de økonomiske kræfters indvirkning på samfundet. En del af denne diskussion blev et opgør mellem landejere og industrialisterne. Fysiokraterne havde åbnet for kritikken af jordejerne ved at sætte spørgsmålet om lejeindtægter i fokus. Jordejerne i England var som bekendt også den dominerende gruppe i parlamentet. Dette betød at jordejerne specielt blev kritiseret for at varetage deres egen interesser i den økonomiske lovgivning. Efter Napoleonskrigens afslutning kom Smiths frihandels teori i fokus, da der var en stigende utilfredshed over, at parlamentet støttede kornloven. Denne lov gjorde det umuligt at importere billigt korn udefra resten af Europa, da den pålagde en skat på korn der var under en bestemt pris. Denne lov er i direkte modstrid med ideen om frihandel, og støttede en protektionistisk tankegang. Dette starter en interessant diskussion mellem Thomas R Malthus og David Ricardo som i deres separate pamfletter om indførelse af kornloven, udlægger deres syn på, hvilken effekt import af billigt korn vil have på det britiske samfund. Deres holdninger er måske ikke et udsagn om flertallets holdning, men nærmere et udsagn der viser hvorledes en del af den intellektuelle elite så på samfundet. I forbindelse med "Reform Act 1832" får disse pamfletter en betydning, da de er med til at skabe et overblik over forholdet mellem kapitalen og ejendomens betydning i samfundet. Før 1832 er stemmeretten begrundet i jordeje, men i perioden efter 1815 præges mange af debatterne af hvorvidt jordejerne bidrager til samfundet, eller om det er den kapitalstærke middelklasse der reelt forøger statens rigdom.

2.3.1 Adam Smith

Adam Smith var af samme opfattelse som fysiokraterne, der mente at markedet ville regulere sig selv, men han udvidede teorien til også at omfatte indtægter

for handel og industri. Smith begrundet logikken i frihandel ved at sige, at en rig nation, er en bedre handelspartner end en fattig, til trods for at den pågældende nation vil være farlig i krig. Ligesom en god købmand vil være "farlig" for købmanden der ligger ved siden af, på grund af konkurrencen, vil han være en gevinst for resten af byen. Den frie konkurrence vil på den måde gøre den brede befolkning rigere. Handel med ærkefjenden Frankrig anses af Smith for at være den mest givende for begge lande såfremt diverse handelshindringer bliver afskaffet. Grunden til dette er Frankrigs størrelse og økonomi, der begge er i en størrelsesorden, hvor der er råd til at aftage 24 gange så mange varer som de nordamerikanske kolonier, hvor der kun bor 3 millioner mod Frankrigs 24 millioner. (Smith s 75 book IV)[30]. Dertil kommer, at Frankrig ikke er så industrialiseret som England på dette tidspunkt, men derimod har en stor kornproduktion. Smith opererer med to priser, "markedsprisen" som er dagsprisen på et givent tidspunkt og den "naturlige pris" der afspejler produktionsomkostningerne. Markedsprisen er ifølge Smith et spørgsmål om udbud og efterspørgsel, hvor den naturlige pris er middelpriisen som markedet vil regulere efter, afhængig af udbud og efterspørgsel. Den naturlige pris afgøres ud fra løn, leje og profit. Det er vigtigt at pointere, at Smith ikke ønsker frihandel for at gavne de egoistiske interesser i industrien, men for at styrke landets økonomi. Han mener, at købmændene ved hjælp af den merkantilistiske økonomi beriger sig selv på bekostning af staten (Landreth 1994 s 73)[20]. Smith distancerer sig fra merkantilisternes opfattelse af kilden til rigdom, og læner sig opad fysiokraterne, hvor han dog inkluderer industrien, og derved siger, at produktivt arbejde er alt arbejde der resulterer i et anvendeligt produkt, og samtidig giver overskud til reinvestering (Amdam 2001 s. 59)[1].

2.3.2 Malthus

Malthus var ligeledes influeret af især fysiokraterne og deres teorier om, at jorden var den eneste reelle indtægtskilde for et land. Ifølge Malthus laver Adam Smith den fejl at han medregner en stigning i industriens indtægt, hvor Malthus kun mener, at en vækst i landbruget vil have en reel fremgang for økonomien (Malthus 1798 s. 305-306)[22]. Malthus anerkender, at landets

2.3. Merkantilismen og fysiokratismen indflydelse

indtjening er steget siden den franske revolution knap 10 år tidligere, men pointerer at indtjeningen er foregået i industrien og ikke i landbruget. Denne indtægt har lille eller ingen effekt på forbedringen af de lavest stillede i samfundet, hvor stadig flere arbejder i byerne, med et dårligt helbred til følge. Ydermere illustreres dette i den stadig stigende fattighjælp, der er udtryk for, at den laveste del af befolkningen ikke har fået det bedre. Derfor konkluderer Malthus, at det nationale overskud fra handel ikke kan betragtes som en mulighed for forbedring af forholdene for de fattige. (Malthus 1798 s 312, 321)[22]. Malthus støtter sine argumenter til fysiokraterne, der mener, at alle ansatte i industrien skal betragtes som uproduktive for samfundet, sammenholdt med de ansatte i landbruget (Malthus 1798 s 330)[22]. Malthus forklarer videre, at en økonomi baseret på landbrug vil være uproduktiv for arbejdsgiveren men godt for samfundet. Derimod ville en økonomi baseret på industri være godt for arbejdsgiveren, men uproduktivt i forhold til resten af samfundet. I mange tilfælde er overskuddet fra handel så stort, at det nemt kunne deles med en tredje person, problemet er dog at der ikke er en tredje person. Overskuddet tilfalder derfor den enkelte producent eller købmand (Malthus 1798 s 333-334)[22]. Her ligger han tæt opad fysiokraternes opfattelse af købmænd og producenter som værende sterile for landets økonomi. Malthus kommer ikke med den samme vurdering af indtægterne fra landet, som fysiokraterne gør, af hvor stor en del af overskuddet der tilfalder jordejerne og dem der dyrker jorden direkte. Grunden til dette er, at det primære mål for Malthus er, at skabe en stabil produktion af korn, da hans fokus ligger på den stigende befolkning og Englands problemer med at brødføde sig selv. Malthus mente, at befolkningstallet ville fordobles eksponentielt over en 25 års periode 1-2-4-8-16, modsat ville væksten i landbruget stige lineært 1-2-3-4-5 og at landet uundgåeligt ville drive ind i en hungersnød. Han havde dog yderligere forslag til at undgå udviklingen, hvor i han beskriver moralske ændringer i levevisen, hvor senere giftealder og cølibat er nødvendige skridt især i den fattige del af befolkningen. Uden disse tiltag ville naturen regulere sig selv ved eksempelvis hungersnød eller pest. (Daunton 1995 s. 5)[6].

2.4 Ricardo

(DPW,AHC)

David Ricardo der efterfølger Adam Smith i den økonomiske teoris udvikling kommer med en forklaring på hvordan økonomiens love og regler fungerer i "Principles of Political Economy and Taxation".

Ricardo tog den økonomiske diskussion et skridt videre, ved på et højere begrebsniveau at vise hvordan samfundsøkonomien hænger sammen. Netop denne teoretiske indgang kommer til at stå overfor Malthus' mere historisk begrundede argumenter, hvor en stabil fødevare produktion og uafhængighed af andre lande sikrer en stærk stat, og intern ro. Ricardo er ikke så skeptisk som Malthus, og mener at handel sikre en bedre fordeling af goder til fordel for alle parter

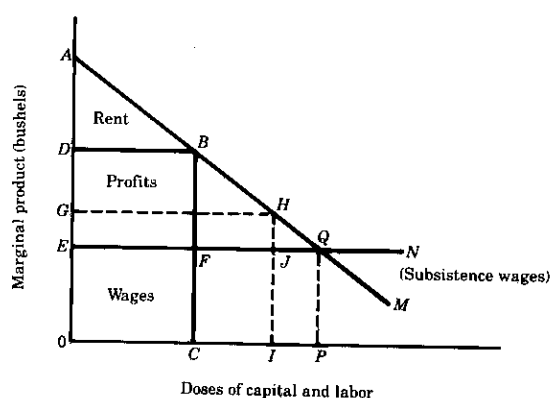
Ricardo ønsker at forklare de mekanismer der regulerer de økonomiske principper i samfundet. Specielt hans analyse af indkomstfordeling over tid er interessant. Ricardo antager, at over tid vil et lands økonomi bevæge sig mod et stationært stadie, uanset hvilken økonomisk politik der følges. (Landreth 1994, s.124-126). I modellen tages der højde for tre variabler; leje, profit og løn. Dette er Smiths pris teori(Landreth 1994, s.89)[20], hvor totalpris er lig løn, profit og leje. I Smiths forståelse af profit er afkast af investeringer medregnet. Begrebet løn er dækkende for arbejdskraften og materialer. Ligesom Smith antager Ricardo også, at profitten i et samfund vil falde, men hans argumentation er en del anderledes. Smith antog at profitten ville falde, ud fra den argumentation, at konkurrence inden for arbejdskraft og marked ville regulere profitten(Landreth 1994, s.125). Ricardos modbevis blev ført på grundlag af "Say's Law"², der antager at overproduktion modsvares af underproduktion i en anden sektor af marked. I den simple form antages det at markedet altid vil regulere sig til maksimal udnyttelse af ressourcerne i samfundet, og at en overproduktion derfor kun kan være et midlertidigt fænomen(Landreth 1994, s 136). Netop denne selvregulerende effekt er årsagen til, at Ricardo billiger Smiths anbefaling om, at staten skal føre "Laizze faire" politik i økonomiske sager. Ricardos egen forklaring på, at profitten ville falde i et samfund skal findes i hans accept af Malthus befolkn-

²J.B Say - økonom der formulerer en teori om overproduktion

2.4. Ricardo

ingsteori se 2.3.2 (p. 24) og lønnen. Han argumenterer for, at lønningerne vil falde i takt med befolkningstilvæksten på grund af den stigende konkurrence på arbejdskraften. Samtidig skabes der et voksende behov for fødevarer der kræver at marginaljorden tages i brug, for at kunne brødføde den stigende befolkning. Netop brugen af marginaljorden er ifølge Ricardo med til at tvinge lejen op og profitten ned. Problemet er ifølge Ricardo at gentagende investeringer i landbruget ikke giver afkast i forholdet 1 til 1, som eksempelvis i industrien hvor tilføjelsen af en ekstra maskine ville fordoble produktionen i forhold til en maskine. Hvis man ser på figuren 2.3 (p. 27) vil man kunne se at jo flere gange kapital og arbejde investeres i et stykke land jo mindre bliver det reelle overskud i forhold til den anvendte kapital. På figuren er repræsenterer linien ABHQM mængden af korn pr investering. Ved C investeringer vil den totale produktion være beskrevet ved arealet CBA0 af dette vil ABD være jordlejen og DBFE profitten og resten vil være selve lønnen. Hvis man antager at figuren er repræsentativ for al jord i samfundet vil arealet AQP0 være den maksimale udnyttelse af samfundets jord, inklusiv den dårligste. Dette ville betyde at det stationær stadige er nået da AEQ vil være jordlejen og EQP lønnen og profitten vil være nul. Konklusionen bliver, at indkomsten skubbes til landejerne, gennem højere leje og dette bringer profitten til ophør se figur 2.3 (p. 27).

Det er gennem diskussionen om "Corn Laws" i 1815, at Ricardo præsenterer disse observationer for første gang.

Figur 2.3: Stationærtstade(Landreth 1994, s.124)[20]

2.4.1 Diskussionen af kornloven

Malthus skriver i “The Grounds of an opinion on the policy of restricting the importation of Foreign Corn”[23] et forsvar for den eksisterende regulering af priserne på korn ud fra følgende holdning:

“Those who promise low prices upon the restrictive system, take an erroneous view of the causes which determine the price of raw produce, and draw an incorrect inference from the experience of the first half of the last century. As I have stated in another place³ a nation which very greatly get the start of its neighbours in riches, without any peculiar natural facilities for growing corn, must necessarily submit to one of these alternatives - either a very high comparative price of grain, or a very great dependence upon other countries for it. With regard to the specific mode of regulating the importation of corn, if the restrictive system be adopted, I am not sufficiently acquainted with the details of the subject to be able to speak with confidence. It seems to be generally agreed, that, in the actual state of things, a price of about eighty shillings a quarter would prevent our cultivation from falling back, and perhaps allow it to be progressive, But in the future, we should endeavour, if possible, to avoid all discussions about the necessity of protecting the British farmer, and securing to him a fair living profit. Such language may perhaps be allowable in a crisis like the present. But certainly the legislature has nothing to do with securing to any classes of its subjects a particular rate of profit in their different trades.”(Malthus 1815, s46-47)[23]

Malthus slår her fast, at selv om han støtter “Corn Laws”, danner det ikke præcedens for andre indgreb fra statens side på regulering af profit og handel. Hans bekymring ligger udelukkende i antagelsen af, at hvis ikke kornproduktionen stimuleres til vækst, vil England ende med at være afhængige af udenlandske kornproducenter. Dette vil i længden forringe Englands økonomi. Denne fare for at England ikke kan brødføde sig selv, deler han med Ricardo, som stiller sig tvivlende overfor Adam Smiths analyse af udnyttelsen af jorden. Smith mener, at selv den dårligste jord producerer mere, end de der udnytter den kan forbruge. Dette argumenteres for ud fra en konstatering af, at selv fjerne egne i Skotland og Norge, producerer mere end de folk der bor

³Inquiry into nature and progress of rent

2.4. Ricardo

i et givent område forbruger. Der vil således altid være et overskud. Ideen er, at de steder naturligvis heller ikke har den samme befolkningstæthed. Hvor befolkningstætheden er større er jorden også bedre, og vil derfor også der kunne give et overskud. Ricardo mener ikke, at den argumentation holder, eftersom det er hans overbevisning, at der i alle lande er områder der ikke er produktive nok. Her henviser han til Amerika, der besidder flere områder hvor det er tilfældet, uden dog at komme nærmere ind på hvilke områder han henviser til (Ricardo 1817 s 324-325)[28].

Det centrale i Ricardos opfattelse af samfundsøkonomien der er beskrevet i Kornlovs pamfletterne er hans teori omkring at indskudt kapital formindskes i landbruget (Ricardo 1815, s.14)[27]. se ?? (p. ??) I samme åndedrag skildrer han forskellen mellem ham selv og Malthus tiltrods for, at han generelt set er meget enig i hans teorier:

“The Consideration of those principles⁴, together with those which regulate the profit of stock, have convinced me of the policy leaving the importation of corn unrestricted by law. From the general principles set forth in all Mr. Malthus’s publications, I am persuaded that he holds the same opinion as far as profit and wealth are concerned with the question;- but, viewing, as he does, the danger as formidable of depending on foreign supply for a large portion of our food, he considers it wise, on the whole, to restrict importation. Not participating with him in those fears, and perhaps estimating the advantages of a cheap price of corn at a higher value, I have come to a different conclusion”(Ricardo 1815 s 1-2)[27].

Malthus’s frygt er begrundet i tre punkter:

- *“The evidence, which has been laid before Parliament relating to the effects of the present prices of corn, together with the experience of the present year”*
- *“The improved state of our exchanges, and the fall in the price of the bullion.”*
- *“And mainly, the actual laws respecting the exportation of corn lately passed in France”* (Malthus 1815 s 3)[23]

⁴Malthus’ principper om beskyttelse af den hjemlige produktion generelt - vigtigheden i at være selvforsynende.

Kapitel 2: Den klassiske økonomis tilblivelse

Først og fremmest henviser Malthus til de generelle principper, der er blevet godkendt af begge kamre af parlamentet, hvor effekten af et betydeligt fald i kornprisen vil betyde et stort fald i landbrugets kapital. Principperne er udarbejdet i "Observations on the Corn Laws" som Malthus tidligere har udarbejdet⁵. Disse observationer viser, at der er en sammenhæng mellem en faldende kornpris og en stagnation i forbedringer i landbruget, samt et fald i udnyttelsen af marginaljorden. Begge dele har til formål at øge landets produktivitet. Der har tilsyneladende været en del kritik af baggrunden for loven, idet Malthus gør meget ud af at retfærdiggøre argumenterne på trods af kritikken, der går på personlige interesser i at lave en restriktiv kornlov (Malthus 1815 s 3-4)[23]. Kritikken er ikke nødvendigvis rettet direkte mod Malthus, men derimod en stor del af parlamentet der for størstedelens vedkommende var jordejere. Malthus imødegår kritikken, ved at fremhæve de sidste 7 års forbedringer i landbruget, hvor der er skudt en del kapital i landbruget, med en øget produktivitet til følge. Disse forbedringer ser Malthus som en direkte konsekvens af problemerne med at importere korn under krigen. Argumentationen fra kritikkernes side hvor flere mener, at landbruget burde leve under samme vilkår som industrien og lade markedet bestemme, kan ikke overføres på landbruget mener Malthus. Dette skyldes, at landbruget er i statens interesse, idet det er det eneste, der direkte influerer på landets produktivitet. Industriens overskud går ifølge Malthus kun i producentens lomme. Ydermere har befolkningen ingen ret til at kritisere jordejere for spekulation, idet freden kom pludselig og uventet. Var krigen fortsat havde det været nødvendigt at have den ekstra kapital i landbruget, såfremt der ville komme en dårlig høst som i katastrofeåret 1812 (Malthus 1815. s. 4-6)[23]. Kritikernes udtalelse om at landbruget ligesom industrien skulle klare sig uden offentlige tilskud, må siges ikke at passe. Da der som tidligere nævnt er utallige love der beskytter handel og produktion se 2.1 (p. 17). Forskellen i betydningen er at særregler for industrien ikke har en direkte indvirkning på kornprisen, og derfor ikke har den samme offentlige interesse og indflydelse på den menige mand.

På dette tidspunkt er der ikke tale om en konsekvent økonomisk politik,

⁵Malthus kommer ikke yderligere ind på, hvornår dette arbejde har fundet sted, men det er en analyse af tidligere love, ikke den kommende fra 1815

2.4. Ricardo

og igen som tidligere nævnt er der ikke den store forståelse for, hvordan forskellige økonomiske tiltag påvirker resten af samfundet. Ricardos kommentar til Malthus er, at det er sandsynligt, at det er lejerne af den dårlige jord, der vil være taberne, mens befolkningen vil vinde mange gange det de få bønder vil tabe. Senere efter at kapitalen er flyttet fra landet til industrien, vil lejerne af den dårlige jord og andre i befolkningen med undtagelse af jordejerne få en betydelig stigning i deres indtægt. Det kan dog komme på tale, at kompensere for de lejere der sidder med lejeaftaler, der ikke kan opsiges for at lette overgangen til en lavere kornpris mener Ricardo. Et af Malthus's fejltrin ifølge Ricardo er, at han ikke mener, det gavner de lavere klasser, at kornet bliver billigere, men glemmer det faktum, at der kommer flere penge i omløb, hvilket vil skabe flere arbejdspladser. Ricardo er inde på at pengenes cirkulation i sig selv skaber overskud, men der er stadig langt til forståelsen af den totale frihandel, som Smith havde introduceret, men dog selv anså som utopisk i praksis. Malthus mente at hvis man kunne bearbejde jorden på samme måde i hele landet, som der hvor det blev gjort bedst, ville det betyde en forøget fødevareproduktion, der vil kunne brødføde en betydelig større befolkning (Malthus 1815 s 22)[23]. Dette minder om fysiokraternes motivation for omlægningen af de syd franske landbrug til et mere rentabelt landbrug, der fandtes i det nordlige Frankrig. Malthus ide om jordens udnyttelses potentiale kommer i konflikt med Ricardos teori om værdien af investeringer i landbruget. Ricardo mener desuden at fremskridtet indenfor landbruget vil komme, uanset om økonomien er baseret på import eller restriktioner, men givetvis ikke i samme tempo. På baggrund af dette mener Ricardo, at man skal vælge den løsning der giver det største afkast til landet, hvilket vil være at tillade import af billigt korn (Ricardo 1815 s 39)[27]. Ricardo mener desuden ikke, at en lavere pris på korn vil have indflydelse på prisen på andre varer, til gengæld vil prisen på arbejde falde. Han mener derfor at overskuddet fra industrien, købmænd og jordejere vil blive endnu større, hvorfor der vil være flere penge der kan investeres i flere arbejdspladser. Dette ræsonnement er centralt i forskellen mellem Malthus og Ricardo. Malthus opfatter som nævnt ikke de riges indtægt som en mulighed for arbejdspladser til de fattige. Et andet problem er, at han stadig mener, at den eneste reelle indtægt til et land kommer fra landbruget.

Kapitel 2: Den klassiske økonomis tilblivelse

Denne frygt for at blive druknet i billigt korn, var opstået med den nye lov vedtaget i Frankrig, der tillod korn at blive eksporteret, og derved kan sænke prisen på britisk korn, med arbejdsløshed til følge. I 1810 tillod Frankrig at sælge korn til England på licens. Denne eksport bliver af Malthus set som værende en eksport udelukkende for at skabe et overskud på det britiske kornmarkedet, og ydermere vil det sikre Frankrig en økonomisk gevinst. Året før havde givet en dårlig høst i England, hvilket gjorde det økonomisk rentabelt at importere det billige franske korn. Det kan ses som Frankrigs styrke, at de er i stand til at eksportere korn, og havde det drejet sig om andet end økonomisk vinding for England havde de sandsynligvis afslået at importere. Til reference havde importen i 1809 udgjort 1.327.000 mod 4.559.000 hektoliter i 1810. Året efter falder den til 977.000 hektoliter (Mitchell 1993, s.391)[25]. Under krigen havde Frankrig forhindret England i at importere korn fra Nordamerika og specielt de baltiske lande. Malthus gør derfor noget ud af at pointere, vigtigheden i at England skal kunne klare sig uden import. (Malthus 1815, s12)[23]. Netop Frankrigs eksport i 1810 bliver et argument for Ricardo, om at England ikke kommer til at lide under svigtende kornforsyning. Dette skyldes, at det vil være muligt at forudsige en dårlig høst, og derfor muligt at importere korn andre steder fra selv om disse steder er konkurrenter. Argumentationen er, at afhængigheden er gensidig, da Frankrig, selv under krigen, ikke kunne undvære den ekstra indtægt som dens kornproducenter havde forventet. Ydermere mener Ricardo ikke, at det tjener noget formål at lovgive ud fra skræmmebilleder der måske aldrig kommer til at finde sted. Andre landes landbrug ville desuden blive stimuleret til at producere mere korn og sælge det til England, forudsat at de var sikre på at der ikke ville blive indført handelsrestriktioner på import af korn. Ricardo bruger tillige Holland som eksempel, idet Holland næsten udelukkende er afhængig af udenlandske forsyninger af korn, og at priserne i Holland har ligget bemærkelsesværdigt stabilt længe. Dette til trods for den ustabile periode Europa har befundet sig i. Selv med diverse forbedringer i landbruget er det ikke lykkedes, at undgå at skulle inddrage marginaljord til dyrkelse, denne kapital der er bundet i disse jorde kunne med fordel blive brugt på import i stedet (Ricardo 1815 s 32-36)[27]. Et væsentligt argument ville også være at Frankrig er lige så afhængig af eksport af korn som Eng-

2.4. Ricardo

land i givet fald ville være af import. Det er denne symbiose der skulle få den generelle økonomi til at blomstre, men set i lyset af de seneste årtiers krige er der forståelse for Malthus' bekymringer.

Skal Malthus og Ricardos syn på import og eksport holdes op imod hinanden er det vigtigt at observere, at både Malthus og Ricardo er enige på flere punkter. En befolkning vil altid forøges hurtigere end produktionen af fødevarer. Dette vil i sidste ende sætte den økonomiske vækst i stå og skabe en stilstand, hvor lønnen er på et eksistens minimum og lejen høj og profitten nul. Det er derfor, at både Malthus og Ricardo er optaget specielt af landbrugets udvikling. Forskellen mellem dem er, at Ricardo ser kornloven som en faktor der kun fremskyder det uundgåelige nemlig den økonomiske stagnation. Ricardo hævder, at ved at holde prisen på korn oppe fremskynder marginal jordens ibrugtagelse og økonomiens stagnation. Malthus på den anden side ser på de kortsigtede effekter af at give importen fri på korn. I hans øjne vil den tilsidesætte fremgangen i landbruget og få Englands selvforsyningsmuligheder til at minimeres på grund af den udenlandske konkurrence på korn priserne. Han forudser, at kapital vil blive trukket ud af landbruget og brugt på andre steder, der ikke har den samme positive effekt på samfundet, som en investering i landbruget har. Desuden vil en øget import af korn stimulere befolkningsvæksten og et svigt fra de udenlandske producenter vil kunne kaste England ud i en hungersnød, da dens interne korn produktion er stagneret. Malthus er dog ikke afvisende overfor frihandel med korn, men tidspunktet er forkert nu hvor Frankrig har lavet deres lovgivning der gør eksport muligt, så længe deres interne pris er under et givent beløb.

Udsagnet om at loven bevist er rettet mod de rige jordejeres profit, som Malthus refererer til i sit forsvar for indførelsen af en kornlov, er i nyere forskning blevet dementeret af blandt andet M.J. Daunton. Daunton hævder i stedet, at det til dels var en politik designet til at støtte kornproduktionen i Irland, og fjerne de europæiske konkurrenter fra det engelske marked. Det betød at der også i høj grad var en intern kamp for markedsadele, frem for en fælles front mod import. Lord Liverpool og hans indenrigsminister Castlereagh var ikke udelukkende på de egoistiske jordejeres side, de var derimod klar over faren ved at skubbe den magtfulde industri ud på sidelinien, idet de også var ramt af svingende indtægter efter krigens afslutning. Det var dog ty-

deligt, at det var de bønder der havde investeret i udnyttelse af marginaljord, der sad med den største risiko ved et fald i kornprisen. Bønderne der sad på gode jorde, ville i flere tilfælde være tilfredse med en sænkning, idet det ville betyde, at deres jorde ville være de eneste der ville kunne give et overskud. Konsekvensen af nedgang i landbruget ville sende flere landarbejdere ud i arbejdsløshed. Daunton mener, at der var en konsensus fra Liverpool til Peel der gik på, at prisfastsættelsen på korn skulle være så retfærdig som overhovedet muligt for alle berørte parter (Daunton 1995 s. 549-551)[6]. Evans mener som modvægt til Daunton, at der har været tale om snævre adelige interesser ved indførelsen af kornloven. Denne lovgivning vedtaget i 1815, giver producenter og arbejdere en fælles fjende i de adelige jordejere. Evans karakteriserer dem som produktive i modsætning til de adelige uproduktive. Samme konstellation havde Thomas Paine forudset i 1790, da han forudså kongen og de adeliges undergang (Evans 2001 s. 214)[7].

2.5 Fra mystik til naturlov

(Fælles)

Den klassiske økonomi er det teoretiske grundlag for en opfattelse af et samfund, der følger en række naturlove. Derfor kan verden beskrives ud fra en matematisk/logisk tankegang og konsekvenserne af både sociale og økonomiske handlinger forudsiges. Perioden kan ses som et paradigme skift fra en fatalistisk til en rationalistisk samfundsopfattelse. Smith, Ricardo og Malthus' økonomiske teorier bliver grundlaget for deres samfundsforståelse og deres anskuelse af, hvilke klasser der er produktive eller destruktive for samfundet. Malthus bruger politisk økonomi til at retfærdiggøre en afstandstagen til de fattigste i samfundet. Dette ses ud fra den holdning, at det ikke vil gavne dem, at samfundet yder dem bistand, så længe samfundet ikke selv har den kapacitet der skal til for at understøtte den stigende befolkning. Ricardo angriber jordejerne for deres lejeindtægter, som ikke er skabt af produktivt arbejde, men kun er en tillægsydelse på total prisen af varer i samfundet. Samtidig udpeger han den produktive kapitalistiske klasse, som drivkraften i et progressivt samfund. I følge Ricardo er profitten i landbruget ikke lineært med investeringerne, som den er i industrien. Han

2.5. Fra mystik til naturlov

bemærker dog, at det ikke er arbejderen eller handelsfolk, der høster overskuddet men jordejerne. Ricardo ser industrien som fremtiden for England, der med en komparativ handelsfordel, gennem en eksport af industrivarer, kan skaffe de varer landet mangler. Malthus mener derimod, at kun gennem en moralisering af arbejderne og et stærkt landbrug, kan England omstille sig til dets stigende befolkning.

Generelt kan den klassiske økonomi sammenfattes som en række teorier, der alle beskæftiger sig med hvordan England skal klare sig som stat, med en voksende befolkning og stigende international konkurrence. Vælger man, at se det mere abstrakt er der tale om fremkommelsen af en ny elite af kapitalister. Et samfund der i højere grad præges af kapital frem for fast ejendom. Det er dette samfund Ricardo og Malthus beskriver i deres teorier, men da de beskriver samfundet ud fra observationer, som de forsøger at konkretisere til teorier, overhales de i nogle tilfælde af samtidens udvikling. Den essentielle forskel mellem de to elitære grupper i samfundet i 1832, er deres retfærdiggørelse af indflydelsen på samfundet. Adelen bygger deres krav på ejendom og tradition, mens kapitalisterne bygger deres krav på indflydelse på videnskab og kapital. Ved hjælp af videnskaben underbygger de deres påstand om, at de er tilhørende den produktive og arbejdsomme del af samfundet, modsat adelen der ikke skaber kapital, men kun akkumulerer denne. Blikket rettes derfor mod overklassens privilegier og deres hovedindtægtskilde landbruget. Det antages derfor, at en af de essentielle årsager til befolkningens krav om en reformering af valglovene udspringer i den klassiske økonomis forklaring af hvorledes samfundet fungerer. Netop kapitalisternes ønske om medbestemmelse kan forsvares ud fra den klassiske økonomi. I de økonomiske teorier spiller "laizze faire" konceptet en stor rolle i forholdet til statens indflydelse. Det er denne holdning liberalisterne adopterer i mange andre aspekter af samfundet. Individets ret til personlig udfoldelse uden indgriben fra en autoritær enhed.

Kapitel 3

Den økonomiske politik

I forbindelse med at det antages at den klassiske økonomi var det teoretiske grundlag for en ny samfundsopfattelse, er det interessant at se nærmere på om denne teori så blev omsat til praksis i perioden. I det følgende vil der blive redegjort for hvilken økonomisk politik der blev ført i periode 1815-32. Nogle af de vigtigste økonomiske beslutninger der kan sættes i direkte forbindelse med den klassiske økonomi er diskussionerne omkring Kornloven i 1815, og beslutningen om at vende tilbage til en guldbaseret valuta. De politiske beslutninger omkring kornloven, vil blive sat i relation til den intellektuelle diskussion mellem blandt andet Ricardo og Malthus, som beskrevet i forrige kapitel se 2.4.1 (p. 28). Udover den politiske diskussion vurderes der på, hvilken baggrund loven bliver vedtaget. Overgangen til en guldbaseret valuta vil blive diskuteret ud fra fordele og ulemper ved statens muligheder for at styre økonomien med en større uafhængighed af bankerne. Ovenstående er eksempler på en direkte økonomisk politik. Der var ligeledes en indirekte indflydelse på den økonomisk politik, hvor især tilbagegangen for Tories skaber usikkerhed omkring stabiliteten i økonomien. Derudover bliver "Catholic Emancipation" vedtaget. Dette kan ligeledes ses som en del af den økonomisk politik, udover den åbenlyse sociale betydning. Formålet med kapitlet er at vurdere på den politiske økonomiske udvikling, og om hvorvidt der bliver lyttet til de nye idéer der opstår med den klassiske økonomi.

3.1 Kornloven

DPW,AHC

Kornloven er et eksempel på lovgivningen i en overgangsperiode mellem merkantilistisk og klassisk økonomisk politik. Kornloven er specielt interessant fordi den oftest bruges som et eksempel på regeringens forfordeling af overklassen.

Kornloven i 1815 som Malthus og Ricardo diskuterer, se afsnit 2.4.1 (p. 28), ender på følgende form.

- Import : fri import over 80s og forbud mod import under 80s.[13][s.6]
- Eksport : fri eksport over 67s og forbud mod eksport under 67s.[13][s.6]

I perioden 1815 til 1830 kommer priserne kun op over 80s på hvede i 1817 og 1818 hvilket åbner importen fri(Hilton 1980, s.7)[13]. Hvis man ser på importen i 1817 og 1818 som var på henholdsvis 3.171 hektoliter og 4.928 hektoliter, mod 966¹ hektoliter i 1816, kan det antages at kornloven faktisk blev sat i kraft i 1817 og 1818, da importen tredobles i perioden(Mitchell 1992, s.391)[25]. Derudover medvirker kornloven til at holde de engelske havne lukket for import af korn i perioden.

Kornloven er paradoksalt nok i modstrid med Smith og Ricardos teorier i en tid hvor de ellers blev flittigt citeret. Hvis man ser nærmere på beslutningen om at indføre kornloven, skal årsagen nærmere findes i Malthus befolkningsteori. Med udsigt til en stigende befolkning, og en mulig dekultivering af de marginaljorde der var taget i brug under krigen, stod England overfor den mulighed, at en dårlig høst ville sende landet ud i hungersnød. Det er denne frygt for en mulig hungersnød der præger politikerne mere end en konservativ protektionistisk politik. Hilton skriver i “Corn, Cash Commerce”,

“While Lord Shelfield and the landlords dreaded the effect of a good harvests on prices, ministers were convinced that the consumers’ salvation and the farmers’ remuneration both lay in cheap abundance, in yield rather than price.”(Hilton 1980, s.19)[13]

¹I tallene er Irlands korn eksport til England medregnet

3.1. Kornloven

En mere traditionel holdning til gennemførelsen af kornlovene findes hos Hobsbawm, der tillægger adelen og jordejernes interesser som årsagen. En handling som skabte et stort skel mellem landbrugets og industriens interesser i økonomisk politik frem til 1846(Hobsbawm 1990, s.100)[14]. Selvom der ikke kan herske tvivl om at det var til en fordel for adelen og jordejerne, er det tvivlsomt at kornloven udelukkende kan ses som et tegn på klassepolitik. Tager man Liverpools eget udsagn, om muligheder for at kunne fremskaffe korn i krisetid fra import, i betragtning, bærer det ikke specielt præg af en favorisering.

“If one quarter of the wheat land of the kingdom was thrown out of cultivation, no foreign supply would possibly make up the deficiency in the quantity of food.”(Daunton 1995, s.549)[6]

Der kan dog argumenteres for, at dette udsagn kun er et dække for Liverpools afgørelse om at gennemføre kornloven. Der er ingen tvivl om, at industrien og arbejderne ikke finder loven tiltalende. En anden detalje er, at forøgelse af kornprisen er en indirekte forøgelse af udgifterne til fattighjælpen. Netop fattighjælpen var under kritik i samme periode for at være mangedoblet under krigen. Ud over den stigende arbejdsløshed havde kornpriserne under krigen være over 100s. Dette betød, at der var, en del områder i Sydengland der havde brugt Spleenhamland systemet fra 1795(Thompson 1974, s.73)[32], hvor brødprisen der var udgangspunkt for udregningen af fattighjælpen, havde øget deres udgifter betydeligt. Underligt nok er der ikke tegn på, at denne forbindelse blev taget op i diskussionerne omkring kornloven. En tolkning af den manglende forbindelse er, at beslutningerne omkring problemerne stadig blev truffet på baggrund af en ad hoc løsning til et specifikt problem, og at der ikke blev taget højde for at forskellige problemer have en sammenhæng. Dette antyder ikke en videnskabelig og logisk indgang til problemerne som antaget, men en mere traditionel og merkantilistisk beslutningsproces. En anden mulighed er, at adelen og jordejerne er bevidste om sammenhængen, og gennem deres indflydelse forsøger at beholde de høje priser og samtidigt skubbe det økonomiske ansvar for de fattige over på staten. Ses dette i lyset af “The new Poor Law” der vedtages i 1834, lykkes dette, da denne lov flytter ansvaret fra sognene til centrale statsdrevne fattighuse.

Generelt kan kornlovene betragtes som et udtryk for en usikkerhed på Englands egen formåen i brødføde sig selv. En påstand der bakkes op af Malthus' teorier, modsat Ricardos forsikringer om at markedet vil regulere sig efter et naturligt stadie, hvor manglende varer kan importeres udefra. Landbruget bakkede selvfølgelig op om høje priser, mens industrien helst så prisen så lav som muligt for at kunne minimere lønningerne. Det tyder dog på at regeringens beslutning byggede på denne usikkerhed frem for en forfordeling af adelen og jordejerne. Det svækkede dog heller ikke regeringens opbakning fra jordejerne, at kornloven blev vedtaget.

3.1.1 Protektionismens illusion

Den protektionistiske politik var i høj grad også et udtryk for en stigende utilpashed med et samfund, der var i fuld gang med at transformere England til en industriel nation. Hvis landbruget kunne stimuleres til at aftage den stigende befolkning, kunne man undgå alt det grimme, som storbyerne var blevet et tegn på med deres rygende skorstene og beskidte gader. En tilbagevenden til det idylliske liv på landet hvor alt var fred og ro, hvilket også var teamet for en del af den radikale bevægelse.

For protektionisternes forkæmpere var fysiokratismen midlet til omgørelsen af den industrielle revolution. Fysiokratismens så landbruget som den reelle værdiskaber for samfundet, specielt i 1819-20 hvor industrien er i økonomiske vanskeligheder og bidrager til en stigning af arbejdsløsheden (Hilton 1980, s.128-129)[13]. Årsagen til landets generelle økonomiske nedgang og de faldne priser på korn på trods af kornloven tilskriver de "Peel act"². I maj 1822 sender protektionisterne et forslag om yderlig beskyttelse af kornpriserne til afstemning i underhuset, hvor det bliver stemt ned med stemmerne 243-43. Der blev ikke lavet yderligere beskyttelse på korn, men kornloven af 1815 blev dog ikke ophævet før 1846. Curwens der var en af støtterne til 1822 forslaget udtaler sig i 1827.

"I once thought England might have gone on increasing her production almost to an unlimited extent" (Hilton 1980, s.271)[13]

Dette var enden på den organiserede protektionisme. Fokus i den økonomiske

²Peels act er en afskaffelse af små værdipapirer

3.2. Fra papir til guld

politik flyttede sig mod den finansielle del af politikken, hvor emner som skatter og bankens indflydelse blev taget op til en vurdering.

3.2 Fra papir til guld

(DPW,AHC)

Nedenstående tager udgangspunkt i overgangen fra papir valuta til guldbaseret valuta. Dette ses blandt andet som statens forsøg på at konsolidere deres magt overfor de magtfulde banker. Som ovenstående er det et forsøg fra statens side på at styre økonomien ud fra et ønske om en stærkere stat generelt. Specielt statens økonomiske håndtering af gælden fra Napoleon-krigen skabte en del debat, om hvordan man skulle få den nationale gæld og valuta under kontrol, så der kunne skabes en sund handel med udlandet. I denne debat er det modsat debatten om kornlovene ikke Malthus, men Ricardo der er med til at sætte dagsordenen.

William Pitt³ havde suspenderet udbetalingen af værdipapirer til ædelmetal i 1797 for at kunne holde kreditten oppe under krigen. Meningen var, at denne suspendering skulle ophæves seks måneder efter en fredsaftale. Begrundet i efterkrigstidens guldpriser var dette udskudt for at undgå en devaluering. I 1816 begynder diskussionerne omkring hvordan man kan vende tilbage til en møntbaseret valuta frem for en papirbaseret.

Hvis dette problem kun havde haft grund i den økonomiske depression, ville den være uinteressant, men set i lyset af middelklassen og dens økonomiske indflydelse bliver den interessant. Diskussionen tager dog en mere social drejning, da adelen og jordejerne bakker op omkring en tilbagevendelse til guld. Set ud fra et økonomisk synspunkt var dette ikke en fordel for de ovennævnte. Jordejerne havde nydt godt af den lette adgang til kredit under krigen til finansiering af deres udvidelser. Deres opbakning til en tilbagevendelse til en guldbaseret økonomi bundede i, at guld er lig social

³William Pitt, der var søn af William Pitt d.æ. var whig medlem af underhuset og premierminister fra 1783-1803. Oprindelig tilhænger af den franske revolution, men blev bitter fjende af Napoleon. Han blev opfattet som en stærk konservativ minister, der blandt andet nedkæmpede oprør i Irland, og samtidig en person nationen kunne samles om i 1804, da der var rygter om en kommende fransk invasion. (Gyldendals encyklopædi "Pitt, William") [21]

status. På grund af den store cirkulation af værdipapirer under krigen havde det været muligt, ikke kun for jordejerne at finansiere udvidelser, men middelklassens initiativtagere og forretningsmænd havde også haft let adgang til kredit. En del af disse blev af overklassen anset som opkomlinge, der levede højt på krigens lette adgang til billige penge(Hilton 1980 s.58-61)[13].

Ricardo fremlægger en plan, der skal føre England tilbage til møntstandard. "Ingot plan", åbner for muligheden for at få værdipapirer vekslet til guld efter den gængse guldpris. Dette skulle forhindre, at en given mønts værdi skulle reguleres løbende i forhold til de udstedte værdipapir. Planen for tilbagevenden til møntfod var at devaluere så værdien af de cirkulerende penge i samfundet fik en højere værdi. Et andet problem med de eksisterende værdipapirer var, at der i mange tilfælde ikke var en reel dækning for disse.

Tilbagevendingen til guld var ifølge Daunton, samtidigt et opgør mod bankernes kontrol med pengestrømmen. Ved at svække bankernes styring med værdipapirerne, gjorde staten sig mindre afhængig af bankerne. Under krigen havde staten opbygget en betydelig gæld, og var derfor ikke interesseret i, at bankerne havde den fulde kontrol af værdien og mængden af penge i samfundet. Som Robert Peel udtrykker det:

" The nature of the relations existing between the government and the bank should be changed"(Daunton 1995, s.353)[6]

eller mindre diplomatisk i en udtalelse fra Huskisson til Copleston.

"The Ricardo plan will at all times be effectual to prevent a depreciation of the currency from excess; but with respect to the opposite evil , an inconvenient contraction of it places the country too much in the hands of the bank. From ignorance or perversity they appear to me to now affording a strong practical proff of the extent to which that evil may be carried."(Hilton 1980, s.90)[13]

Huskisson henvisning til Ricardos plan er "The Ingot plan", han mener simpelt hen, at planen giver banken for meget magt, og at den ikke begrænser banken indflydelse nok. Da Huskisson og Peel på dette tidspunkt er tilknyttet kabinettet under Liverpool, er det rimeligt at antage, at de tiltag der tages på valutaområdet ikke kun bunder i den økonomiske krise, men også er et forsøg på at revurdere bankens indflydelse på staten.

3.2. Fra papir til guld

	English note issue
1775	Notes to be at least £1 denomination
1777	Notes to be at least £5 denomination
1797	Suspension of convertibility of Bank notes into cash. Notes of £1 denomination were permitted
1819	Resumption of convertibility from 1821
1826	No further notes of less than £5 to be issued and existing notes to be withdrawn in 1829 The Bank of England was empowered to open branches in the province in order to increase the circulation of its notes; and offered discount facilities to banks on the condition they relinquished their own issues

Tabel 3.1: Oversigt over regler for udstedelse af værdipapir(Daunton 1995, 348)[6]

3.2.1 Banker

Udover “Bank of England” der havde monopol på “joint stock banking”⁴ var der to typer af banker. West End, som tog sig af adelen og jordejernes pengesager. Lombard Street, som tog sig af lån og aktiehandel og generelt var blevet til i forbindelse med industriens efterspørgsel på adgang til kredit. Disse banker fungerede også som agenter for de lokale banker. Da der ikke var nogen specielle regler for hvem der kunne lave en lokal bank, og omkostningerne ved dette ikke var betydelige, sker der en opblomstring blandt disse under krigen for at tilfredsstille industriens efterspørgsel på kredit. De eneste krav var en begrænsning af antallet af partnere og en række bestemmelser på udstedelsen af kreditnoter (se tabel 3.1 (p. 43)(Daunton 1990, s.346-52))[6].

I forbindelse med indløsningen af papir til guld ender det næsten med et bankkrak i 1825-26, hvor “ Bank of England” ikke kan følge med til at indløse værdipapirer. Banken anmoder regeringen om ,at suspendere udbetalingerne, hvilket staten nægter. I sidste ende lykkes det dog banken at ride

⁴joint stock - fælles aktiebeholdning mellem afdelinger hvilket giver flere resurser end et maksimum på seks partnere.

stormen af med hjælp fra franske banker og personlige donationer (Hilton 1980, s.216-18)[13]. Krisen medfører dog, at en del lokal banker går fallit og "joint stock" monopoleet tages op til en revurdering.

Overordnet set bliver der ikke ført en konsekvent økonomisk politik med Adam Smith og Ricardo som forbillede. Staten forsøger at ændre den nedadgående økonomiske kurve med traditionelle midler. Der er dog en tendens til at staten vil sikre stabiliteten på det økonomiske område, hvilket kommer til udtryk ved indskrænkelse af bankernes magt, og specielt "Bank of England". Ydermere viser politikken på det økonomiske område, en ansvarlig stillingtagen til de problemer der opstår, hvor det er statens interesser der kommer før de personlige. Dermed ikke sagt at der ikke også har været personlige motiver, men blot en konstatering af at det der sikre økonomien bedst er stabilitet.

3.3 Tilbagegangen for Tories

(AHC,DPW)

Tory regeringens manglende evne til at skabe stabilitet i landet, bliver understillet med Lord Liverpools fratrædelse i 1827. På trods af at det lykkedes for regeringen at gennemføre lovene omtalt i forrige afsnit, er det et splittet parti. Umiddelbart er der ikke en stærk leder til at overtage posten som regeringschef, hvilket fører partiet ud i interne stridigheder. Et af de centrale omdrejningspunkter i splittelsen bliver "Catholic Emancipation", både som et socialt problem, men der er ikke mindst også tale om økonomiske overvejelser funderet i diskussionen.

"Catholic Emancipation"; loven der sikrer katolikker de samme rettigheder som den protestantiske del af befolkningen, bliver som sagt et kildent emne for Tory regeringen. Dette ses specielt i forhold til Irland, hvor den katolske majoritet ikke måtte eje jord, og derved for eksempel ikke umiddelbart kunne stille op til parlamentet. Dette holdt dem reelt uden for indflydelse. Det irske parlament var blevet lukket i 1801, og de irske repræsentanter sad nu i Westminster. "Catholic Emancipation" bliver derfor en af de sager der har indflydelse på reformeringen af parlamentet. "The Catholic Emancipations" økonomiske betydning er betragtelig, idet England importerer en

3.3. Tilbagegangen for Tories

anseelig mængde korn fra Irland, og stabiliteten i Irland er nødvendig for at sikre denne import. På den anden side står frygten for katolsk ekspropriering af protestantisk jord, i det tilfælde at forslaget bliver en realitet.

Efter Liverpools død begyndte samarbejdet mellem Tories at krakelere, idet der ikke længere var den samlende kraft som Liverpools person havde været gennem en årrække. Gash formulere det således:

"With the end of the 15-year old political empire, a kind of balkanisation of politics ensued. The "succession"ministries of Canning, Goderich and Wellington represented the fragmentation of the old governmental connection rather than any new alignment" (Gash 1979. s.129)[9].

Dette beskriver situationen efter Liverpools tilbagetrædelse, hvor der er magtkampe internt i partiet, og at der derfor ikke bliver en ensartet partipolitik, men snarere en kabinetspolitik, hvor selve Tory partiet er inddelt i forskellige grupperinger med forskellige agendaer. En af de væsentligste ting der skiller partiet er "Catholic Emancipation", hvor "Tory ultras"⁵ frygter, at det ville være starten på en katolsk ekspropriering af protestantisk jord i Irland og mest af alt, at det ville være imod den brede befolknings ønske (Evans 1994 s 206)[7]. Diskussionen omkring katolikkernes rettigheder ligger dog længere tilbage, hvor Pitt allerede i slutningen af 1700-tallet havde foreslået at give katolikker de samme rettigheder som protestanter, men forslaget blev dog taget af bordet igen. Da det senere viste sig umuligt at blive enige på partiplan, blev der i 1812 enighed om, at det var op til den enkelte at stemme for eller imod, hvis der skulle blive en afstemning om emnet. Lidt groft kan det siges, at "Tories" var for protestanter og "Whigs" for katolikker. Denne klausul om stemmefrihed for "Tories" på emnet var en simpel nødvendighed for Liverpools mulighed for at danne regering og yderligere, at den kunne holde alle de år den gjorde. Forslaget om katolsk ligeret, blev taget op flere gange og vedtaget i underhuset, for senere at blive afvist i overhuset. Peel og Liverpool mener i 1825, at de ikke kan fortsætte, efter at have været i mindretal under en afstemning om netop dette emne. "Burdetts Bill" ville fjerne 40 shillings ejendomsreglen om stemmeret i irske "counties". Loven var gået igennem underhuset med 21

⁵Betegnelse for en ultra konservativ fløj i Tory partiet, kendetegnet ved at være stærke modstander af reform

stemmer, hvilket giver en regeringskrise, eftersom overhuset ikke ventes at vedtage den. Wellington og Bathurst, to respekterede "Tories", overtaler dem dog til at blive, for at forhindre regeringens kollaps. Canning⁶ argumenterer efterfølgende for en samlet holdning til spørgsmålet, men møder modstand selv hos pro-katolikker. Peel og Liverpool har den generelle opbakning i partiet, og beslutter på grund af overhusets klare mandat mod "Catholic Emancipation", at deres opbakning til fortsat at danne regering er stærk nok (Gash 1979. s.125-27)[9].

Umiddelbart efter Liverpools opsigelse, overtages hans post som regeringschef af Canning, der ikke havde samme respekt blandt sine egne, og på trods af hans forsikringer til Kongen om ikke at give indrømmelser til katolikkerne, var han nødsaget til at søge parlamentarisk grundlag blandt Whigs. Dette medførte tillige en splittelse af Whig, idet Lord Grey ifølge Evans ikke ville have noget med Canning at gøre. Cannings regeringsperiode kommer til at illustrerer Liverpools succes som regeringschef (Evans 2001 s 257)[7]. Cannings manglende evner som leder var blevet udstillet ved "Burdett" krisen to år tidligere, hvor det ikke lykkedes at bruge flertallet til at sætte en samlet dagsorden. I dette lys kan det trods hans parlamentariske erfaring virke mindre klogt at udnævne ham som regeringschef. Det er således rimeligt, at antage at det er George IV personlige vendetta mod katolikker og liberalisme, der forhindre en stærk regering. Canning døde i 1827, og efterlod et splittet parlament, og igen udnævner Kongen en regeringschef, han mener, at kunne styre landet nemlig Goderich. Wellingtons og Peels opsigelse i protest efter udnævnelsen af Canning, var stadig ikke glemt af Kongen, og ydermere ville han ikke have Whigs repræsentanter i regeringen. Splittelsen af parlamentet var totalt, og Goderich formåede ikke at samle støtte, endsige styrer Kongen. I januar 1828 var Goderich nødsaget til at træde tilbage på grund af interne stridigheder omkring en formandspost i finanskomiteen, hvor den udpegede formand ikke kunne få optimal støtte fra repræsentanterne i regeringen (Woodward 1962 s. 75-76)[34]. De åbenlyse stridigheder havde tydeligvis flere årsager, men manglende lederevner hos regeringscheferne og George IVs modvilje mod Whigs på grund af spørgsmålet om "Catholic Emancipation" og

⁶Liverpools højrehånd og senere premierminister

3.3. Tilbagegangen for Tories

liberalisering var to store årsager til problemerne. Således kommer George IV til at stå som en modstander af de første reform skridt i perioden, på grund af hans modvilje mod øget katolsk indflydelse, og hans ret til at udpege en regeringschef.

Efter Goderichs opsigelse bliver Wellington alligevel udnævnt til regeringschef, og den tidligere helt fra Waterloo og mangeårige politiker under Liverpool er dermed taget til nåde af Kongen, i et forsøg på at skabe ro. Hans lederevner rent politisk er dog langt fra så effektive, som hans lederevner på slagmarken. Det lykkedes ham ikke at overbevise befolkningen om, at regeringen varetog befolkningens interesser, og at en reform af parlamentet derfor var unødvendigt, et job Canning havde varetaget under Liverpool med succes. Det bliver Wellingtons arrogance der sætter det sidste søm i "Toriernes" kiste, da han efter George IV's død, og efterfølgende valg i 1830, proklamerer, at repræsentationen i parlamentet er perfekt. Denne udtalelse kombineret med civile opstande arrangeret af blandt andet "Birmingham political union", og "The London Radical Reform Association", får stor indflydelse på, at regeringen senere må træde tilbage (Woodward 1962 s 78)[34]. Udtalelserne viser en politikker der overhovedet ikke er bevidst om i hvilken retning vinden blæser i befolkningen. Der var sågar flere intellektuelle radikale repræsenteret i parlamentet, med Joseph Hume som en væsentlig brik, der længe havde argumenteret for en reformering af parlamentet, og dertil kommer presset fra befolkningen. Modsat "Torierne" mener en del "Whigs", at bliver der ikke en reform af parlamentet, er landet truet af revolution, andre er mere forsigtige, men mener dog at parlamentet ikke er repræsentativt, og deres våben mod en svag Tory regering bliver spørgsmålet om "Catholic Emancipation". Netop "Catholic Emancipation" er tegn på en stigende åbenhed af parlamentet, og kan ses som forløberen for "Reform act". Ud over en manglen på en stærk leder i Tory partiet, viser perioden efter Liverpool at Tories ikke er fulgt med tiden.

Til trods for stigende kritik af det eksisterende system, og en rivende udvikling af samfundet omkring dem, udviser "Tories" ingen initiativ til at reformere parlamentet og give indrømmelser til den økonomisk stærke middelklasse.

3.3.1 Catholic Emancipation

Argumentationen for ”Catholic Emancipation” ligger i den liberalistiske tankegang om, at alle er lige, og så i et argument om retfærdighed. Modstanden imod, er i højere grad historisk begrundet, hvor de intellektuelle retfærdiggør deres holdninger afspejlet i et citat af Lord Eldon der minder om, at det i 1689 bliver besluttet at landet skulle have en protestantisk konge, protestantisk parlament og en protestantisk regering. Yderligere mener han, at det ikke er formålet at gøre kirken politisk, men derimod staten religiøs. ”Toleration act 1689”⁷ bliver med ”Catholic Emancipation” ophævet. Dermed var det ikke kun katolikker der fik stemmeret, det samme gjorde ”non conformists” (Hampsher 2005 s.51)[11]. Tidligere havde det ikke været muligt at bestride en offentlig stilling medmindre man bekendte sig til den anglikanske kirke. Så udover at give katolikker flere rettigheder, er det samtidig en splittelse af forholdet mellem stat og kirke.

Havde det været et spørgsmål om de engelske katolikker var problemet lille, selv Peel der på trods af hans liberalistiske indstilling havde i 1824 støttet et forslag der skulle give engelske katolikker stemmeret ud fra gældende regler om stemmeret. Problemet var som tidligere nævnt Irland, hvor middelklassen som advokater, købmænd, journalister og butiksejere talte for social ligheder. I begge lande var de to hovedspørgsmål romerskkatolsk frihed, og irsk politisk frihed (Gash 1979 s 138)[9]. Dermed kommer spørgsmålet om ”Catholic Emancipation” til at stille spørgsmålstejn ved stabiliteten ved selve unionen. Irland er som tidligere nævnt en vigtig brik i den engelske økonomiske politik, idet de er hovedleverandør af korn til England. Parlamentet er delt i spørgsmålet, idet den ene side, fortrinsvis ”Tories”, ser det som en nødvendighed for at sikre stabiliteten og den anden side mener, at det netop kan skade stabiliteten. Derimod var klart størstedelen af befolkningen i 1825 imod ”Catholic Emancipation”. Baggrunden for denne holdning kan findes i kirkens tilgang til katolicismen, der bliver set som arvefjende nummer et til kristendommen på dette tidspunkt, og et kompromis var umuligt

⁷Med ”Toleration act” blev stemmeret, job som advokater og dommere samt andre offentlige embeder, et kirkeligt anliggende, da man skulle bekende sin tro til den anglikanske kirke (Hampsher 2005 s.51)[11].

3.3. Tilbagegangen for Tories

(Gash 1962 s 139)[9]. Det lader dog ikke umiddelbart til at politikerne er influeret af stemningen i landet eller blandt de gejstlige. Det er givetvis ikke sandsynligt, at den menige mand har et forhold til katolicismen på et personligt plan. De gejstlige, der er repræsenteret i overhuset, kan muligvis have spillet en betydelig rolle i modstanden, dertil kommer den nævnte frygt for katolsk ekspropriering af jord i Irland, hvis deres politiske magt skærpes. En af de største kræfter for "Catholic Emancipation" var stifteren af "Catholic association" i 1823 David O'Connell. Hans metode var en organisering af det irske folk, idet han ikke kunne opnå støtte fra de irske herremænd. Flere af dem var "absent landlords"⁸, og derfor ikke interesseret i at støtte, da han også foreslog beskatning af netop "absent landlords". En af måderne at skaffe midler på var ved at bede de fattige Irere om at give en penny om måneden til deres fælles interesse. På grund af dette skridt, og regeringens frygt for opstand blev organisationen opløst i 1825. Men knap var den lukket før den blev åbnet igen med hjemmel i loven, som O'Connell kendte og udnyttede til sin fordel (Woodward 1962. s.339-42[34]. Ved et valg i juni 1828, bliver O'Connell overtalt til at stille op i Clare. Vesey Fitzgerald der sad i parlamentet for Clare, havde takket ja til en formandspost i "Board of Trade", og skulle derfor genvælges. Til trods for at han var en vellidt herremand og at O'Connell ikke kunne indtage pladsen hvis han vandt, stemte de frie bønder alligevel O'Connell ind. Regeringen var nervøse for, at han ville bruge samme taktik ved det næste valg, og dermed puste til det ulmende oprør, og i yderste konsekvens starte en borgerkrig i Irland. Dette førte til sidst til vedtagelsen af "Catholic Emancipation" i april 1829, hvor det nu var muligt for katolikker at indtage officielle poster, med undtagelse af "viceroy", og "chancellor". Derudover blev stemmeretten ved en indtægt på 40 shilling ophævet og sat til 10£, for at forhindre O'Connell i at kontrollere de irske stemmer (Woodward 1962 s. 343-44)[34].

At O'Connell kunne presse en gennemførelse af "Catholic Emancipation act" igennem, skal især findes i Toriernes opløsning efter Liverpools tilbagetrædelse fra premierminister posten. I denne situation er regeringen ikke i stand have en fast holdning overfor reformtankerne hos middelklassen i Irland. Det er

⁸Hermænd der ikke har bopæl på deres gods, og derfor ikke føre personligt opsyn med godsets drift. Specielt brugt om engelske herremænd med godser i Irland

ligeledes sigende, at det netop er middelklassen der taler for reformer i Irland. I kraft af deres økonomiske indflydelse begynder de at efterspørge politisk indflydelse, på samme måde som det ses i middelklassen i England. Evans mener ikke, det er muligt at overvurdere betydningen af debatten om "Catholic Emancipation" i spørgsmålet om det splittede Tory parti (Evans 2001 s.258)[7]. Blandt andre centrale problemer står George IV dog, der var helhjertet modstander af "Catholic Emancipation act", og generelt set modstander af den liberale tankegang, som eksempelvis Peel repræsenterede. Dette betød at regeringerne efter Liverpool blev dannet ud fra en betragtning om at undgå visse emner såsom "Catholic Emancipation", frem for hvem der havde det bedste grundlag for at danne en stærk regering. Et andet problem for Tory regeringen, var at modviljen mod repræsentationen i parlamentet bliver stadig mere organiseret, og organisationer som "The London Radical Reform Association", sætter dagsordenen i befolkningen. Den nye middelklasse vil have mere politisk indflydelse, og de krav formår Torypartiet heller ikke at honorere. Middelklassens evne til at (for)lede arbejderne i kampen mod aristokratiet bliver i lige så høj grad en torn i øjet. "Catholic emancipation" var et problem for "Tories", men ikke et nyligt opstået problem, og det havde tidligere vist sig, at en stærk leder kunne holde diskussionen på emnet i ave.

3.4 Regeringsskiftet i 1830.

(AHC,DPW)

Legitimeringen af det parlamentariske grundlag var blevet undermineret i 1820erne og starten af 30erne, hvor der var stor tvivl især i den nordlige del af landet, om statens mulighed for at øge velstanden og den økonomiske fremgang. Denne tvivl bliver yderligere forstærket med Tories interne stridigheder, og deres holdning til Catholic emancipation.

Daunton præsenterer et citat fra "The Argus newspaper" der i 1829 skriver:

The very serious losses to which the grade of Birmingham has been exposed...might have been greatly diminished, if not entirely prevented, had we been so fortunate to possessed TWO FAITHFULL REPRESENTATIVES IN

3.4. Regeringsskiftet i 1830.

PARLIAMENT" (Daunton 1995 s 486)[6].

Dette illustrerer de nye industrielle magtcentres behov for øget politisk indflydelse og skeptismen mod regeringens evner til at handle, der strækker sig tilbage til håndteringen af Peterloo ti år tidligere. Tories havde i perioden efter Liverpools død vist, at de ikke var i stand, endsige villige til at søge et kompromis med middelklassen i deres ønske om forandringer, blandt andet en forandring af repræsentationen i parlamentet. Konsekvensen blev at Lord Grey dannede en regering i november 1830, ikke fordi han kunne skaffe et flertal i underhuset, men fordi han var den eneste der havde en rimelig mulighed for at styre et effektivt kabinet. Wellington og Peel var ikke med i koalitionen under Grey, men Cannings tidligere støtter var. Whigs var på ingen måde stærk nok til selv at danne en regering. Reformen var ifølge Gash på baggrund af ovenstående uundgåelig for Grey, og han betragter det som en taktisk nødvendighed (Gash 1979. s. 144)[9]. Reform Bill committee begrunder selv overfor reform komiteen hvorfor en reform er nødvendig:

"Too satisfy all reasonable demands, and remove at once, and forever, all rational grounds for complaint from the minds of the intelligent and independent portion of the community" (Gash 1979 s.147)[9].

Men det går begge veje, idet aristokratiet styrker deres egen magt ved at skille middelklassen fra arbejderklassen, hvilket Lord Grey beskriver i et privat brev til en kollega:

"The real and efficient mass of public opinion...with whom the power of the gentry is nothing" (Gash 1979 s.147)[9].

Disse udtalelser illustrerer hvordan, frygten for arbejderklassen nødvendiggør et samarbejde med middelklassen. Men det viser også en koldblodig politisk holdning, hvor beskyttelsen af staten og stabiliteten er hovedårsagen til gennemførelsen af reformen. Middelklassen magt bliver udstillet i citaterne, og den etablerede elite er klar over hvordan de kan alliere sig, ud fra princippet - if you can't beat them, join them.

J.C.D Clark har anden fortolkning af årsagen til regeringens reform vilighed. Clark stiller spørgsmålstejn ved argumentet om at reformen var nødvendig. Hvis det er tilfældet, hvorfor skete det så ikke før? Og hvis "Old Corruption" fungerede som nogen mener, hvordan kunne det så overhovedet lade sig gøre? (Clark 1987 s.36)[3] Clark retter en kritik mod den tolkning

der støtter sig til klasse kamp som årsagen til reformen. Han ser reformen som værende en intern kamp mellem overklassen der bundes i en religiøs og ideologisk splittelse.

En stor del af den bedre middelklasse havde gennem længere tid haft tætte bånd til Whigs både ideologisk, religiøst og forretningsmæssigt. Dermed er det ikke to dele af aristokratiet der kæmper om magten, men overklassen generelt. Eftersom det er denne del af befolkningen, der får stemmeret og mulighed for at sidde i parlamentet, kan man argumentere for at Clark har en pointe. Rammerne er dog vidde og "aristokratiet" bliver et for snævert begreb. At der var en voldsom vækst i urbaniseringen mener Clark endvidere ikke nødvendigvis gør valgsystemet utilstrækkeligt (Clark 1987 s.36)[3]. Her vil vi dog også tage afstand fra Clark, idet netop den økonomiske udvikling gør at valgsystemet ikke længere er tilstrækkeligt, idet middelklassen søger den politiske magt der svarer til deres økonomiske formåen, og repræsentationen i parlamentet ikke er tilsvarende de ændrede økonomiske magtcentre.

Det var dog ikke en ny tankegang der herskede blandt Whigs, der gennem længere tid havde talt for en reformering af parlamentet. Lord John Russell der senere kom til at sidde i reformkomiteen, havde eksempelvis meldt ud i 1819, at han ville arbejde for en afvikling af "rotten boroughs". Allerede året efter var der konkrete tiltag mod såkaldte "rotten boroughs". På dette tidspunkt var Grey tilhænger af en reformering af parlamentet, men havde ikke fantasi til, at forestille sig at det blev i hans levetid (Briggs 1974 s.236)[2]. Dette sætter et lille spørgsmålstegn ved Gash, der mener at Whigs handlede ud fra en nødvendighed, hvilket er muligt, men det er værd, at nævne at det var en politik der var blevet talt for tidligere, og altså ikke kun er opstået af et umiddelbart pres fra befolkningen. Hastigheden hvorpå det blev gennemført kan muligvis skyldes de konkrete optøjer i blandt andet Bristol i 1831 hvor byen i to dage, på grund af en passiv indsats fra borgmesteren og militæret, blev overtaget af bøller der havde adopteret slagordene fra slaveforkæmperne i Bristol, som "Liberty" og "slavery" (Briggs 1974 s.253)[2]. Woodward mener dog at "Reform Act" skal ses i lyset af de uroligheder der opstår i det sydlige England. Urolighederne der starter på baggrund af sult, bliver fulgt op af tilstedeværelsen af blandt andet Cobbet og Carlile, der agiterer for et bredere demokrati (Woodward 1962 s.80)[34].

3.5. Effekten af politikken

En del af den bedre middelklasse havde i generationer været afhængig af støtte fra de adelige Whigs, hvor en stor del af "kapitalen" lå i London og hos producenterne i de nordlige provinser (Briggs 1974 s.237)[2]. Problemet var blevet, at forretningerne var blevet større, og det var ikke længere baseret på indenrigshandel, men en langt større udenrigshandel, der krævede bedre vilkår. Indenrigshandelen havde været toldfrit siden 1707, mens udenrigshandelen stadig var meget afhængig af regeringens økonomiske politik på området. Som en producent fra Wolverhampton sagde:

"Fifty years ago we were not in that need of representatives, which we are at present, as we then manufactured nearly exclusively for home consumption, and the commercial and manufacturing districts were then identified with each other; where one flourished, both flourished. But the face of affairs is now changed - we now manufacture for the hole world, and if we have not members to promote and extend our commerce, the era of our commercial greatness is at an end" (Briggs 1974 s.246)[2].

Konkurrencen i England var blevet større, og de monopollignende tilstande var ikke længere med til at opretholde en god forretning. Der eftersøges en, hvad vi i dag vil kalde en nationalhandlingsplan, for handelen. Til trods for at de adelige Whigs altid har været en lukket kreds, hvor man er født til titlen, har der været en åbenhed overfor folk med initiativ og ikke mindst kapital. Den ændrede økonomiske struktur bliver derved en faktor i ud- og gennemførelsen af "Reform Act".

3.5 Effekten af politikken

(Fælles)

Som forrige afsnit afdækkede, var der store diskussioner blandt de intellektuelle om, hvorvidt der fornuft i at opretholde en høj pris på korn. Malthus og Ricardo havde krydset klinger på spørgsmålet op til vedtagelsen af Kornloven, men trods nye økonomiske teorier om det modsatte, vedtog parlamentet loven i 1815. Dermed er det frygten for det ukendte og mangel på økonomisk stabilitet der kommer til at tegne dagsordenen. Ricardo havde på daværende tidspunkt ikke udgivet "Principles of Taxation", og havde måske derfor ikke den samme gennemslagskraft som Malthus, hvis teorier

havde været kendt og lyttet til gennem længere tid. Om der er tale om en lov der bliver vedtaget for at tilgodese jordejerne, er der ikke meget ræsonnement i, da Malthus' teorier om befolkningstilvæksten og ustabiliteten i Europa gjorde sit til, at fremtiden ikke så lys ud. På samme måde forsøgte økonomien mere direkte at blive styret, med overgangen til en guldbaseret økonomi og bedre kontrol af bankerne. Begge dele er ting der stabiliserer statens og Englands økonomi. Returneringen til en stabil valuta var ifølge Ricardo en nødvendighed for at kunne etablere en mere fri markedsøkonomi uden indflydelse fra blandt andet bankerne.

Stabiliteten skulle sikres blandt andet ved ovenstående tiltag, i et forsøg på at bibeholde så meget af den gamle samfundsorden, som muligt. Flere forhold var dog med til at nedbryde den gamle orden. "Catholic Emancipation", der reelt var den første lille reformering af parlamentet i nyere tid, havde sin betydning, men fortrinsvis internt i parlamentet da den åbner mulighederne for repræsentation i parlamentet uafhængig af tilknytning til den anglikanske kirke. "Catholic Emancipation" var af stor betydning for England i deres forsøg på at opretholde den protektionistiske politik, idet England langt fra var selvforsynende med korn. Accepten af katolicismen skulle dæmpe trangen til oprør hos irerne og sikre en stabil kornleverance. Om det var spørgsmålet om "Catholic Emancipation" der var afgørende for Toriernes tilbagegang og regeringsskiftet er ikke sandsynligt. Det var snarere det sidste skub til Toriernes fald fra magten. Spørgsmålet havde længe stået åbent uden at have splittet partiet. Det er mere sandsynligt, at den bedre middelklasse der længe havde haft tættere bånd til Whigs, og desuden havde et anstrengt forhold til Kongen og Kirken, påvirkede det politisk liv. Middelklassen søgte en politisk magt der stod i forhold til den økonomiske magt de besad, og var i mange tilfælde involveret i de radikale bevægelser. De økonomiske ændringer og stabiliseringen af den engelske stats økonomi var i højgrad en fordel for middelklassen, modsat adelen der havde håbet at dette ville udrydde en del af disse nyrige handelsmænd der havde haft let adgang til kredit under krigen.

Kapitel 4

Samfundskritikken

Perioden 1815-1832 præges af en stigende kritik af den eksisterende samfundsorden. Kongen, kirken og adelen udsættes specielt for en kritik, der er rettet mod, hvorledes disse tre grupper forvalter statens midler. Samtidigt udstilles det eksisterende politiske system som "Old Curroption".

Det engelske statssystem kan bedst beskrives som et oligarki på daværende tid bestående af konge, adel og jordbesidder. Ifølge Arthur Young 1794 i "The example of France ... a warning to Britain"

"The principle of our constitution is the representation of property Imperfectly in theory, but efficiently in practice... the great mass of property, both landed, moneyed and commercial, find itself represented; and that the evils of such representation are trivial, will appear from the ease, happiness and security of all the lower classes, hence possibly virtual representation takes place even where the real seems most remote." (Perkin, 1996 s.39)[26]

Det centrale for politisk repræsentation er ejendom og besiddelse. Som det fremgår af Young, er dette måske uretfærdig i teorien, men i praksis fungerer det. Set i lyset af den franske revolution er Youngs argumentation selvfølgelig et forsøg på at retfærdiggøre den britiske forfatning, og modargumentere den mulige kritik af systemet fra revolutionære elementer.

Den politiske rangorden var derfor Kongen, adelen og jordbesiddere. Dette udmøntes i et to kammer system med et "House of lords" overhuset og "House of common" underhuset. Overhuset består af adelige og gejstlige der har deres pladser på baggrund af deres sociale status. Pladserne i overhuset

går i arv med visse titler. Dette gælder blandt andet en del af de adelige titler. De gejstlige pladser er knyttet til deres embede. Et af kongens privilegier var udnævnelsen af "peers" livstidspladser i overhuset og ansvaret for at udnævne en premierminister, hvorimod underhusets medlemmer skulle vælges af en valgkreds. Valgretten i disse kredse blev givet på baggrund af jordbesiddelse. Mindre jordbesiddere var afhængige af større jordbesiddere enten gennem familie eller andre ofte økonomiske forhold. Det var derfor ikke unormalt, at en herremand "lord" kunne bede sine kredsmedlemmer om at stemme på hans foretrukne kandidat. Dette betød, at en kandidat med politiske ambitioner skulle sikre sig et sponsorat fra en adelig, hvis han havde forhåbninger om, at gøre karriere inden for politik. Et sådan medlem af parlamentet forventes også at varetage sin sponsors interesser.

Det var denne form for nepotisme der grundlaget for hele repræsentationen i det engelske samfundet. Hvilket kommer under stærk kritik i forbindelse med den voksende middelklassens politiske selvbevidsthed.

4.1 Kongen

(AHC,DPW)

I et system der bygger på en hierarkisk samfundsdeling, får kongen en central betydning, da han pr. definition er toppen af samfundet. I det britiske system får kongen en særlig plads, da det er hans privilegium at udnævne en premierminister og godkende regeringen. Familier og personer der havde politiske ambitioner, ville derfor sikre sig kongens velvilje gennem venskab og familiebånd. Kongens indflydelse i et sådan system afhang også af deres personlighed og evne til at skabe de rette forbindelser og samtidig udvise en hvis politisk snilde. I tiden før reformen er det George IV, der er regent. Den kongelige anseelse er blevet svækket under George IV, der bliver beskrevet af Woodward som

"George was a clever versatile, lazy man, of some taste in architecture and painting, attractive and rude by turns, but always a liar, always selfish, bad in his private and public conduct, and without the least understanding of his age."(Woodward, 1961 s.23)[34]

4.1. Kongen

4.1.1 Kongens politik

George IV valgte ved sin indsættelse, at acceptere Lord Liverpool som premierminister, da det betød at han ikke skulle tage nogen større beslutning om, hvem han ellers skulle støtte. Dette forhindrede ifølge Briggs dog ikke George i at opføre sig som om, han havde magten til at afskedige Liverpool.

“ Although George liked to talk grandly to make people imagine that his prime minister was a sort of maitre d’hotel which he might dismiss any moment that it happened to suit him, his minister knew better”. (Briggs 1974 s 186)[2]

Liverpools regering holder helt frem til hans død i 1828, hvilket tvinger George IV til at udnævne en ny minister. Valget falder i første omgang på Viscount Guderich. Hans periode er ganske kort og Duke Wellington bliver udnævnt i hans sted, hvilket er beskrevet tidligere i afsnit ?? (p. ??). I 1830 dør George IV med et blakket ry, og uden den store nationale sorg. Han efterfølges af William IV, hvilket også medfører, at Earl Grey bliver udvalgt til premierminister efter, at Wellingtons regering måtte trække sig. Netop George IVs opførsel har sikkert påvirket debatten omkring behovet for reformer. Modstandere af kongehuset pegede på, at netop den slags manglende opbakning blandt befolkningen kunne være drivmiddel til en opstand. George IVs død og Williams IVs tiltrædelse gav muligheden for, at Grey kunne komme med et regeringsalternativ. Earl Grey havde været i unåde hos George IV og derfor ikke en mulighed tidligere.

4.1.2 Queen Caroline

Grunden til svækkelsen af regenten kan i høj grad sættes i forbindelse med hans kone Queen Caroline, som han blev gift med i 1795, ca. ti år efter at han var blevet ulovligt gift med en borgerlig Mrs. Fitzherbert. Det var tilsyneladende ikke af kærlighed George IV giftede sig med Caroline, og han forsøgte også i 1806, at sværte hendes navn til ved, at bede parlamentet om at foretage en undersøgelse af hende. Formålet var at finde en gyldig grund til skilsmisse. Selvom dronningens ry blev skadet, blev der ikke fundet noget af betydning. Offentligheden så George IVs forsøg på at miskreditere sin kone som en skandale, til trods for at de havde været separeret siden 1796,

og ikke havde noget reelt forhold. I 1817 forsøgte Carolines rådgiver at lave en aftale der sikrede hende £50.000 om året i stedet for £35.000, for at hun aldrig skulle komme tilbage til England. Caroline vendte hjem til England fra Italien i 1820, og gjorde krav på tronen. Hun havde en væsentlig folkelig opbakning, og blev betragtet som modig og uretfærdigt behandlet af Kongen og regeringen. Hendes popularitet svandt dog lidt ind, da hun accepterede £50.000 og et hus. Hun var dermed ikke længere en modstander af tyranniet, men en del af det alt for dyre kongehus. Da hun senere blev nægtet en kroning sammen med George IV, opnåede hun igen en kort tid med folkelig opbakning. Det hele løste sig imidlertid ved hendes død 19 dage senere (Woodward 1962 s.67-68)[34]. En af de største kritikere af George IV var Dr. Lushington, der i debatten om vedtagelsen af "Bill of pains and penalties"¹ der kunne fratage Caroline hendes titel, og opløse ægteskabet med George IV, kom med en sønderlemmende kritik af Kongen. Lushington, der var Whig, sad i parlamentet fra 1820-1841, og var en af seks rådgivere, der var blevet tilknyttet Caroline i hendes forsvar. Lederen af de seks var Brougham, men Lushington var Carolines personlige rådgiver, og havde som følge af det en væsentlig rolle, og ikke mindst forstod at udnytte befolkningens sympati overfor Caroline.

"My lords, what should I say of a husband insensible to his own honor - what should I say upon the offer of fifty thousand pounds a year on condition of living abroad, without a single restriction, without one single direction that the adulterous intercourse imputed should not be carried on in all its gross impurity? What should we say to an individual who came here and prayed for justice acting thus? who has said, "go your ways", not at my learned friend Mr Denman said last night, "and sin no more", but, "go and indulge your passion", revel in all the profligacy of degraded intercourse; and you shall be furnished with means". (Waddams 1992. s. 141)[33]

Lushington lægger ikke fingrene imellem i denne ydmygelse af regenten, der ikke har vist nogen interesse for sin kone, og så senere vover at anklage hende for utroskab. Alt dette imens de fleste parlamentsmedlemmer var fuldt ud klar over Kongens egen utroskab. Han benægter ikke nødvendigvis Car-

¹Denne lov blev behandlet mere som en retssag end en egentlig lov, selv om indholdet var juridisk

4.1. Kongen

olines utroskab, men sætter spørgsmålstegn ved Kongens evner som ægte-mand. Endvidere fortsætter Lushington, ud fra at bevismaterialet mod Car-oline ikke er tilstrækkeligt.

"My lords, in the case... the proof was so strong that the counsel for the wife were upon the point of declining to argue it - that learned judge who, whatever be the station of parties, never forgets the interest of justice, insisted upon the case being argued, and, my lords, it fell me to argue it... When he gave sentence pronouncing that the husband had failed in the proof of adultery, he use these memorable words - "I may have a moral conviction of her guilt; but I have no judicial proof" (Waddams 1992. s.142)[33]

Netop denne mangel på bevis var essentiel, idet at sagen udvikler sig til en principiel sag om hvorvidt man kan dømmes udelukkende på grundlaget af at have haft muligheden for en given forbrydelse. Derfor var det ikke nok med et snævre flertal i parlamentet hvis en sådan lov skulle vedtages. Der skulle være en meget stor sikkerhed i anklagerne, hvis man udelukkende dømte ud fra, at den anklagede havde haft muligheden, ville ingen kunne føle sig sikker. At denne diskussion foregår teoretisk, og at Kongen bliver omtalt i tredje person i begge citater gør, at kritikken kan være den lille smule hårdere. Loven blev vedtaget i overhuset med kun 9 stemmers flertal, hvilket ifølge regeringen var for lille et flertal til at gennemfører loven, og dermed blev forslaget forkastet. Derudover anså de det ikke for sandsynligt, at loven ville blive godkendt i underhuset. Ydmygelsen var stor for George IV, ikke alene fik han ikke medhold i anklagerne, men ydermere var han blevet ydmyget under behandlingen af loven. Befolkningen var tillige i høj grad på Carolines side, idet de som sagt så hende som en modstander af regeringen, og dermed modstander af det etablerede styre. Udfaldet af retsagen er et godt eksempel på, at der ikke er nogen i det engelske samfund, der er over loven. Når selve kongen taber en retsag, giver det en større retsfølelse hos de lavere klasser.

Kongens egen amoralske opførsel gjorde, at de fleste borgere betragtede seancen omkring Caroline som hyklerisk. Specielt den radikale presse var aktive i forsvaret for dronningen. William Cobbet bliver af Stevenson[31] betragtet som den bedste taler, og artikelforfatter på daværende tidspunkt, hvilket er med til at opildne befolkningen, idet han også fungerer som rådgiver for Caroline. Den dag hun ankommer udbryder der spontane demon-

strationer til støtte for Caroline. Netop Cobbet var aktiv i oppositionen til regeringen, og i denne vendetta var det lykkedes ham på en meget effektiv måde at få opbakning i befolkningen. Udover ham som rådgiver havde Caroline opbakning fra langt de fleste Whigs i underhuset, hvilket skabte en forbindelse mellem de liberale Whigs og "gadens parlament". Optøjerne havde ikke karakter af vold, men bestod af forholdsvis fredelige demonstrationer organiseret af Carolines støtter. Her beskrevet af et øjenvidne og støtte til Caroline.

"Every Wednesday the scene which caused such alarm in Manchester is reported under the very nose of the Parliament and all constituted authorities and in tenfold degree more alarming. A certain number of the efficient population of the town march on each of these days in a regular lock-step, four or five abreast, banners flying, music playing. I should like anyone to tell me what would be to come next if this organised army loses its temper"(Stevenson 1992 s.245-246)[31]

Det er tydeligt, at disse organiserede demonstrationer har virket skræmmende på regeringen. Dette har forstærket Lushingtons mulighed for at kritisere kongen i forsvaret af Caroline, og sætte hende i offerrollen. At Manchester bliver inddraget er en reference til Peterloo året før, og en advarsel fra skribenten til regeringen, om at skulle der komme sammenstød vil de ikke kunne drives væk som det var sket ved Peterloo, med henvisning til at skribenten betragter demonstranterne som en hær. Caroline bliver dog rådet til ikke at forlade sig for meget på støtten fra befolkningen, idet den ofte har modsat sig regeringen, men aldrig har vundet (Stevenson 1992 s.246).[31]. Dette indikerer at ovenstående citat skal tages med forbehold, idet citatets formål højst sandsynligt er at styrke modstanden mod regeringen. Dertil kommer at flere mere rationalt tænkende radikale hellere så en drejning mod ændringen af mere fundamentale problemer i samfundet, i stedet for den mere populistiske diskussion omkring dronningens rettigheder, der ikke løser problemet omkring stemmeret etc. Denne problemstilling skiller de radikale, hvor opbakningen fra pøbelen er fundamental for at lægge pres på regeringen, men ikke så let kontrollerbar.

Kongens manglende opbakning i befolkningen, på grund af hans ofte kludrede måde at håndtere forskellige situationer på og hans ineffektivitet

4.2. Opgør med den anglikanske kirken

i samarbejdet med hans ministre, kan have gjort sit til at forstærke modviljen mod det etablerede system. Hans opførsel har formodentlig skaffet flere tilhængere blandt radikale, der generelt arbejdede for en indskrænkning af kongens direkte magt. Efter Carolines død løste problemet sig for den sidende regering, selvom selve begravelsesoptøget blev forstyrret af demonstrationer, der krævede at optøget gik gennem byen. I forbindelse med disse optøjer bliver et par demonstranter dræbt, og soldaterne bliver beskyldt for ikke at have advaret dem, før de anvendte magt. Soldaterne undgår dog at blive retsforfulgt. Selve optøjerne bliver ikke betragtet som alvorlige, men til gengæld som en stort nederlag til Toryregeringen, der ikke var i stand til at holde ro og orden. Hele misæren omkring Queen Caroline bliver de sidste optøjer i en lang række, hvorefter bedre økonomiske tider sikrer roen. Derudover viser hændelserne, at der er en splittelse hos de radikale, hvor pøbelen reagerer på umiddelbare populistiske problemstillinger, og de intellektuelle søger en mere organiseret modstand mod samfundets opbygning.

4.2 Opgør med den anglikanske kirken

(AHC,DPW)

Den anglikanske kirke havde i 1815 gennem længere tid været kritiseret for deres holdning mod forandringer. Dette bliver symboliseret ved, at der er 21 biskopper der stemmer imod reformen i 1831, og kun 2 der stemmer for. Den toneangivende del af den anglikanske kirke, kunne føre sin konservative politik med Toryregeringens velsignelse, hvilket gjorde, at kirken som helhed ikke flyttede sig, og at der i stedet opstod flere grene. Dette gjorde om muligt kirken til et endnu mere legitimt mål for den radikale presse (Woodward 1962 s. 506) [34].

Den radikale presses angreb på kirken fremmede nedgangen for den anglikanske kirke, og fremgangen for andre kirkelige retninger, der var baseret på frivillighed. De folk der tog afstand fra den anglikanske kirke var fortrinsvis Whigs, og middelklassen fra de store industri byer som Birmingham, Leeds og Hull. Middelklassen der på samme måde støttede den liberale politik ført af Whigs (Evans 1994. s.237) [7]. Bortset fra Whigs nød den anglikanske kirke støtten fra størstedelen af adelen og den øvre del af middelk-

lassen. Woodward betragter byerne som de steder, hvor der var størst risiko for at en revolution ville bryde ud, men antyder, at fordi de religiøse retninger blandt afvigerne fra den anglikanske kirke ikke var revolutionære, at revolutionen forhindredes. Dette betød ikke, at kritikken af den anglikanske kirke var mindre. Hvilket ses af den store cirkulation af pamfletter rettet mod den anglikanske kirke, hovedsageligt blandt den politisk bevidste del af middelklassen. Derimod var der ikke den store reaktion mod kirken fra den stadig stigende irske befolkning. Vurderingen fra Woodward er, at de simpelthen var for fattige og sultne til at bekymre om politiske rettigheder på grund af religion (Woodward 1962 s 502)[34]. De voksende frimenigheder var specielt i byerne, med til at organisere og træne "dissenters" i organisation, administration og selvstyre. Det åbner således dørene for en aktiv og bevidst radikalisme i den brede middelklasse, til forskel fra den mere snævre radikalisme før krigen. Radikalismen er i slutningen af 1700-tallet blandt andet symboliseret ved Joseph Priestley. Han var kemiker, præst og filosof, og vækkede stor forargelse ved at udtrykke sin sympati for den franske revolution. Han måtte flygte til Amerika i 1794, på grund af hans liberale holdninger til religion og politik, efter at hans hus i Birmingham var blevet brændt ned til grunden af en ophidset folkemængde. Priestley var unitar, hvilket står for en liberalistisk religiøs tankegang. Den teologiske forskel i forhold til anglikanerne er blandt andet, at unitaristerne ikke anerkender treenigheden, men hævder enheden i Guds væsen. Jesus opfattes som en stor lærer og forbillede. Men centralt er også troen på den menneskelige fornuft. (Lund 1999, b 15 s. 450. "Priestley" og b. 19 s. 525. "Unitarisme".)[21].

Selve den anglikanske kirke bestod af adskillige retninger, hvor den anglikanske kirke tolererede en stor portion frihed i tolkningen af selve den teologiske doktrin. Kirkens opsplnitning i forskellige bevægelser ses af Woodward som en del af dens styrke, da de alle delte det samme religiøse fundament. Hovedbudskabet var, at leve et mådeholdent liv, i en tid hvor moralen stod for fald. Problemet for den anglikanske kirke lå i, at den ikke så nødvendigheden i en forståelse for det samfund der finansierede dem. Det var den personlige åndelighed og ikke fællesskabet omkring Gud der var fokus på. Dette betød at de overså betydningen af kirkens magt som social institution (Woodward 1962 s.503-505)[34]. Evangelisterne bliver betragtet

4.2. Opgør med den anglikanske kirken

som "Low church" på grund af deres simplificering af blandt andet gudstjenesten, der mere går i retning af den traditionelle protestantiske opfattelse. Dette står overfor "High church", der opstår i 1830'erne, og henter sin inspiration i de katolske rødder, med mere levende gudstjenester (Lund 1994, b.1 s.416, "Anglikanske kirke"). [21] Til trods for den massive kritik af kirken i befolkningen, og især middelklassen, betragter Woodward ikke anglikanerne for ødsle, men dog med en manglende plan for fremtiden. Det er denne mangel på deltagelse der skaber en distance i forhold til resten af befolkningen. den anglikanske kirke fik i 1818 en håndsrækning fra parlamentet, i vedtagelsen af "Church act" der afsatte £1.mill. til kirkebyggeri og yderligere blev der i 1824 bevilget £500.000. Denne ekstra skattebyrde har nok heller ikke mildnet stemningen overfor den anglikanske kirke der i forvejen var presset af en stigende tilslutning til eksempelvis metodistmenighederne.

G.ii Estimated membership of main British churches, 1800-1870 (in 000s)

Church of England and Scottish Episcopalians		% of total	Scottish, Welsh and English Presbyterians		% of total	Methodists		% of total	Congregationalists		% of total
1800	577	46	324	26	96	8	55	4			
1810	599	42	361	25	145	10	87	6			
1820	622	37	419	25	208	12	117	7			
1830	658	33	479	24	302	15	155	8			
1840	821	33	554	22	451	18	196	8			
1850	953	27	680	20	513	15	248	7			
1860	1,078	26	838	20	525	13	291	7			
1870	1,206	26	953	21	603	13	313	7			

Baptists		% of total	Society of Friends (Quakers)		% of total	Roman Catholics		% of total	Others sects*		% of total	Totals
1800	40	3	20	2	129	10	3	—	—	—	1,244	
1810	60	4	(19)	1	158	11	4	—	—	—	1,433	
1820	79	4	18	1	198	12	4	—	—	—	1,665	
1830	109	6	17	1	250	13	7	—	—	—	1,977	
1840	138	6	16	1	305	12	11	—	—	—	2,492	
1850	180	5	15	—	846	24	40	1	—	—	3,475	
1860	203	5	14	—	1,179	28	25	1	—	—	4,153	
1870	240	5	14	—	1,213	27	22	—	—	—	4,564	

* Other sects comprise Churches of Christ (formed 1827), Latter-day Saints (1837), Moravians and New Church.

Note: These are estimates only; the surviving evidence does not permit precise quantification. The figures are included mainly to give a general guide to the relative strengths of the various sects and also to show growth over time. Broadly speaking, membership data become more reliable after 1850. Though the presentation offers different categorizations, most of the data derives from material drawn together in R. Currie, A. Gilbert and L. Horsley, *Churches and Churchgoers: Patterns of Church Growth in the British Isles since 1700* (Oxford, 1977), pp. 23-30, 139-49.

The figures for Church of England and Scottish Episcopalian membership derive from data or estimates of Easter Day communicants. Nominal allegiance to the Established Church, of course, was far higher.

Figur 4.1: Anslået medlemskab af hovedkirkerne 1800-1870 (Evans 1994, s.422) [7]

Metodismen var en anden betydelig trosretning, som unitarismen også var det. Metodisterne der blev stiftet i 1739 af John og Charles Wesley, var med til at presse den anglikanske kirke. Selv om metodisterne som retning var blevet udelukket af den anglikanske kirke opfordrede John Wesley sin

Kapitel 4: Samfundskritikken

G.iii The growth and social composition of British Methodism, 1781–1871

(a) Membership (in 000s)

	Wesleyan Methodists	Methodist New Connexion (Kilhamites) (from 1797)	Bible Christians (from 1826)	Primitive Methodists (from 1820)	Wesleyan Methodist Association (1837–56) and United Methodist free Churches (from 1851)	Total	% increase per decade
1781	38	—	—	—	—	38	
1791	58	—	—	—	—	58	52
1801	90	5	—	—	—	94	62
1811	146	7	—	—	—	153	62
1821	200	10	—	16	—	227	48
1831	250	11	7	37	—	305	34
1841	329	21	11	76	22	459	50
1851	302	17	13	106	20	459	0
1861	320	23	17	128	53	540	18
1871	347	23	18	149	62	599	11

Note: As figures are rounded sums do not always add exactly to totals shown. Percentage increases are derived from the real, rather than the rounded, figures. The 1851 figures are distorted by a secession from the Wesleyan Connexion after 1849. Many seceders do not reappear until figures for the UMFC are computed in 1857.

Figur 4.2: Fordelingen af metodister 1781-1871(Evans 1994, s.423)[7]

menighed til ikke at bryde med den anglikanske kirke. Metodisme er protestantisk, og samler sig om to centrale emner, hvor den ene, er hvad der er nødvendigt for Guds kærlighed og frelse. Dette opnås, efter inspiration fra Luther, kun gennem troen. Det andet tema er helliggørelse, hvor det er livet med kærligheden bag alle tanker, der forsøges opnået. Dette sker gennem en menneskelig udvikling, og modning af personligheden. Dette betyder, at den metodistiske kirke er samfundskritisk og efterspørger en større social retfærdighed (Lund 1999 b.13 s. 202, "Metodisme")[21]. Som figur 4.2 viser, er der en betydelig procentvis stigning hos metodisterne, tilsyneladende på bekostning af den anglikanske kirke der er gået ned fra 46 % af befolkningen i 1800 til 26 % i 1870 (se figur 4.1 (p. 63)). Samtidig er metodisterne procentvise andel steget fra 8 % til 13 %. En anden væsentlig grund til den anglikanske kirkes nedgang står katolikkerne for, men dette skal nærmere tilskrives indvandring fra Irland, end en konvertering fra protestantismen. Det centrale for både unitarismen og metodismen er friheden for den enkelte og social retfærdighed, hvilket afspejler den holdning der præger radikalismen, og udspringer af en middelklasse der bliver stadig mere bevidst og derfor kræver ligeret. På den måde kan frikirkernes fremgang ses som symbol på middelklassens ønske om forandring af det etablerede samfund. Evangelisterne forsøger i perioden efter Napoleonskrigen, at konsolidere deres magt blandt andet ved kirkebyggeri. Woodward skriver at der ikke er meget

4.3. Kritik af adelen

konkurrence til evangelisterne i 20 år efter 1815 indenfor den anglikanske kirke(Woodward 1962 s.504)[34]. Det kan ses som en kirkelig højredrejning og modtræk til den stigende efterspørgsel på liberalisme, og en reaktion på krigen mod Napoleon. At det netop er middelklassen der sympatiserer med metodisterne er ikke tilfældigt, eftersom der skal et vist overskud til, både økonomisk og mentalt, for at kunne definere uretfærdighed, og agere ud fra det. Evans skriver, at 62,7 % af "Wesleyans" og 47,7 % af "Primitives"² er håndværker (Evans 1994, s.424)[7]. Det vil sige at langt den største tilslutning kommer fra håndværkere tilhørende den lavere middelklasse i byerne, der ikke er velhavende nok til at begå sig med de rige, men trods alt rige nok til at have overskud til at bekymre sig om andet end mad på bordet.

4.3 Kritik af adelen

(DPW,AHC)

Overhuset i britisk politik havde til opgave at vurdere underhusets beslutninger og blåstemple disse. Medlemmerne kom fra de ældste og mest prominente adelige familier og kirkens biskopper. I starten af 1800tallet er overklassen specielt kritiseret for ikke at være andet end en byrde for samfundet, da de ikke bidrager til samfundet, men kun hjælper adelen med at udpine den allerede svagt stillede befolkning.

Carlile skriver i sin artikel "Kingcraft, priestcraft, lordcraft" Prompter 18 juni 1831:

" We must put down those lords. Neither kings, nor priests, nor lords, are useful to a people. We can work without them, eat without them, be skilful without them, be happy without them ..."(Hollis 1973 s. 16)[16]

Carlile forsætter i samme stil og budskabet er klart, kongen, adelen og de gejstlige er snyltere, der ikke selv yder noget til samfundet, men kun udsuger det. Det er specielt kritikken af denne gammeldags samfundsorden hvor alle skal bære byrden af de overliggende klasser, der ligger Carlile på sinde. Et samfund hvor korruption og nepotisme er dagligdag i både politik og religion. Denne holdning til adelen var ikke kommet fra den ene dag

²Betegnelsen for en anden gren af metodismen, med større tilslutning blandt arbejder og minearbejder osv.

til den anden. Adelen havde både i deres interne og eksterne forhold haft problemer længe.

Det at John Wade (se afsnit 1.5 (p. 11)) mener at bevise, at hele det engelske bedre borgerskab var sammenvævet enten ved blodet eller giftermål, er et godt eksempel på holdningen om, at adelen havde en finger med i alt.

"The aristocracy, usurping the power of the state, have the means under various pretexts of extorting for the junior branches of their families, a forced subsistence. ... They wage long and unnecessary wars to create employments in the army and navy; they conquer and retain useless colonies; they set foot expensive missions of diplomacy and keep an ambassador or consul in every petty port in the world; they create offices without duties, grant unmerited pensions, keep up unnecessary places in the royal household, in the admiralty, the treasure, the custom excise, court of law, and every department of the public administration". (Colley 1994 s. 162)[4]

Linda Colley modargumenterer holdningerne der kommer til udtryk i John Wades bog "Black book: corruption unmasked" fra 1819, hvor hun i stedet hævder, at det var adelen der førte an i udviklingen både i fredstid og krigstid, netop gennem deres familie forbindelser.

Sammenlignes England med andre europæiske lande, hvor adelen udgjorde 2 % af befolkningen, mod 0,0000857 % i England, har deres indflydelse været stor, deres lave antal taget i betragtning. (Colley 1994 s.164)[4]

Udover adelen var der et antal indflydelsesrige familier på nationalt plan der ikke var adelige, John Burke³ anslår, at det ikke er mere end 400 familier af denne slags i hele Storbritannien og mange af disse havde familie forbindelser til adelen. Derfor er det tankevækkende, at der i 1807 var der 235 parlamentsmedlemmer der helt eller delvist skyldte deres plads til den øverste adel. Dette betød en lille gruppe af individer havde en meget stor indflydelse på landets politik. Dette tal var næsten uændret i 1831, året før valgloven blev ændret, da 90 "peers" havde kontrol med valget af 1/3 af medlemmerne i underhuset (Colley 1994 s. 164)[4].

Norman Gash er ligeledes skeptisk overfor begrundelserne for kritikken af adelen, der ofte kører på deres skalten og valten med skattekroneerne.

³Forfatter til "Burkes Peerage", der viser en komplet royal linie for "Peers" i Storbritannien og Irland. Bogen blev første gang udgivet i 1826 i London

4.3. Kritik af adelen

Han mener ikke, at der var mange mænd ved deres fulde fem, der mente at regeringen var skyld i alverdens elendigheder, der plagede landet, som det kommer til udtryk hos eksempelvis Carlile. Derimod var der flere, der ulogisk konkluderede, at politikerne ikke gjorde nok for at få landet på fode igen efter krigen. Huskinson rapportere blandt andet fra Sussex, at den radikale propaganda er ved at få fat i selv folk på landet. Politikerne var bevidste om deres upopularitet i befolkningen, men havde ikke mulighederne for at ændre situationen, der først og fremmest var forankret i en katastrofal økonomi ovenpå Napoleonskrigen. Deres eneste mulighed for at ændre befolkningens opfattelse var at skaffe fremgang i økonomien og flere job. De radikale kræfter hæftede sig især ved at skatten på landsplan var steget fra imellem £16-17 millioner før krigen til imellem £50-55 efter krigen. Stigningen lyder umiddelbart voldsom, men dækker over at afbetalingen af landets gæld optager en post på 80 %. Gash kommer med eksemplet fra skatteåret 1817, hvor landets skatteindtægter ligger på £69 millioner. Heraf gik de £51 millioner til afbetaling af gæld, og £5 millioner til betaling af pensioner til krigsveteraner. Af de sidste £18 millioner går de £12.5 til flåden og hæren, hvilket giver £5.5 millioner til administration, og hvad der ellers ligger tilbage. Råderummet giver ikke regeringen mange muligheder for at prioritere, idet størstedelen af indtægten fra skatten er øremærket. Eneste kritikpunkt ifølge Gash er det absurde i, at der bliver optaget lån til en højere rente, end de lån de skal dække ligger på. Den eneste undskyldning for sådanne prioriteringer er, at det psykologisk set er bedre at opretholde en national reserve, som var blevet oprettet af Pitt, der på den måde styrker befolkningens tro på regeringen og dens økonomiske politik.(Gash 1979 s.102-104)[9].

Den økonomiske politik bliver i 1819 skærpet, og Liverpools regering beslutter at ændre den økonomiske politik, og om nødvendigt at risikere regeringens flertal. Som et resultat af dette oprettes to komiteer der skal vurdere betalingsmidlet, og mulighederne for at få gang i den private økonomi igen. Allerede i maj samme år kommer de med et forslag, der skal indføre guld som betalingsmiddel, hvilket bliver effektueret i 1821, to år tidligere end først planlagt (Gash 1979 s 104)[9](se afsnit 3.2 (p. 41)).

Det forslag til budgettet der blev fremlagt i 1819, var således et forsøg på at indføre et nyt finansielt system. I et forsøg på større åbenhed omkring

budgettet, blev dette proklameret i pamfletter til offentligheden. Ændringen var dog ikke total, men skatterne steg med £3 millioner og yderligere £12 millioner blev overført fra statens opsparing. Dette dækkede dog ikke udgifterne, men det centrale var en erkendelse af, at det eneste overskud der betyder noget, var et overskud på betalingsbalancen, som igen ville kunne give befolkningen tillid til regeringen og økonomien (Gash 1979 s.105)[9].

Det er således et billede af en regering, der er bevidst om de økonomiske problemer staten befinder sig i, og samtidig en regering der forsøger at rette op på en katastrofal økonomisk politik, hvor det ene lån overtager det andet. Men grunden til dette skal næppe findes i en uansvarlig holdning, snarere i et fastlåst mønster ud fra hvordan det plejer at blive håndteret. Dette igen er en indikation på, at selvom der er nye økonomiske strømninger fra Smith til Ricardo, er det ikke blevet inkorporeret fuldt ud i starten af 1820erne.

Det store spørgsmål bliver hvorvidt Carlile og andre kritikere af regeringens økonomiske politik og forbrug, har haft den nødvendige indsigt i de problemer der i realiteten var. Sprogbruget hos John Wade, citeret ovenfor, bærer præg af hvad Gash betegner som udtryk for en holdning der indikerer, at regeringen er skyld i alverdens ulyksaligheder. Denne holdning bundes som regel i manglende indsigt, og måske mere relevant at formålet mere er at "vække" befolkningen end at "vække" politikerne, og få dem til at indføre en ansvarlig økonomisk politik. Colley mener at retorikken blandt de radikale viser at, budskaberne var rettet mod alle der ville følge sagen, altså en søgen efter størst mulig opbakning i erkendelse af at det var nødvendigt for at gennemtvinge reformer. Derfor er udtryk som "The Nation" og "The People" vigtige for at skabe en samhørighed mellem middelklassen og arbejderne mod aristokratiet (Colley 1994 s. 360)[4]. Det er tvivlsomt, om der overhovedet var den store gennemsigtighed i landets økonomi for den brede befolkning. og selv om statens regnskab var tilgængeligt ville de allerfærreste kunne gennemskue det. Dette gjorde det nemt for de radikale med deres populistiske retorik at overbevise befolkningen om statens overforbrug. I samme forbindelse opstiller de radikale skarpe kontraster mellem aristokraterne og middel- og arbejderklassen. Ved at bruge brede termer i beskrivelsen af dem selv, formåede de samtidig at portrættere politikere og aristokrati som værende selvcentrerede og udelukkende interesseret i at

4.4. Folkelig opstand

hygge deres egne kartofler. De få kom til at stå i en skarp kontrast til de millioner, der ikke var stemmeberettigede.

4.4 Folkelig opstand

DPW,AHC

I 1819 samles omkring 60.000 arbejdere i Manchester på St. Peters fields for at høre Henry Hunt⁴ tale om reformering af parlamentet. Hunt bliver arresteret, og forsamlingen opløses ved magt af de lokale landejere på ordre af den lokale magistrat. Denne begivenhed får navnet Peterloo, af den radikale presse for at understrege, at det korrupte system var i krig med den radikale bevægelse. Selv om regeringen ifølge Eric J. Evans i “The forging of a modern state”(Evans 2001, s.230)[7] var misfornøjet, med hvad de anså som en overreaktion fra de lokale myndigheder, valgte de at bakke den op. Kongen giver sågar sin anerkendelse til den lokale magistrat, og takker for hans indgriben. Evans tolker hændelsen som et udslag af panik fra den lokaleordens magt. E.P Thompson anskuer Peterloo fra en lidt anden synsvinkel, da han hævder, at det ikke kun var panik der gav karakter af en nedslagtning. Hans argument er, at en del af de beredne tropper der blev brugt mod demonstranterne, var frivillige fra Manchesterst fabrik- og butiksejere “Yeomanry”, disse skulle have gjort mere skade end de regulære soldater “Hussars”(Thompson, 1974 s.752-753)[32]. Dette gør Peterloo til en klassekamp i Thompsons øjne. Thompson har selv et argument der underbygger Evans tolkning, da han skriver at der i tiden op til Peterloo havde været flere mindre sammenstød eller demonstrationer, der alle havde krævet universel stemmeret. Desuden havde demonstranterne brugt tiden op til Peterloo med eksercits, for at kunne fremstå som en organiseret flok. Dette kan have betydet at de lokale yeamen var blevet overrasket over at demonstranterne er velorganiseret, hvilket understøtter Evans påstand. Selv om Thompson ikke tager stilling til, om regeringen havde forudset eller planlagt Peterloo, hævder han, at dette var, hvad de havde ventet på, for at kunne sende “The Six Acts” gennem parlamentet(Thompson, 1974 s.750-751)[32]. Akten bestod af følgende bestemmelser: Forbud mod eksercits og

⁴Radikal leder (1773-1835)

militær træning; retten til at undersøge huse og ejendomme under mistanke for at have våben uden kendelse fra domstolene; forbud mod forsamling på over 50 personer med nogle få undtagelser så som “county” og “parish” møder; en forøgelse af skatten på frimærker til tidsskrifter, dette var for at begrænse omdelingen af radikale aviser og pamfletter; og en øget mulighed for at sende folk for retten der i handling eller skrift undergravede statens autoritet(Thompson 1974, s.768)[32]. Thompson nævner her, at dette var startskuddet til en kampagne af anklager fra statens side mod radikale elementer. Evans mener dog modsat Thompson, at staten kunne have gået væsentlig hårdere til værks, hvis den ville. Evans mener ikke, at akten startede nogen heksejagt, og desuden forblev antallet af tropper internt i England uændret. Alt i alt konkluderer han at hovedparten af varetagelsen af den lokale ro og orden blev overladt til de lokale magistrater. Desuden mener han ikke, at frimærkeskatten havde en indvirkning, da den for det meste ikke forhindrede aviserne i at komme ud. Så akten var et velafvejnet svar på hændelserne ved Peterloo ifølge Evans(Evans 2001, s.234-235)[7]. Selve vedtagelsen af “Six Act” er en politisk panikløsning, hvor staten reagerer på seks individuelle problemstillinger. Loven er en ad hoc løsning, som det ses i dele af den økonomiske politik der bliver ført. Der er således ikke tale om en langsigtet strategi, hvor de havde ledt efter en mulighed for undertrykkelse af befolkningen. Det kan heller ikke betegnes som velovervejet, idet “Six Act” i praksis ikke får den store betydning, hvor f.eks frimærkeskatten fejler. Frem til 1820 er der en del mindre opstande, der alle fejler på grund af manglende tilslutning eller statens spioner. Mest nævneværdig er “Cato Street Conspiracy” hvis hovedperson er Arthur Thistlewood. Han var i 1817 blevet frikendt for et angreb på Tower i forbindelse “Spa Field” optøjerne. Dette angreb var dog en noget improviseret opstand, der ikke havde den store effekt. Efter Peterloo sker der en splittelse mellem Thistlewood og Hunt. Hunt vælger en mere nedtonet radikalisme i forbindelse med hans opkommende retssag i forbindelse med Peterloo. Thistlewood finder en række konspiratorer, hvor en af dem er spionen Georges Edwards. Deres plan er simpel, de vil springe hele kabinettet i luften under en af deres middage og derefter oprette en folke-regering. Planen bliver som sagt videregivet af Edwards til regeringen der anholder Thistlewood og hænger ham for højforræderi(Evans 2001, s.230-

4.4. Folkelig opstand

231)[7]. Selve aktionen virker på Woodward som en smule absurd, der er da heller ikke megen opbakning i befolkningen under retssagen, hvor der er kaldt til generalstrejke. Det bliver dog aldrig til andet end en smule optøjer, der kunne opløses med beredent politi. Endnu engang viser det sig, at en periode med økonomisk fremgang tager brodden af snakken om reformer, og “Cato street” er mere eller mindre enden på de gamle radikale bevægelser (Woodward 1962 s.66)[34].

Netop organiseringen af Peterloo forsamlingen, var planlagt af repræsentanter fra middelklassen, der ville vise en samlet modstand i befolkningen, idet de fleste fra middelklassen var klar over at de ikke ville kunne påvirke parlamentet, medmindre de var i stand til at samle masserne. Der var dog flere af dem der ikke sympatiserede med ideen om stemmeret til alle, yderligere mente mange, at det ikke var et realistisk ønske. En af måderne på at vise folkets samhörighed i spørgsmålet var gennem møder som Peterloo, hvor arbejderne og den lavere middelklasse bliver statistere i et politisk spil. Fra 1820-30 bliver kravet om en reform dog ikke helt glemt, men den går mod en mere kapital og ejendomsbaseret version. De store møder forefindes ikke i perioden, og kritikken af regeringen bliver fortrinsvis ført i den radikale presse. Netop det faktum at debatten flytter fra gaden til pressen kan stille spørgsmålstegn ved arbejderne prioritering af reformkampen. Det kunne tyde på at det mere er et spørgsmål om mad på bordet end en egentlig kamp mod regeringen, og for stemmeret.

I 1830erne kom der en række oprør, hvor landarbejdere i protest ødelagde diverse maskiner, som de anså for, at bære skylden for, at de ikke kunne få arbejde, eller at lønnen var forsvindende lille. Alle disse spredte uroligheder blev nedkæmpet af den siddende regering. E. P. Thompson citere i sin bog “Making of the english workingclass” (Thompson 1974 s.250)[32] en opgørelse over dømte i forbindelse med en af disse uroligheder.

“ On the 9th of January (1831), judgment of death was recorded against twenty-three prisoners, for the destruction of a paper machine in Buckingham;”

Listen fortsætter i alt blev der dog kun hængt 9 personer; mens 457 personer blev deporteret og andre 400 fængslet. Evans sætter antallet af anholdelser til 2000 af disse deporteres 500 og 600 fængsles og 19 henrettes(Evans

2001, s.188)[7]. Antallet og strafudmålingen fortæller, at regeringen tog det alvorligt. Frygten for at denne slags uroligheder kunne brede sig, fik dem til at slå hårdt ned. Det specielle ved disse hændelser er ifølge E. P. Thompson, at det ikke var adelen eller jordejerne der sendte tropper ud til nedkæmpelsen af disse oprør, men den siddende Whig regering. Han understreger desuden, at den middelklasse prægede avis "The Times" var blandt de mest fordømmende af arbejderens oprør (Thompson s.250)[32].

Årsagen til bøndernes utilfredshed skal ifølge Thompson findes i måden, jordejerne og arbejdsgiverne havde holdt lønningerne nede på. Specielt ved hjælp af de understøttelsesregler der var for fattige. Speenhamlandmodellen⁵ bliver specielt kritiseret for, at have nedbrudt den afhængighed der var mellem arbejdsgiver og arbejder, på trods af modellen i sig selv var blevet lavet af humanistiske årsager. Fejlen ligger i, at da alle arbejdsgivere skal betale til denne fattighjælp, langtidsansætter de ikke folk. Så snart der var en dag, hvor der ikke var noget arbejde, ville de sende dem til fattighuset for at få hjælp, indtil de skulle bruge dem den næste dag eller en uge senere (Thompson s.248-249)[32]. Denne holdning støtter Hobsbawn(Hobsbawn 1985, s.49-50), men argumenter dog for, at omfanget af denne praksis er umulig at bevise da der ikke forelægger nogen form for grundig statistisk materiale på emnet. Der findes dog en samlet opgørelse af "paupers"⁶ fra 1815 se figur 4.1 (p. 73). Ifølge opgørelsen er der i gennemsnit 11-12 procent af befolkningen i de opgjorte distrikter på fattighjælp. På grundlag af manglende oplysninger om de reelle antal beboere i distrikterne, kan der ikke gives et præcist bud på det samlede antal paupers i 1815, men det vurderes til ikke at have været under 10 procent givet den omtalte opgørelse.

Thompson mener ikke, at "Swing"⁷ oprøret som isoleret tilfælde kan

⁵I sin enkelthed går det ud på at fattighjælp udregnes efter brødprisen og din families størrelse. Dette giver en person den sikkerhed, at hjælpen normalt kunne dække et minimalt eksistens behov. I sig selv giver denne metode en form for sikkerhedsnet mod skiftende brød priser og familie forøgelse.

⁶En "Pauper" er en person der lever af almisser eller arbejder for mad. Modsat en "Beggar" der får sin indkomst fra tiggeri.

⁷Swing er fælles betegnelsen for de agrarer oprør i 1830erne, navnet er taget fra en mytisk figur Captain Swing der normalt underskrev trudsler sendt til jordejerne i

4.4. Folkelig opstand

	“Paupers” i procent af områdets befolkningen
Berks	17
Suffolk	12.25
Wilts	15
Cambs	11.5
Sussex, Essex	14
Kent	11.25
Dorset, Oxford	13
Herts, Norfolk, Northants	11
Bucks	12.75
Hereford, Leicester	10.5
Hunts	12.5
Beds, Salop, Hants	10

Tabel 4.1: Kilde (Hobsbawn 1985, s.53)[15]

tilskrives reformens tilblivelse. Til gengæld mener han, at det var med til at give det sidste skub i retningen af reformen, da der blandt middelklassen opstod en form for sympati for landarbejdernes kamp mod landbesidderne. Cobbett skriver:

“That the middle class, who always, heretofore, where arrayed, generally speaking, against the working class, are now whit them in the heart and mind, thought not always in act ...”(Thompson s.253)[32]

Essensen af urolighederne blev at overklassen tabte ansigt, hvilket gjorde det lettere for de radikale elementer i middelklassen at kræve en reformation nu, før det ville gå helt galt. Thompson tildeler ikke arbejderklassen selve æren for reformen, men tillægger dem den afgørende motivation til, at det skulle ske i 1832. Arbejderklassen var i hans øjne ammunitionen til den radikalebevægelses kanon(Thompson 1974, s.252-258)[32].

Hobsbawms tolkning af “Swing” revolutionen bygger mere på en forståelse af at arbejdernes vilkår havde været støt nedadgående siden Napoleonskrigen. Han antager derfor, at “Swing”, oprøret i 1830-31 var et bondeoprør

forbindelse med ødelæggelse af maskiner og lader.

uden direkte forbindelse med de radikale kræfter, der kæmpede for en reformering. I visse tilfælde var "Swing" oprøret og de radikale i direkte modstrid med hinanden. Dette kommer blandt andet til udtryk i en radikal pamflet fra Northhamptonshire der opfordrede sine læser til, at

"give up all these petty outrage against proberty , so unworthy of you, and unite for a Glorious Revolution"(Hobsbawn 1985, s.186)[15]

Ifølge Hobsbawn var "Swing" landarbejdernes måde at vise, at de havde fået nok. Han afviser dog ikke, at uroen kan have været med i overvejelsen hos politikerne, mens de udformende reformen(Hobsbawn 1985, s.256-257)[15].

Påtrods af denne kritik af samfundet bliver disse opstande begrænset til, hvad mange forskere betegner som et oprør drevet af sult. Der er tale om en generel utilfredshed blandt de laveste samfundsklasser, herunder specielt erhverv som vævere der efter krigen fik forringet deres indtægter. En unavngiven arbejdsgiver udtrykker vævernes situation som følgende.

..100.000, weavers doing the work of 150.000 when there was no demand (as 'tis said) and that for the half meat and the rest paid by poor rates, ..(Thompson 1974, s.309)[32]

Det er folk som disse der går i protest, i de tilfælde der er uroligheder. Deres utilfredshed grunder i det elementære, nemlig manglen på mad. Det er derfor heller ikke specielt underligt, at det er iblandt væverene, at man finder opbakning for revolutionære planer. Det vil dog være en fejltagelse, at vurdere disse personers oprørsvilje som et udslag for et ønske om demokrati. Valgret og politisk frihed er ideer, som bliver solgt til denne del af befolkningen som løsningen på deres nuværende situation. Det er gennem den radikale bevægelse at arbejderne organiseres og fodres med politiske ideologier. Det er de radikale aviser og talsmænd der sætter lighed med en forbedring af de fattigste kår og en parlamentarisk reform. Hele kritikken af "Old Corruption" er en udstilling af den sociale ulighed der er opstået i kølvandet på Napoleonskrigen.

Kapitel 5

Den radikale bevægelse

En del af middelklassen er stærkt involveret i den politiske diskussion i perioden. Dette ses blandt andet i den radikale bevægelse, hvor de mest aktive agitatorer kommer fra den bedre middelklasse. Det er denne gruppe der spiller en aktiv rolle i organiseringen og udbredelsen af de radikale idéer.

Den radikale bevægelse bliver ofte sat forbindelse med kravet om universel stemmeret. Dette medfører en anden ofte antaget anskuelse, nemlig at arbejderklassen var en del af drivkraften i den radikale bevægelse. Arbejderklassen er efter vores mening ikke organiseret tilstrækkeligt i denne periode til at udfylde rollen som initiativtager. Derfor tages der udgangspunkt i middelklassen, da de har ressourcerne og overskuddet til at skabe debatten. Arbejderne bliver derfor et redskab i debatten frem for skaberne af den.

Baggrunden for radikalismen i perioden 1815-32 udspringer fra tiden lige efter den franske revolution. I 1792 i England bliver der stiftet en organisation ved navn "London Corresponding Society" som havde følgende spørgsmål til deres medlemmer ved optagelse.

"Are you thoroughly persuaded that the welfare of these kingdoms require that every adult person, in possession of his reason, and not incapacitated by crimes, should have a vote for a Member of Parliament?"(Thompson 1974, s.19)[32]

To år senere bliver dens ledende medlemmer anklaget for højforræderi og organisationen opløst. Retssagen mod disse ender dog med en frikendelse. At de frikendes er dog langt fra et tegn på en anerkendelse af deres radikale

ideer. I tiden efter “London Corresponding Society” optrapper regeringen da også sine forholdsregler mod reformtanker og virksomhed.

Selve ideen til en universel stemmeret var ikke ny. I 1688 diskuterede Cromwells officerer og hærens talsmænd i forbindelse med konstitutionen mulighederne for universel stemmeret. Løsningen bliver at alle gennem retten til at tjene penge har muligheden for at arbejde sig til en position, der igennem anskaffelse af ejendom kunne give dem politisk indflydelse. (Thompson s.24-25)[32]

5.1 Traditionel radikalisme

(DPW,AHC)

Den traditionelle radikalisme tager sit udgangspunkt i en kritik af adelen og regeringen. Målet er en reformering af samfundet, der skal gøre det af med “Old corruption”. Det er specielt denne form for radikal bevægelse der har en tilknytning til samfundets laveste. Oftest personificeres denne ved hjælp af William Cobbett, Henry Hunt og Richard Carlile for at nævne nogen af de fremstående radikale talsmænd.

5.1.1 William Cobbett

Cobbett ansås som en af de farlige radikale af Liverpools regering, bl.a fordi hans avis “Register” var et nationalt talerør for Cobbett. Cobbetts generelle holdning til samfundet var en tilbagevendelse til de gamle værdier og en tilbagegivelse af de rettigheder som overklassen ifølge Cobbett havde frarøvet befolkningen. Hvis flere ville følge det eksempel, som han havde set på en ejendom i Tutbury, hvor gifte arbejdere havde adgang til et lille stykke jord, som en del af deres løn, ville folket ikke være nær så utilfredse med samfundet. Dette ville tillige afhjælpe den stigende fattigdom (Inglis 1971, s.196-98)[18]. Det skulle være en rettighed, at fattig som rig havde adgang til jorden. På trods af regeringens frygt for Cobbett er hans bidrag til den radikale bevægelse begrænset til hans skarpe iagttagelser og tolkninger af samfundet, som han beretter om på hans rideture gennem England. Sammenfattet i “Rural Rides”, beskriver han levende samfundet. Hans evner som

5.1. Traditionel radikalisme

skribent fanger læserens interesse og inviterer dem til at observere samfundet sammen med ham (Thompson 1974, s.826)[32]. Netop gennem Cobbetts evne til at skabe levende journalistik, bliver han en konstant torn i øjet på regeringen og dens støtter. Hans idéer og tolkninger faldt dog ikke altid i god jord hos resten af den radikale bevægelse, da han ikke opfordrer til direkte modstand. Dette forhindre dog ikke regeringen i at anklage ham for det i forbindelse med Peterloo og Swing. Der er dog ingen tvivl om at Cobbetts meninger har påvirket samfundet og regeringen i perioden. At Cobbett nogen gange tillægges en større betydning end han reelt havde opbakning og udbredelse til, er mere et udtryk for den britiske stats frygt for en mulig revolution i stil med den franske. Cobbetts forkærlighed for det traditionelle samfund på landet, hvor folk levede i harmoni og idyl, gør ham til talsmand for den del af befolkningen der føler sig fremmedgjort af udviklingen. I følgende citat af Cobbett kommer netop denne holdning til udtryk. Cobbett beder ikke om noget verdens omvæltende, bare nogle få modifikationer så de traditionelle principper kan beholdes.

Cobbetts Political Register, 2 November 1816.

“Therefore, I say we may ask for, and we want nothing new. Alteration, modification to suit the times and circumstances; but the great principles ought to be, and must be, the same, or confusion will follow.” (Hollis 1973, s.10)[16]

Det er denne fremmedgørelse og destruktion af de traditionelle dyder, der optager Cobbett i mange af hans artikler. Nedenstående citater tager udgangspunkt i en artikel af Cobbett, hvor han beskriver sine oplevelser og følelser i forbindelse salget af en landejendom han passerer på en af sine rideturer. Artiklen er taget med for at vise, hvorledes Cobbett bruger en observation som et simpelt udgangspunkt til at kommunikere sine idealer ud til læseren.

Cobbetts, Rural Ride(1967 edn), s.226-9.¹

“Everything about this farm-house was formerly the scene of plain manners and plentiful living.” (Hollis 1973, s.117-19)[16]

Nøgleordet er, som er en af de gamle dyder, beskedenhed. Cobbett sætter

¹Hele teksten omhandler hans observationer under et salg af en landejendom

her scenen for sin fortælling. En ejendom fra den svundne storhedstid, hvor bonden og hans arbejdere boede under samme tag, og spiste ved samme bord. Cobbett bemærker følgende omkring det gamle spisebord og dets stole.

“But all appeared to be in a state of decay and nearly of diuse. There appeared to have been hardly any family in that house, where formerly there where, in all probability, from ten to fifteen men, boys, and maids: and, which was the worst of all, there was a parlour!”[16].

Det gamle inventar bliver symbolet på svundne tider, og dets forfald symboliserer samfundets forfald. I stedet for det gamle inventar har familien investeret i et moderne spisebord, spisestel og vinglas. Ved dette bord er der ikke plads til gårdens arbejdere. Cobbetts bemærker her lighederne i denne gårdejer og en “Stock-jobber”². Han runder af med at forarges over mandens titel “Squire” og ikke bare “Master”. Hele dette show er til for, at kunne vise, at ejeren af denne gård i sit brud med traditionerne ikke kun har forringet hans egen situation men også hans ansatte. Det ubrugte traditionelle indbo er blevet skiftet ud med moderne genstande som ikke er funktionelle, men kun er til for at repræsentere familiens status. Hans ansatte aflønnes i faste lønninger i stedet for den traditionelle aflønning, der var en blanding af kost og logi plus penge. Hans pointe er:

“ The blame is not justly imputed to ‘Squire Charington and his like; the blame belongs to the internal stock-jobbing system. There was no reason to expect, that farmers would not endeavour to keep pace, in point of show and luxury, with fund-holders, and whit all the tribes that war and taxes created. Farmers were not the authors of the mischief; and now they are compelled to shut the labourers out of their houses, and to pinch them in their wages, in order to be able to pay their own taxes;”[16].

Det er staten og samfundet der har skabt “Squire Charington”, ved hjælp af krigens forandring af samfundet og statens skatter. Skatter er noget Cobbett vender tilbage til gang på gang. De er ifølge Cobbett roden til alt ondt, da de kun er med til at betale en hel organisation af snyltere. I hans egen stil slutter han hele fortællingen med at trække historien ned på et nostalgisk niveau.

²Betegnelse for spekulanter og mellemmand der lever af handel med kapital

5.1. Traditionel radikalisme

“I could not quit this farm-house without reflecting on the thousands of scores of bacon and thousands of bushels of bread that had been eaten from the long oak-table which, I said to myself, is now perhaps, going, at last, to the bottom of a bridge that some stock-jobber will stick up over an artificial river in his cockney-garden. “BY - it shant”, said I, almost in real passion, and so I requested a friend to buy it for me ..”(Hollis 1973, s.117-19)[16]

Ovenstående artikel er også et eksempel på manipulation af befolkningen, gennem en forførende fortællestil. Man kan stille store spørgsmål ved Cobbetts tolkning af observationerne. Dette er dog næppe det centrale for Cobbett. Han overfortolker i en populistisk stil, der ikke nødvendigvis er helt sand, men vækker opsigt, og forargelse. Det er gennem denne fortællerstil at Cobbett formår at bringe sit budskab ud til høj og lav.

Forskellen mellem Cobbett og den konservative overklasse ligger i placeringen af ansvaret for samfundets dekadence og forfald. De privilegerede lægger skylden på industrien og den fallerede moral blandt samfundets laveste, Cobbett placerer derimod skylden hos adelen og regeringen for systematisk have frarøvet befolkningen deres frihed og privilegier gennem skatter og inddæmning af jorden. I Cobbett øjne er der kun et middel til dette onde.

Cobbetts Political Register, 27 november 1830

“ These forty millions³ a year must now remain whit the working people... And what is to be the result of all this? Why, a violent destruction of the hole fabric of the Government, or a timely, that is, an immediated and effectual remedy; and there is no remedy but a radical reform of the parliament...”(Hollis 1973, s.122)[16]

Det var udtalelser som disse der gjorde, at Cobbett blev anklaget for at tilskynde til oprør i 1819 under Peterloo og senere under Swing i 1830. Cobbetts artikler bliver inspirationen til dannelsen af Hampden Clubs, der var et forum for den radikale bevægelse.

³Cobbetts taler om skatter

5.1.2 Hampden Clubs

På grund af "Seditious Societies act"⁴ var der ikke noget offentligt forum for den radikale bevægelse under krigen. Dette betød også, at den radikale bevægelse generelt var motiveret på et individuelt plan. Undtagelsen til dette findes i Hampden Clubs der oprettes i 1816. Med Cobbetts "Address to the Journeymen and Labourers"⁵

"..He⁶ directed his readers to the true cause of their sufferings - mis-government; and to its proper corrective - parliamentary reform. Riots soon became scarce ... Hampden clubs were now established ... The Labours ... became deliberate and systematic in their proceedings"(Thompson 1974, s.679)[32]

Ovenstående er Bamfords⁷ udlægning af oprettelsen af "Hampton clubs". Hans tolkning, at arbejderne nu var systematiske og velovervejet, er nok mest præget af hans ønske om en samlet opbakning til den radikale bevægelses mål. Den radikale bevægelse så disse klubber som en velkommen opbakning og en mulighed for at sprede deres reformtanker til et større publikum. Reelt set var "Hampden clubs" i modstrid med "Seditious Societies act". Det de valgte at støtte sig til var, at det var lovligt at samle sig for at underskrive en begæring til parlamentet eller at mødes i fuld offentlighed i mindre grupper, idet "Seditious Meeting Act" var blevet ophævet I 1810. På denne måde lykkes det for "Hampden clubs" at opererer lige på grænse, og lidt over i forhold til loven, da de aspirerer til at være en national organisation (Thompson 1974, s.678). På trods af Cobbetts inspiration til disse møder og klubber vælger Cobbett selv at takke nej til en invitation til at tale på "Spa Fields". Hvilket senere viser sig at være et taktisk klogt valg.

En lille gruppe af Spenceans⁸, under ledelse af Dr. Watson og Arthur

⁴Denne bestemmelse var et udslag af "London Corresponding Society" se 5 (p. 75) i 1799. Den forbød nationale politiske organisationer og lokale organisationer der havde andre afdelinger, og kommunikerede gennem brev eller delegat udveksling.

⁵Denne artikel blev udgivet som en pamflet for at undgå den skat der var pålagt aviser. Effekten var markant da den sælger i 200.000 eksemplar modsat hans avis der maks. rundede 60.000 på en uge (Thompson 1974, s.680)[32]

⁶William Cobbett

⁷Samuel Bamford samtidig radikal historie skriver

⁸Betegnelse for folk der bekendte sig til Thomas Spences, der var skolelærer i Newcastle, der havde en teori om afskaffelsen af privat ejendom på jord. Dr.Watson og Thistlewood

5.1. Traditionel radikalisme

Thistlewood(se 4.4 (p. 69)) havde arrangeret et program af massemøder, hvor de havde inviteret Hunt, Burdett, Cobbett and Cartwright⁹. Det er kun Henry Hunt der takker ja til invitationen. Mødet bliver afholdt 15 november på "Spa Fields" og til Hunts overraskelse havde de planlagt at overrække en begæring til George IV personligt. Henry Hunt overtaler dog folkemængden til at udskyde denne handling og efter hans tale opløses folkemængden, med et minimalt opbud af optøjer.(Stevenson 1992, s.239-41)[31]

Det er anslået, at der var cirka 20000 mødt op den 15 november. Det var eftersigende også dette massive fremmøde, der skulle have fosteret ideen hos Dr.Watson og kompagni, til at det ville være muligt at frembringe en spontan folkerevolution ved det næste møde der var planlagt til at finde sted den 2 december. I mellem tiden havde Hunt forladt London, og vendte først tilbage den 2 december for at holde sin tale som aftalt. I mellemtiden anskaffer Dr. Watson og hans søn sammen med Thistlewood en vogn med et par våben som de planlægger at bringe med til mødet den 2 december. En del bannere med forskellige radikale slag ord og opfordringer til hæren om at slutte sig til dem blev også organiseret. Hunt ankommer først til London omkring middag, inden hans ankomst har Dr.Watson og hans søn holdt en opildnet tale til den allerede forsamlet folkemængde. Dr.Watsons søn ender sin tale med at spørge mængden om de vil følge ham hvis han går mod fængslerne, hans idéer er at genskabe stormen på Bastillien. En stor del følger ham og en del våbenbutikker plyndres og det kommer til optøjer i gaderne. Disse uroligheder er dog meget dårligt organiseret. Det ender med en omgang mindre træfninger der munder ud i et fejlslagent forsøg på at overtale vagterne ved Tower til at åbne porten. At de ikke prøvede at storme Tower, viste sig at være et held for den britiske regering, da kommandanten havde været prisgivet på grund af manglende ammunition. I mellemtiden ankommer Hunt til "Spa field" og hører spredte rygter om et oprør. Han vælger dog at holde sin tale, og folkemængden der hører hans tale bryder op i nogenlunde orden. Hunt tager afstand fra hændelsen men vidner dog til

delte dog ikke Spences pacifistiske implementering af et sådan samfund(Thompson 1974, s. 176-178)[32]

⁹Major Cartwright og Sir Francis Burdett var begge prominente veteraner i det radikale miljø, og Burdett var medlem af parlamentet

fordel for Dr. Watson under hans retssag. Dr. Watsons søn bliver eftersøgt for hans del i optøjerne, men han flygter til Amerika. (Stevenson 1992, 239-244)[31]

Alt dette sker lige før det første møde, hvor alle de delegerede fra "Hamden Clubs" skulle mødes. De stilles her overfor den indre splittelse der findes på det radikale område. Cobbett der håber at en reformering af parlamentet vil give folk deres gamle privilegier tilbage og Hunt der er fortalere for universel stemmeret. Spenceans er af gode årsager ikke repræsenteret i dette møde da de efter "Spa field" var gået i skjul. Kontroversen er derfor mellem Cobbett der anbefaler husstandsstemmeret¹⁰ mod Hunt der anbefaler universel stemmeret. Cobbett overtales dog til at støtte kravet om universel stemmeret. Netop denne twist er essensen i forholdet mellem arbejderne og middelklassen. Universel stemmeret ville begunstige de laveste i samfundet, mens husstands stemmeret stadig krævede, at personerne var økonomisk uafhængige (Thompson 1974, s.697-698)[32]. Enden på dette bliver, at den radikale bevægelse ikke har nogen central ledelse fra begyndelsen af 1820erne. Regeringens ophævelse af "Habeas Corpus"¹¹ I 1817, lægges en dæmper på den radikale bevægelse og Cobbett anbefaler endda, at folk ikke skal associere sig med klubber. Uden "Habeas Corpus" havde regeringen mulighed for at anklage modstandere uden at skulle redegøre for anklagens gyldighed. Denne suspension er dog kun midlertidig. Regeringens næste udspil kommer efter Peterloo med indførelsen af "Six act", se afsnittet 4.4 (p. 69) for en beskrivelse af Peterloo. Effekten af dette bliver at Cobbett drager i eksil i Amerika i en årrække.

5.1.3 Spenceans

(AHC,DPW)

Ian McCalman tager i sin artikel "Ultra-radikalisme and Convivial Debating-Clubs in London, 1795-1838" en lille afstand til hvor organiseret den radikale bevægelse var, og især på hvad måde de diskuterede. Her bliver der skelnet mellem to typer af debat forumer, baseret på oplysninger fra William Hamil-

¹⁰Oversat fra household suffrage

¹¹Habeas Corpus: Retslig udtryk for en appel stillet med formål at fastslå om en anklage er gyldig. Ofte stillet af pårørende til den anklagede.

5.1. Traditionel radikalisme

ton Reid der skrev om det i 1801. Den første gruppe er centreret omkring gentlemen, hvor debatterne drejede sig om rationalistiske republikanske ideer. Den anden gruppe var koncentreret omkring ale-house debatter. Her var det håndværkere og den lavere intellektuelle del af middelklassen, der argumenterede med blasfemiske udtalelser og konspirere mod regeringen. Reid mente at begge grene af radikalismen havde skadet det etablerede politiske system. På trods af en hurtig politisk beslutning om at forfølge radikale i slutningen af 1700-tallet, mente Reid at der stadig var kræfter der ville oprette nye radikale debatklubber i London. Reid var selv tidligere jakobin, og nu stikker for regeringen.

McCalman tillægger Thomas Spence en væsentlig betydning for den radikale bevægelses diskussioner i pubber og ale-houses i London. "Spence's songs" der blev udgivet omkring 1811 beskriver godt hvordan Spence ville have debatten til at cirkulere uden at komme i konflikt med loven "...*Cannot small meetings be effected where large one durst not be attempted... Even under the modern tyrannies of China, France and Turkey, etc., what can hinder small companies from meeting in a free and easy convivial manner and singing their rights and instructing each other in their songs*" (McCalman 1987 s.312).[24] På trods af omfanget af klubberne er det alligevel tvivlsomt, at der alle steder har været et decideret politisk motiv bag. Flere af regeringens spioner meddelte, at stemningen mere var som på en almindelig pub med sange og vittigheder, ofte dog med politisk motiv, men tilsyneladende mere som en slags afstresning fra den hårde hverdag. McCalman mener dog, at der kan have været et dybere niveau i følelsen blandt især håndværkere der ikke længere havde den samme sociale status og samhørighed med lokal samfundet. For eksempel lovede Thomas Evans¹² i hans skrevne tekster udgivet mellem 1815-1821 at: "*To restore the harmony and brotherhood so nessesary to the vell-being to society*" (McCalman 1987 s 318).[24] Om der var følelsesmæssige bånd tilbage til den tid hvor der var et stærkere lokalsamfund er svært at argumentere for og imod, idet der er forskellige radikale retninger der taler for hver deres sag. Men fakta er som McCalman

¹²Thomas Evans var en af aftagerne til Thomas Spence's ideologi efter hans død i 1814, senere splitter han med Thistlewood og Watson, idet han ønsker at bevare den passive modstand mod det etablerede samfund

er inde på at en del håndværkere i de store byer ikke længere har den sociale tilknytning til deres område længere. Især Speenceans var interesseret i en landreform, hvor jorden skal være fælleseje. De samme Speenceans var tillige ikke tilhængere af de store offentlige møder som Spa-fields i 1816, netop på grund af deres tanker om en jordreform og deres princip om at påvirke samfundet med små grupper. Thomas Evans mener da heller ikke, at befolkningen er klar til at rejse sig mod det etablerede styre, og desuden skulle ”oprøret” komme fra provinserne (McCalman 1987 s.320)[24]. Wedderburn, en anden tidligere Speencean, oprettede sin egen klub i 1819, og det var først der tilhængerne af Watson og Thistlewood fik deres egen platform at tale fra. To gange om ugen samledes her op til 200 personer, for at høre især Wedderburn. Sidstnævnte blev allerede samme år arresteret, hvilket McCalman mener symbolisere regeringens skræk for de radikale. Fakta er dog at mange grupper lige som gruppen bag ”Cato-street” og ”Spa Field” er dårligt organiseret og uden opbakning fra resten af den radikale bevægelse. McCalman vurderer, at de fleste klubber var mindre interesseret i politisk debat, og mere interesseret i en mere populistisk kritik af samfundet funderet i sange og teaterstykker med en flittig brug af humor (McCalman 1987 s.321)[24]. Denne form for samfundskritik har været med til at sprede budskaberne til den ikke litterære del af samfundet, hvor der stadig var en hel del der ikke kunne læse. Eksempelvis er der kun 66,3 % mænd og 51,5 % kvinder der i 1839 skriver under på ægteskabskontrakten med deres eget navn (Gossman 1953 s.532)[10]. Dette må siges at være et minimum for at kunne læse og skrive, og derfor en god indikator for udbredelsen af absolut analfabetisme, desværre er det ikke muligt at redegøre for hvor stor en procentdel der lige halter sig igennem med få ord til daglig brug uden at kunne læse en tekst. Dermed sætter McCalman et lille spørgsmålstejn ved organiseringen af de ultraradikales politiske ideer. Men det ændre ikke ved det faktum at regeringen var skrækslagen for den radikale underverden, og derfor også havde adskillige spioner i miljøet.

McCalman mener ikke, som tidligere forskning har konkluderet, at 1820erne var passive set med radikale øjne. Debatten bliver af praktiske årsager flyttet til kaffebarer, idet de ikke er kontrolleret på samme måde af staten. Det er dog fortrinsvis den bløde del af radikalismen, repræsenteret ved Thomas

5.1. Traditionel radikalisme

Evans, han omtaler. Desværre bruger han ikke andre argumenter end at de er set på kaffebarer i stedet for pubber. Der er dog i slutningen af tyverne optræk til lidt mere ballade, blandt andet organiseret af utilfredse skomagere, der dannede en organisation i 1829 (McCalman 1987 s.331)[24]. Det giver ikke anledning til at tro, at der er et ulmende oprør op gennem 1820erne, til gengæld vokser en anden gren af radikalismen i denne periode nemlig den sociale og intellektuelle radikalisme.

5.1.4 Richard Carlile

(DPW,AHC)

Som modstykke til Cobbett finder man Ricard Carlile. Han bliver gentagende gange dømt for statsfjendtlige og blasfemiske udtalelser. En af de ting Carlile huskes mest for er, at han valgte at trykke Thomas Paines "Rights of Man", efter at Paine var blevet banlyst i England. Dette gav Carlile hans ry i de radikale kredse, samtidig troede man ikke, at man ville høre mere fra ham, da han blev fængslet for denne dåd.

Richard Carlile der ligesom Cobbett udgav sin egen avis, dog i et mindre oplag, angreb regeringens og kirkens repræsentanter for at være korrupte. Specielt kirken er fokus for Carliles angreb, da han ser dem som snyltere, der kun er til for at begrænse folks mentale frihed.

R.Carlile, Republican, 22 Februar 1822

No effectual reform will ever take place in this country whilst an established Priesthood draws an immense revenue from the industry of the country, and exercises in return a despotic power over the minds as well as the bodies of the people ... The Priests are as much a political body as a standing army, the former are kept up to keep your mind in awe, the latter your body ...(Hollis 1973, s.15)[16]

Som det tydeligt fremgår af disse udtalelser, er regeringen og kirken kun kontrol mekanismer, som skal forhindre almene folk i at være frie. Netop friheden til at udfolde sig er essensen i Carliles budskab, hvad enten dette er politisk eller personlig udfoldes. I forhold til Cobbetts passive og moralske opfordringer til modstand, opfordrer Carlile direkte folk til at yde modstand hvis de undertrykkes. I forbindelse med urolighederne op til ved-

tagelsen af Reform Act, trykker Carlile informationer om, hvordan man kan lave håndgranter, barrikader og syre. Alt dette blev trykt under sloganet *“Let every man organize himself”*. Generelt var Carlile imod klubber og organisationer, igen ud fra den antagelse at de hæmmer den frie udfoldelse.

R. Carlile, Republican 11 July 1823, “Devils Pulpit”

Free Discussion is the only necessary Constitution - the only necessary Law to the Constitution(Thompson 1974, s.844)[32]

Selv om både Cobbett og Carlile snakker om frihed, er deres vurdering af hvordan folket skal opnå denne frihed dog langt fra ens. Hvor Cobbett er de små landmænds forkæmper og den traditionelle livstils fortaler, er Carlile den frie mands champion. Carlile repræsenterer den dementrale modsætning til Cobbetts romantiske ide om forgangne tiders idyl ved, at tage Paines ide om menneskets fundamentale rettigheder til en anarkistisk yderlighed. Den frie vilje, kun reguleret af individets fornuft er Carliles ideal.

Carliles arbejde gjorde meget for fremkomsten af den frie presse i England. Hans idealisme og stædighed, gjorde at hans argumenter havde stor gennemslagskraft. I 1830 stifter han “The Rotunda” som bliver forumet for den frie diskussion om alt fra politik til religion. I gennem hans avis “Prompter” promoverer han de forskellige foredrag, og bringer uddrag af diskussionerne. “The Rotunda” bliver et diskussionsforum for den radikale bevægelse i London. Dens møder bliver dog ikke kun forbeholdt religiøse og politiske emner. Den begyndende fagforening bruger dette forum til deres møder. Dette faldt ikke i god jord hos Carlile, der generelt anså klubber og organisationer som af det onde.

“Almost every horror of the first French Revolution sprung out of political clubs”(Thompson 1974, s.844)[32]

Med Carlile repræsenterende den yderste liberale fløj og Cobbett den konservative radikale fløj, er der et bredt spektrum mellem dem der fyldes af andre radikale bevægelser, talere og skribenter.

Generelt er den radikale bevægelse splittet op i mange retninger i forhold til opfattelse af religion, frihed og rettigheder. I det ovenstående er Cobbett og Carlile forskellige samfundssyn brugt til at vise den generelle splittelse i den radikale bevægelse. Hvor Cobbett med sin idealisering af fortiden og Carlile med sin anarkistiske fordømmelse af alle organisationer,

5.2. Social og filosofisk radikalisme.

står for hvert sit yderpunkt.

5.2 Social og filosofisk radikalisme.

(AHC,DPW)

Afsnittet her vil tage udgangspunkt i to former for radikalisme der ikke på samme måde som ovenstående har den brede folkelige appel. Udgangspunktet er mere intellektuelt, og forsøger derfra at diskutere i hvilken retning samfundet skal bevæge sig.

Robert Owen havde arbejdet sig op gennem rækkerne fra blandt andet bestyrer af en bomulds mølle, hvor han har den succes, der gør det muligt i 1800 at købe møllerne i New Lanark uden for Glasgow. Han varetager den daglige drift af møllerne, og hans partnere giver ham samtidigt ansvaret for organiseringen af arbejdet. Da han overtog møllerne, var der 300 børn ansat, der tiden taget i betragtning havde det godt, men dog stadig med fysiske skavanker. Derfor besluttede Owen, at han i fremtiden ikke ville ansætte børn under 10 år, og arbejdstiden skulle reduceres til 10 1/2 time om dagen, hvilket var 1 1/2 time mindre end sine konkurrenter, dertil kom så at han betalte knap så meget for arbejdet. Det mest kontroversielle var dog, at han tilbød sine arbejdere billige boliger, gratis medicin og mulighed uddannelse til børnene for 3 pence om måneden. Udover dette var der rekreative områder som eksempelvis haver.

Ideen virkede, og i 1813 var møllerne i New Lanark dem i landet med flest ansatte, og stadig med et betydeligt overskud. Hans partnere ville på dette tidspunkt optimere driften ved at skære i goderne til arbejderne, hvorefter Owen søgte nye partnere og fik det. New Lanark var også på dette tidspunkt blevet berømt i hele England med mange besøgende, hvilket styrkede Owens spirende idé om at brede dette mikrokosmos ud til samfundet som helhed.

Owen udgav sine idéer i "A New View of Society" i 1813, hvor han blandt andet fremhæver fordelene for staten, der ikke behøver at bekymre sig om dovenskab, fattigdom, kriminalitet eller straf. Ministrene der blev præsenteret for ideen var imponerede, mest fordi de blev stadig mere bekymret for den stigende Luddisme. Inglis mener dog ikke at de havde en reel interesse i selve uddannelsen af de fattige, men mere så det som svaret på

at stoppe uroen, og eksempelvis evangelisterne evindelige snakken om uddannelse. Staten så således de samme fordele som Owen, men hvor Owen havde et ændret samfund på dagsordenen til gavn for de fattige, havde staten opretholdelsen af det eksisterende samfund på dagsordenen (Inglis 1971 s.106-108)[18].

Der er nok ikke tvivl om, at Owens succes med New Lanark også skal findes i den generelle økonomiske situation, hvor Napoleons Krigen havde sat skub i industrien. Men han havde sat fokus på arbejdsvilkårene i fabrikkerne, hvor holdningen var at levestandarden for de fattige ikke var et offentligt anliggende. Fabrikker blev stadig betragtet som nye og underlige af mange mennesker, og der var da også stadig langt flere i arbejde i landbruget. Han udtalte i 1817 at han ønskede at moralisere den lavere klasse gennem uddannelse, der skulle skabe rationelle mennesker, til gavn for dem selv og samfundet (Thompson 1974 s. 859)[32]. I dette ønske ligger Owen tæt op ad Malthus, der dog ikke mener at det kan komme med det gode, men i stedet er tilhænger af sanktioner. Begge holdninger er et opgør med det eksisterende samfund, hvor de fattigste lever en kummerlig tilværelse, uden det offentliges indgriben.

Der var ikke den store opbakning blandt andre radikale til Owens ideer. Cobbett var overbevist om, at Owens ville gøre arbejderne til slaver:

“Mr Owens object appears to me to be to cover the face of the country with workhouses, to rear up a community of slaves, and consequently to render the labouring part of the People absolutely dependant upon the men of property.”(Thompson 1974 s.861)[32]

Debatten mellem den del af de radikale som Cobbett tilhører og den del Owen tilhører bragte ikke andet med sig end udstillingen af begge siders svagheder. Thompson indikerer, at Owen simpelthen har uudnyttet plads i hovedet, der hvor andre har politisk tæft. Hans blad ”The Crisis” sejlede gladelig gennem de oprørte vande i 1831-32 uden at kommentere at nationen stod i en uhyggelig svær situation på randen til revolution, som Thompson skriver. “The Old Radicals” med Cobbett i spidsen, var heller ikke modne til diskussion, denne gren af de radikale manglede fuldstændigt visioner, og havde kun hovedtanken at alverdens elendigheder skyldes de alt for høje skatter. Faktum var også, at der ikke var mange i den radikale presse, der

5.2. Social og filosofisk radikalisme.

følte sig forpligtiget til at besøge New Lanark, midt i debatten. De eneste der sendte en journalist derop var "People" og "Independent Whig". Owens tanker var skælsættende, men ikke de første på området. Der havde været flere socialistiske teoretikere før krigen. Owen blev dog den mest synlige i England, idet han havde en del kontakter til parlamentsmedlemmer, og var den første der prøvede at føre teorierne ud i virkeligheden med New Lanark.

Owen blev opsat på at bevise at hans teorier også fungere i et samfund, og søgte midler til at oprette et sådant forsøgs samfund. Regeringen havde igen interesse i at bevise at det eksisterende samfund ikke fungerede optimalt, det samme gjaldt kapitalisterne. Owen havde på samme måde ingen opbakning fra religiøse sekter, idet han hele tiden havde nedtonet religionens betydning. Derfor blev de tiltag der blev lavet ud fra Owens principper i starten af tyverne hurtigt opgivet på grund af manglende opbakning og dårlig økonomi. Som konsekvens af dette søgte Owen til Amerika i 1824, og oprettede New Harmony, et lille samfund der skulle blomstre ud fra hans principper, hvilket dog heller ikke blev den store succes, hvorpå han vente hjem igen fem år senere (Inglis 1971 s.200)[18].

Hele idégrundlaget havde dog sat tanker i gang, og mens Owen var i Amerika, udviklede hans teorier sig hjemme i England, i flere forskellige retninger. Det nye samfund ville tilbyde en balance mellem intellektuelt og fysisk arbejde, underholdning og kultivering af fysisk kraft som i det gamle Grækenland og Rom. Alle mennesker ville afskrive, ambitioner, misundelse og jalousi. Disse tanker beskrevet i "Economist"sensommeren 1821 appellerede til mange mennesker, til trods for at den direkte modstrid med Adam Smiths tanker om fordelene for samfundet hvis alle gør det de er bedst til og konkurrerer. Dette alternative samfund blev af flere grupper af middelklassen som håndværkere, vævere og uddannede arbejdere, opfattet som løsningen, hvor de tog de dele af teorierne de mente kunne bruges i hver deres tilfælde. Der var således ikke tale om en enig bevægelse i samfundet (Thompson 1974 s.867-868)[32]. Owen bliver en slags overhoved uden direkte indflydelse på en meget uhomogen gruppe af mennesker med forskellige agendaer, hvor den eneste fælles dagsorden er som Cobbett og Carlile også siger, en dagsorden hvor fordelingen af goderne skal revurderes. owenisme skal mere ses som en samfundsteoretisk ideologi end en decideret politisk

gruppering.

I den forbindelse bliver den nye Owenisme en direkte modstander til Ricardos økonomiske teorier, hvor William Thompson, der er inspireret af Owen, i 1824 udgiver de første økonomiske teorier baseret på Owens tanker med "Enquiry into the Principles of the Distribution of the Wealth most conducive to Human Happiness". W.Thompson var irsk jordejer og havde derfor et førstehånds billede af konsekvenserne ved den økonomiske politik, og som overskriften på bogen indikere er det ikke kun økonomi, men også folkets velbefindende der er på dagsordenen. Dermed er der lagt en distance til de herskende økonomiske teorier på området, hvor det er økonomiens betydning for staten og ikke for mennesket der sætter dagsordenen. Forskellen mellem W.Thompson og Ricardo ligger i fordelingen af goderne, hvor W.Thompson mener, at kapitalisterne tager for stor en bid af overskuddet på bekostning af arbejderne. Derfor skulle distribueringen af goder ikke køre efter princippet om udbud og efterspørgsel, men efter hvad der gavner samfundet som helhed. Problemet er selvfølgelig at Ricardo mener at netop udbud og efterspørgsel vil regulere distributionen af goder til gavn for samfundet over tid. Thomas Hodgskin¹³ var ligeledes kritisk overfor Ricardos økonomiske teorier, idet han ikke mente at arbejderne havde en reel mulighed for at komme ud af fattigdommen. Faldt brødprisen eksempelvis, ville deres løn falde tilsvarende, og således var deres eneste mulighed selv at blive kapitalister (Inglis 1971 s.201).[18] Intellektualiseringen af Owens ideer fjerner samtidig fokuset fra de nære behov som uddannelse og børns vilkår på arbejdsmarkedet, som var kendetegnende for Owens første tanker. I starten af "karrieren" var hans ideer mere på niveau med Cobbett, til trods for at Cobbett langt fra var enig. Diskussionen foregik på et niveau, hvor den enkelte arbejders vilkår var i fokus. med W.Thompson, bliver tankerne til generelle samfundsteorier, der skal hjælpe den samlede arbejderklasse. Owens idéer bliver således stående, fordi han har ideer om en forbedring af samfundet, hvor Cobbett holder sig til at være kritisk overfor det eksisterende, og hvor den eneste dagsorden er universel stemmeret. Denne diskussion bliver lukket for en tid i 1832, med indførelsen af "Reform Act", hvor Owenismen fort-

¹³En af stifterne af "London Mechanics Insitute", hvor han underviste i politisk økonomi

5.3. De intellektuelle radikale

sætter med at inspirere blandt andet charitisterne og senere Karl Marx.

5.3 De intellektuelle radikale

(AHC,DPW)

Den intellektuelle del af den radikale bevægelse tager udgangspunkt i utilitarismen, hvor målet er, at en så stor del af befolkningen som muligt skal være tilfredse. Den holdning kom blandt andet til udtryk i diskussionen omkring kornloven i 1815, mellem Malthus og Ricardo. De to havde på dette tidspunkt ingen forbindelse til den radikale bevægelse, da de på daværende tidspunkt af mange blev anset for kriminelle. Dette ses blandt andet ved en udtalelse af Charles Dickens, der blev født i 1812, hvor han erindrer sin barndoms frygt for de radikale.

“ ‘Radicals’ were equated in his mind with the banditti - in his prayers, he would beg God to save him from them”(Inglis 1971 s 208)[18]

Synet på den radikale bevægelse blev ændret i starten af tyverne, hvilket hovedsageligt var på grund af Francis Place og Joseph Hume.

Place var oprindeligt var uddannet skrædder og blev senere en succesfuld butiksindehaver, med forbindelse til Mill og Bentham. E.P. Thompson beskriver ham som værende brobygger mellem håndværkere og resten af middelklassen. Hans politiske inspiration kommer nærmest ukritisk fra Bentham og Mill. Han havde tidligere støttet Carlile, hvem han dog tager afstand fra senere, og han kommer til at betragte ham som en fanatiker. Han blev tillige af mange betragtet som jacobin i sin tidlige karriere. Selve radikalismen bliver i perioden stadig mere stueren, og det er denne bølge Place rider på. E.P. Thompson beskriver ham som ”Captive of Bentham”(Thompson 1974 s 846)[32], hvilket negligerer Place’s evne til en selvstændig stillingtagen til politiske forhold. Inglis har en lidt anden formulering, idet han beskriver forholdet mellem Place og blandt andet Bentham og Mill som havende en gensidig respekt for hinandens meninger. Blandt andet skulle Bentham have sagt, at Place ud fra sit energiniveau burde have været indenrigsminister(Inglis 1971 s. 207)[18]. Dette er næppe en betegnelse, man vil give en person, der har adopteret en anden mands holdning, men vidner i stedet om en dyb respekt, som ikke mindst skal ses i lyset af at Place har

arbejdet sig op fra en truende fattigdom på samme måde som James Mill, der som ung blev taget under vingerne af en lokal rigmand og senere uddannede sig til prædikant. Dette kunne han ikke forliges med hvorefter han 30 år gammel tog til London, hvor han blandt andet kom til at arbejde for East India Company.

I 1820 blev bekendtskabet med Bentham, James Mill og Ricardo der dog allerede dør i 1823, af stadig vigtigere karakter. De kom alle i den samme politiskøkonomiske klub hvor medlemmerne blev kaldt "utilitarister". Selve betegnelsen utilitarist havde kendetegnet Bentham siden hans første udgivelse i 1780, hvor han blev betragtet som deres intellektuelle leder. Selve oprettelsen af klubben bliver af Inglis set som Mills værk, idet den bruges til propaganda for en diskussion omkring politisk økonomi. Place gør sin indflydelse gældende ved at påpege, at der ikke kommer økonomiske ændringer med et ureformeret parlament. Ved at Ricardo og Malthus acceptere den radikale label, gør det sværere for parlamentet at forfølge og anklage Place for at være jakobin(Inglis 1971 s.208[18]).

En væsentlig del af deres magt blev hjulpet frem af "The Times", hvis ejer, John Walter, var blevet stadig mere utilfreds med avisens afhængighed af staten som kilde. Derfor valgte han at bryde samarbejdet og ansætte en ny redaktør, Thomas Barnes, for hvem det lykkedes, at være et skridt foran sine konkurrenter, på grund af hans forbindelse til Hume, der var medlem af parlamentet. Queen Caroline affæren havde åbnet øjnene for, at befolkningen var særdeles utilfreds med beslutningerne taget af parlamentet. Selvom Barnes ikke tillod "The Times" ukritisk at styrke den radikale bevægelse, mener Inglis stadig, at betydningen af "The Times" engagement i bevægelsen var stor. Inglis tilskriver i særdeleshed Hume pressens stigende frihed. Han havde i tyverne afdækket, hvor meget regeringen havde lækket eller bestukket forskellige aviser til at udgive, og hvor lidt de egentligt fik ud af det(Inglis 1971 s 205)[18]. Dermed var det en tosidet gevinst for ytringsfriheden, idet befolkningen blev oprørt over bestikkelsen, og parlamentet blev oprørt over, hvor lidt det betød. Dermed var kimen lagt til en friere presse.

Den intellektuelle radikale forsamling, med Bentham i spidsen, havde ifølge Gash ikke nogen videre indflydelse på reformen eller den førte politik,

5.4. Nuancerne i radikalismen

til trods for at flere ledende utilitarister blev brugt som rådgivere efter 1830. Gash kommer med en slet skjult ironisk bemærkning om, at der, på trods af at Bentham og hans utilitarister hjalp med at sætte kulør på datidens tanker, ikke var mange rene eksempler på reformer ud fra en benthamiansk tankegang (Gash 1979 s.46)[9]. Gash mener endvidere at Bentham og hans tilhængere var et produkt af det samfund de levede i, og at udviklinger der ofte tilskrives Bentham ville være sket alligevel. Landreth mener, at Bentham havde en stor indflydelse på økonomien i perioden, og da også før Malthus konkluderede at fødselskontrol var en mulighed for at stoppe væksten i befolkningen. Men han havde også demokratiske tanker, og havde i denne periode også forslag fremme der skulle give stemmeret til både mænd og kvinder, fængselsreform, ytringsfrihed, pressefrihed, og lovliggørelse af fagforeninger. Utilitaristernes grundprincipper var at mennesker var motiveret af to ting "to achieve pleasure and avoid pain". Landreth mener endvidere ikke han havde nogen videre indflydelse på John Stuart Mill, som det var tilfældet med hans far James Mill, der havde forsøgt at indoktrinere sin søn med Benthams økonomiske tanker allerede fra ganske ung. Et af J.S Mills største problemer med utilitarismen, var deres "Pleasure-Pain" forklaring, som de mente kunne bruges til analyse af alle menneskelige opførselsmønstre, denne opfattelse mente J.S Mill var en forenkling. (Landreth 1994 s. 156)[20]. Om Bentham alene havde en væsentlig rolle skal være usagt, men utilitaristerne og dermed Bentham, havde en indflydelse, idet de stod bag flere diskussioner omkring samfundsopbygningen og dets videre udvikling.

5.4 Nuancerne i radikalismen

(Fælles)

Ovenstående giver et indblik i forskellighederne i radikalismen, der spænder lige fra ultraliberalisme til socialradikalisme, med Carlile og Owen som yderpunkter. De forskellige grene af radikalismen har dog heller ikke meget tilfælles, bortset fra at de alle ønsker at reformere det eksisterende system. Radikalismens fremgang skal ses i lyset af samfundets hastige udvikling, hvor de stigende økonomiske muligheder for en større del af befolkningen

bringer større krav om medindflydelse. Radikalismens udvikling i perioden viser også på mange måder, at den modnes fra at være betragtet som en kriminel løbebane for den lavere del af befolkningen, til at blive defineret som en acceptabel kritik af samfundet. Mange mennesker har behov for en større deltagelse i det liv, de lever, fordi deres rolle i samfundet ikke længere er defineret fra fødselen. De enkelte radikale gruppers indflydelse er meget forskellige, idet det eksempelvis kun er socialradikalismen og de intellektuelle radikale der har en velformuleret dagsorden for fremtiden, hvor Cobbett og Carlile først og fremmest argumenterer mod det eksisterende system uden at komme med et troværdigt alternativ. Cobbett og Carlile havde en bredere folkelig sympati, end foreksempel Spenceans, idet de talte et sprog, mange kunne forstå, men deres reelle politiske indflydelse var mere indirekte. Til forskel har utilitaristerne en mere direkte indflydelse gennem parlamentet og økonomien. Der er dog ingen tvivl om, at reformen havde været længere undervejs, hvis ikke Cobbett og Carlile og andre mere folkelige agitatorer havde sat dagsordenen i befolkningen. Radikalismen breder sig, som ovenstående viser, til flere sociale lag og er dermed ikke en ensartet protest. De illustrerer derimod et samfund med krav om forandringer på alle niveauer.

Kapitel 6

Middelklassens ideologiske baggrund

I det følgende kapitel vil der blive rundet af på forståelsen af begrebet middelklassen og hvorledes denne gruppe forholdt sig til resten af samfundet.

6.1 Differentierede middelklasser

(AHC,DPW)

Normalt bruges betegnelsen middelklasse til at gruppere den del af befolkningen, der er selvstændige. Håndværkere, serviceerhverv og selvstændige erhvervsdrivende falder normalt ind under denne kategori.

Norman Gash omdefinerer begrebet i sin bog "Aristocracy and People" til "middelklasser", da han ikke finder belæg for at difinere alle disse forskellige grupper af personer som en enkelt klasse. Gash ser mere middelklassen som en hel række af "middelklasser", der alle har en selvstændig identitet og politisk agenda. Dette er ifølge Gash årsagen til, at middelklassen som politisk magtfaktor fremstår som splittet på mange af tidens centrale emner(Gash 1979, s.25)[9].

Mennesker begrunder deres egen rolle i samfundet ud fra, hvordan de adskiller sig fra resten af samfundet. Dette er hele essensen i klassesamfundet. Middelklassen har derfor på dette tidspunkt et stigende behov for, at differentier sig i forhold til resten af samfundet. Dette ses blandt andet i

Kapitel 6: Middelklassens ideologiske baggrund

den afstandstagen til kirken og overklassen der sker i den lavere middelklasse, mens den øvre del af middelklasse distancerer sig fra arbejderne. På grund af dette skabes der en intern splittelse i middelklassen, da de som mellemed mellem overklassen og arbejderklassen strækkes ud over en bred ramme af nye erhvervs- og samfundsroller, der opstår i kølvandet af industrialiseringen. Generelt for middelklassen er dog en hvis form for økonomisk selvstændighed i form af deres erhverv eller professioner.

En del reformatorer, som Cobbett og Carlile der må betegnes som tilhørende middelklassen, bejler specielt til arbejderne i denne periode i et forsøg på at skaffe et folkeligt krav om en reformering af samfundet. Mens den mere konservative middelklasse læner sig op ad overklassen og tager en formynders rolle, hvor stabilitet og kontinuitet er midlet til at forhindre samfundet i at splittes i en tid hvor forandringer dagligt stiller spørgsmålstegn ved den eksisterende samfundsopbygning. I slaget ved Peterloo var det som tidligere nævnt se 4.4 (p. 69) "Yeomens" fra borgerskabet der nedkæmpede de radikale fra arbejderklassen, som den radikale del af middelklassen der havde arrangeret mødet for. Denne begivenhed er et eksempel på middelklassens interne splittelse. Peterloo er også et eksempel på at klasseskellet mellem middelklassen og den begyndende arbejderklasse ikke er klart afgrænset på denne tid. En del af forklaringen ligger i at England stadig var et udpræget landbrugsland, hvor langt de fleste er bosat på landet eller i små byer i landdistrikterne. Selve arbejderbevægelsen opstår først da industrien rigtigt får fart på i anden halvdel af 1800-tallet (Gash 1979 s.17)[9]. Differentieringen der ses i de lavere klasser, ses også blandt overklassen. Selve aristokratiet var en forholdvis lukket kreds, men industrialiseringen og den stigende handel, havde gjort klassen umiddelbart under aristokratiet mere indflydelsesrig. Overklassen bestod af omkring 4000 familier i hele Storbritannien, hvor de 350 var "Peers" med plads i overhuset. De sidste 3500 familier var herremænd. Forskellen mellem de to grupper var større rent socialt end det var tilfældet økonomisk. Under den direkte overklasse var der en blandet forsamling af Yeomen og professionelle som advokater, læger, officerer, bankfolk og handelsmænd. Disse erhvervsgrupper udfyldte rummet mellem den direkte overklasse og arbejderklassen. Aristokratiet var ikke i perioden en fast klasse uden tilførsel af nyt blod. Arvefølgen var således, at det var den ældste der

6.1. Differentierede middelklasser

arvede godset, og de yngre søskende uddannede sig på Oxford eller Cambridge, eller fik job hos en af de stadig mere betydningsfulde handelsmænd. Modsat var der en del handelsmænd, embedsmænd og officerer, eksempelvis Wellington, for hvem det lykkedes ved politisk snilde og ikke mindst økonomisk snilde at få titler. (Gash 1979 s.18-19)[9]. Middelklassens succes skal ses i lyset af fremgangen i industrien og byernes vækst. Dermed vokser bestanden af små butiksejere og selvstændige håndværkere, der som følge af deres stigende økonomiske formåen begynder at stille krav til samfundet. Netop håndværkerne er interessante, da det kan diskuteres hvorvidt de tilhører arbejderklassen eller middelklassen. Mange forskere betegner håndværker som arbejdere ud fra den holdning, at en arbejder er en person der sælger sin arbejdskraft. I dette speciale defineres en arbejder dog ud fra hans afhængighedsforhold til arbejdsgiveren og kompleksiteten af arbejdet. Dette skyldes en betragtning om at man gennem en tillæring af et fag, distancerer sig fra ufaglært arbejdskraft. Denne definition forudsætter at en håndværker er selvstændig, da han derved selv har råderet over sin produktion. Et eksempel på en håndværkergruppe der var afhængige af en arbejdsgiver kan findes blandt væverne. Eksempelvis var forskellen på vævernes økonomiske formåen i nord meget forskellig fra væverne i syd, ud fra en almindelig udbud og efterspørgsels betragtning. Væverne i nord havde under krigen haft en lukrativ produktion, og netop det havde gjort, at mange havde startet som vævere. Men efterspørgslen falder, hvilken får størst betydning i nord ide de ikke udelukkende producere til nærområdet, men i højere grad til eksport. Thompson skriver rammende at 100.000 vævere laver 150.000 mands arbejde, på grund af at de underbyder hinanden i mangel på efterspørgsel se 4.4 (p. 69)(Thompson 1968 s.309)[32]. I de sydlige egne var det stadig et godt job at være væver, idet de var færre og deres arbejde baseret på regional handel. Inglis nævner væverens syn på sig selv som værende et skridt højere på den sociale rangstige. *"They still thought of themselves as they had once been, respected and even honoured members of society, a cut above the ordinary labourer - as in education they often were"*(Inglis 1971 s.349)[18] English mener, at udover vævernes selvbevidsthed også, målte de deres egen sociale status ved at sammenligne sig med andre faggrupper. Men væverne skal dog i denne periode mest ses, som en gruppe der rykker ned gennem de

Kapitel 6: Middelklassens ideologiske baggrund

sociale lag, og ender i samme sociale bås som landarbejdere, hvilket skyldes deres drastisk faldende indtægt. Opgørelser fra en producent i Bolton John Makin viser, at hans væveres indtægt er faldet fra 29s. om ugen i 1797 til 14s. om ugen i 1815 og et yderligere et fald til 5s. og 6d. i 1834(Ingliš 1971 s.352)[18] Disse tal viser med alt tydelighed vævernes sociale nedtur, og bliver et eksempel på hvordan samfundets nedre sociale lag ikke kan betragtes som en fast form, som det heller ikke var tilfældet med de højere sociale lag. Årsagen til væverenes nedtur skal findes i at vævning går fra at være et håndværk til masseproduktion, hvor en del af arbejdet mekaniseres.

Eksempler på hvordan det sociale lag brydes i positiv forstand er håndværkere. Håndværkere bliver mere aktive i deres kritik af samfundet, som følge deres økonomiske selvstændighed. Denne kritik udledes blandt andet af deres engagement i metodistmenigheden der i 1826 talte 13% af befolkningen, og hvor størsteparten af dem var håndværkere se 4.2 (p. 61). Tilgangen til metodismen skal ses som en kritik af den anglikanske kirke. Denne søgen efter en stærkere moralsk religion kan samtidig ses som en afstandstagen til arbejderen, der efter en maltusiansk tankegang var moralsk anløben, og hvor hor og druk forhindrede dem i at fjerne sig fra bunden. De metodistiske håndværkere havde på den måde taget afstand fra pøbelen, hvor ydre forhold som civiliseret opførsel fik en betydning. Dette kommer blandt andet også til udtryk ved Peterloo, hvor det var de primitive metodistiske menigheder, der agiterede for en sober opførsel, også var aktive i at organiseringen af forsamlingen, så den kunne fremstå som en samlet enhed.

Samfundet var som nævnt stadig udpræget ruralt. Dermed var der ikke nødvendigvis den store sammenhæng mellem optøjerne i byerne og dem i landdistrikterne. Eksemplet fra landet er "Swing oprøret", hvor optøjerne blev analyserede til at være et oprør på baggrund af mangel på mad. se 4.4 (p. 69). Landarbejdernes oprør i forbindelse med "Swing" skal derfor ikke ses i sammenhæng med den demokratiske debat blandt middelklassen der foregik i byerne. Når vi taler om optøjer, der er knyttet til den radikale bevægelse, er det en ganske lille kerne, som eksempelvis Wedderburn og Thistlewood der styrer tropperne. Det er normalt disse agitatorer og ledere der kommer fra middelklassen. At være politisk bevidst kræver et overskud ikke mindst økonomisk. Denne påstand understøttes af det faktum at hov-

6.2. Den ideologiske debat

edparten af de radikale ledere kommer fra bedre stillet middelklassen. Den politiske bevidsthed hos arbejderne er ofte grundlagt i humor, med sange og tegninger af politikker osv. Dette tyder på at mange er utilfredse med politikerne, men arbejdernes utilfredshed bunder i en dagligdags usikkerhed, hvor mad på bordet er et centralt emne. På baggrund af optegnelserne fra Spa field og Swing giver det ikke anledning til at tro, at arbejderne var den ideologiske drivkraft i den radikale bevægelse, deres styrke skal findes i deres antal og utilfredshed med levestandarden, hvilket naturligvis har styrket den radikale bevægelse og har gjort politikerne usikre. En stor del af den radikale bevægelses ideologier og målsætninger skabes derfor af den differentierede middelklasse. Dette er med til at forklare den store splittelse der er inden for den radikale bevægelse da de ligesom middelklassen heller ikke kan anses som en sammenhørende klasse. Desuden præges den ideologiske debat på området af en splittelse mellem ultraliberalister, oftest repræsenteret af selvstændige håndværkere, mod radikale konservative repræsenteret af mindre landejere og professionelle.

6.2 Den ideologiske debat

(DPW,AHC)

Specialet indeholder en diskussion af middelklassens opfattelse af samfundet og dens frihedsideal. Den kronologiske og filosofiske debat der var med til at skabe disse delte meninger, bunder i den fransk revolution og skabelsen af "The declaration of the right of man and citizens" og den amerikanske uafhængigheds erklæring "The declaration of independence". Det er i disse dokumenter at de grundlæggende ideologiske principper for liberalismen og i nogen grad de socialistiske ideer, der præger tiden op til reformen i 1832, skal findes.

Med "The declaration of the rights of man and citizens" fra 1789 startes en diskussion omkring rettigheder i England. Denne diskussion føres blandt andet af Richard Price. Price blev præst i 1758 for "a dissenting community" i Newington Green nord for London og medlem af "Honest Wighs"¹ (Hampsher

¹Denne debat klub havde blandt andet Benjamin Franklin og andre prominente republikanere som medlemmer

2005, s.37)[11].

I forbindelse med den årlige middag for “Revolutions Society”² i en prædiken³, sætter Price lighedstegn mellem 1688 hændelserne og en del af de principper der nævnes “The declaration of the right of man and citizen”. Price projekterer en del af ideologien i den franske revolution tilbage på den engelske revolution i 1688⁴.

Han udledte følgende,

- *That all Civil and Political authority is derived from the people.*
- *That abuse of Power justifies Resistance.*
- *That the Right of Private Judgement, Liberty of Conscience, Trial by Jury, the Freedom of the Press, and the Freedom of Election ought ever to be held sacred and inviolable.*

(Hampsher 2005, s.38-39)[11]

Den ovenstående udledning kan tolkes, som folkets ret til selv at vælge deres regering. Hans ortodokse prædiken bliver hurtigt taget op til kritik af Edmund Burke medlem af parlamentet for Wendover, Bristol og Malton. Burkes karriere i parlamentet er kendt for forsøg på at reformere Englands styring af Irland, med specielt henblik på at forbedre katolikkernes vilkår. I kontrast til sine generelle reform tanker retter han en kritik mod Prices prædiken, der samtidigt er en voldsom kritik af den franske revolution. Burke der var Whig, er med sin konservative liberalisme, senere blevet tilskrevet tilblivelsen af mange af de moderne konservative doktriner. I “Reflections on the Revolution in France” skrevet i 1790 angriber han specielt Prices tre udledninger af de naturlige rettigheder:

“ This new, and hitherto unheard-of bill of rights, though made in the name of the whole people, belongs to those gentlemen and their fraction only. The body of the people of England have no share in it. They utterly disclaim it. They resist the practical assertion of it with their life and fortunes. They

²En organisation der holdt “Revolution Settlement” 1688 i hævd

³“A Discourse on the love of our country” fra 4.november 1789, udgivet på tryk i 1790

⁴Afsættelsen af “James II” og overførelsen af arveretten til William III

6.2. Den ideologiske debat

are bound to so by laws of their country, made at the time of that very Revolution, which is appealed to in favour of the fictitious rights claimed by the society which abuses its name.”(Hampsher 2005, s.64)[11]

Det er specielt Prices tilsidesættelse af arveretten, der falder Burke for brystet. Burke anser arveretten for at være fundamentet for stabiliteten i samfundet. Selv om han ikke mener at Price har ret sin fortolkning af 1688, antyder han, at havde der i 1688 været tale om ,at folket selv kunne vælge, havde de med indsættelsen af William frasagt sig denne ret fremover, da Williams arvefølge stadsfæstet.

“So far is it from being true, that we acquired a right by the Revolution to elect our kings, that if we had possessed it before, the English nation did at that time most solemnly, renounce and abdicate it, for them self and all their posterity forever”(Hampsher 2005, s.66)[11]

Netop ovenstående udtalelse er stærkt kritiseret af Thomas Paine i “Rights of Man” 1791.

The vanity and presumption of governing beyond the grave is the most ridiculous and insolent of all tyrannies. Man has no property in man; neither has any generation a property in the generation which are to follow. The parliament of 1688, or of any other period, had no more right to dispose of the people of the present day, or to bind or to control them in any shape whatever, than the parliament or the people of the present day have to dispose of, bind or control those who are to live a hundred or a thousand years hence(Hampsher 2005, s.136)[11]

Twisten mellem Burke og Paine går hvorvidt arveretten og traditionen danner præsens for samfundet. Lovene i samfundet bygger på historik og kontinuitet, og deraf får de deres gyldighed. Hvis man følger Burkes tanker betyder dette, at hvis der stilles spørgsmålstejn ved arveretten, rækker der ved selve samfundets retsbegreb. Desuden er arveretten bundet sammen med ejendomsretten, der igen hænger sammen med den politiske magt. Derfor bliver en afskaffelse af monarkiet lig med en total omstødelse af hele samfundet, via brudet med historiske begrundet rettigheder. Burke bygger alle sine antagelser på historik og præsens hvilket er en nødvendighed for at holde samfundets love stabile. Paine på den anden side bygger sine antagelser på, at den politiske magt udspringer fra folket, og ser derfor ikke en

nødvendigheden af at arveretten og ejendomsretten er sammenhængende. I den liberale opfattelse er ejendomsretten ikke bundet sammen med den politiske magt, og derfor bliver der ikke stillet et automatisk spørgsmålstegn ved resten af samfundet ved at afskaffe monarkiet. Desuden ser Paine lovgivningen som værende en rationel proces, hvor retfærdighed og lighed kommer før historik og præsens. Den liberale tankegang holder ejendomsretten hellig hvilket er nævnt i afsnit XVII af “Declaration of the Rights of man and of Citizens”,

“The right to property being inviolable and sacred, no one ought to be deprived of it, except in cases of evident necessity, legally ascertained, and on condition of a previous just indemnity”(Hampsher 2005, s.36)[11]

Thomas Spence stiller med “The Real Rights of man” fra 1793 spørgsmåltegn ved ejendomsretten til jorden, og den magt der udspringer gennem denne. Hans undren bygger på et fysiokratisk verdensbillede. Jorden er ikke kun basis for den politiske magt, men også den økonomiske. Hans argument er, at hvis man ophæver ejendomsretten, og giver jorden til folket som deres fælleseje, vil man med et slag fjerne undertrykkelse og fattigdom. Da jorden er fælles eje vil alle have del i dens goder. Disse goder er politisk indflydelse og det økonomiske overskud der kommer fra jorden. Hvis man sammenholder Spence med den fysiokratiske model se 2.1 (p. 20) og 2.2 (p. 21) kan man se sammenhængen i hans argument. Fattigdommen vil blive afskaffet ved, at overskuddet, der normalt går til jordejerne i form af leje, nu går til hele samfundet. Desuden skal alle ifølge Spence have retten til at stemme omkring, hvorledes overskuddet skal forvaltes. Spences model bygger på autonome folkedemokratier på sogneniveau. Disse sogne kan så sende en repræsentant til en folkeforsamling der varetager landets overordnede forretninger. Der er tale om en minimalistisk statsmagt, hvor lokal områderne sidder med største delen af ansvaret. I Spences egen udlægning,

“Therefore a day appointed on which the inhabitants of each parish meet, in their respective parishes, to take their long-lost rights into possession, and all men who are inhabitants become members or burghers. The land, whith all that appertains to it, is in every parish made the property of the corporation or parish, with ample power to let, repair, or alter all or any part thereof as a lord of the manor enjoys over his land, houses, etc; but the power alienating

6.2. Den ideologiske debat

the least morsel, in any manner from the parish either as this or any time hereafter is denied.”(Hampsher 2005, s.280-81)[11]

Dette er debatten set kronologisk der udspiller sig i tiden efter den Franske revolution. Hvor Price og Paine ser politisk magt udledt af folket, ser Burke og Spence det som en konsekvens af ejendomsretten. Ironisk nok er Burke og Spences' verdensbillede ens når det kommer til tolkningen af, hvorledes samfundet fungerer. Price og Paine er fokuseret på individets ret til politisk indflydelse, uafhængig af status og økonomisk formåen. Den ideologiske tolkning af ejendomsrettens sammenhæng med politisk magt, bliver en af de væsentlige forskelle mellem datidens konservatisme, liberalisme og socialisme.

Det er, da også disse ideologier der afspejles i den klassiske økonomi. Foreksempel kommer den liberale ideologi til udtryk gennem økonomiens brug af “Laizze faire” begrebet. Der er ofte ingen forskel mellem den politiske og økonomiske debat i perioden. Begge parter forsøger grundlæggende at løse de problemer, der er opstået med overgangen fra den agrarer samfundorden. I de økonomiske samfundsændringer og den øgede differensering af samfundet skabes grundlaget for de politiske ideologier, hvilket økonomerne forsøger at formulere ud fra deres relative placering i samfundet.

6.2.1 En udvidelse af det eksisterende

Hvis man ser på udformning af reformen i 1832, og holder den op mod den ideologiske debat, der var i samfundet op til vedtagelsen, kan der drages følgende slutninger.

- Den politiske indflydelse begrundes i personens økonomiske formåen og ikke direkte på ejendommen.
- Tilknytning til den anglikanske kirke er ikke påkrævet for stemmeret eller offentlige stillinger.
- Den eksisterende kontinuitet i samfundet bevares.

Kapital bliver den nødvendige ingrediens for stemmeret. Da stemmeretten udvides til at omfatte, folk der lejer ejendomme med en hvis værdi se 1.4

(p. 9), gives der stemmeret til en stor del af det bedre borgerskab. Dette gælder specielt for den del af de nye middelklasser, se 6.1 (p. 95) der skabes i kølvandet på industrialiseringen. Denne udvidelse ligger langt fra den radikale diskussion omkring frihed og universel stemmeret. Til gengæld omfatter reformen, den del af befolkningen der gennem deres erhverv eller økonomisk formåen ikke kunne ignoreres. Den umiddelbare tolkning er, at gennem udvidelsen af værdibegreberne i den klassiske økonomi begrundes den kapitalstærke del af middelklassens krav om indflydelse. Som allerede nævnt kommer udvidelsen af værdibegrebet i den økonomiske teori som følge af økonomernes beskrivelse af deres samtid se 2.5 (p. 34). Dette ses da også, ved at en del af reformens nye vælgere allerede havde sikret sig adgang til parlamentet via deres forbindelser eller ved at købe sig ind i "rotten boroughs". Reformen splitter derfor middelklassen på midten og adskiller den permanent fra den spirende arbejderklasse.

6.2.2 Svækkelsen af den anglikanske kirke

Selve "Reform Act" ændrer ikke på den religiøse tilknytning i forhold til stemmeretten. Det gjorde "Catholic Emancipation" derimod. Kombineres "Reform act" og "Catholic Emancipation" er der tale om en optøning af den konservative samfundsorden. "Catholic Emancipation" gav ikke kun katolikker ret til at besidde offentlige stillinger og jord. Den åbnede de samme muligheder for udbrydere fra den anglikanske kirke se ?? (p. ??). Religionsfriheden i det politiske system er en klar radikal ændring i forbindelse med liberaliseringen i perioden. Som nævnt tidligere falder antallet af folk med tilknytning til den anglikanske kirke markant fra 1800-1870, hvilket kan ses på figur 4.1 (p. 63). Dette kan tolkes som værende en del af den generelle modstand mod det eksisterende samfund. Der er ikke noget der tyder på, at religion som sådan svækkes eller får en mindre rolle i hverdagen. Undtagelsen er visse intellektuelle kredse, der stiller sig kritisk over for selve eksistensen af Gud. Det er ikke kristendommen der er under pres, men selve den kirkelige institution omkring kristendommen der stilles spørgsmålstegn ved. Givet den anglikanske kirkes nære forhold til staten og selve parlamentet via overhuset er det naturligt at antage, at kritikken af kirken er en del af modstanden mod

6.2. Den ideologiske debat

det eksisterende politiske system. En del af denne kritik kan tillægges den liberale tankegang. En stor del af afvigerne fra den anglikanske kirke bygger på et krav om frihed til at tolke eksempelvis biblen på deres egen personlige måde. Det er specielt den opblomstrende middelklasse der er blandt disse medlemmerne i blandt andet de metodistiske bevægelser. Desuden viser opblomstringen af disse frimenigheder, at der har været et behov for, at kunne tage afstand for det eksisterende system. At de anerkendes i forbindelse med stemmeretten, er et tegn på, at den konservative samfundsorden er i opbrud.

Kapitel 7

Konklusion

Set i retrospekt kan perioden 1789 til 1832 betragtes som en brainstorm af nye ideologier, teorier og ideer til, hvorledes samfundet skal tilpasse sig den industrielle revolution. Et samfund hvis faste rammer er blevet brudt op og sendt ind i et limbus mellem det eksisterende samfundssystem og klassesamfundet. Det skal dog siges, at på trods af en tendens til at simplificere udviklingen som en overgang fra et feudalt til et kapitalistisk samfund, er dette ikke en dækkende beskrivelse. Det britiske samfund havde i forhold til resten af de europæiske lande en del forhold, der differentierede det fra den absolutisme, der kendetegnede resten af Europas enevældige monarker. Den britiske adel havde svækket kongehuset langt tidligere, hvilket gjorde, at England var unik i sin samfundsstruktur. Det kan ikke bestrides at der er overvejende mange feudale træk i det britiske samfund, men der forefindes lige så mange undtagelser til dette. Nogle af disse undtagelser er blandt andet det britiske retssystem. Specielt er "Magna Carta" et brud på, hvad man ville opfatte som værende feudal lovgivning, da den ligestiller kongen med resten af befolkningen i forhold til loven. Generelt set giver det britiske retssystem en retssikkerhed for befolkningen, så som "Habeas Corpus", der stiller dem væsentligt bedre end i andre lande. Essensen er, at disse undtagelser fra en udpræget feudal samfundsorden er med til at skabe et langt mere fleksibel samfund end for eksempel Frankrig på samme tid. Denne fleksibilitet er med til at skabe en social mobilitet, hvilket er en af hovedelementerne i dannelsen af middelklassen. Som nævnt i specialet er en del af

denne middelklasse et udslag af loven om første fødtes arveret, der gjorde det umuligt at splitte et gods op mellem flere arvinger. Denne gruppe af adelsmænds sekundære arvinger bliver grundlaget for mange af de professionelle erhverv og en fast bestand del af offentlige stillinger. Samtidigt er der, folk der gennem hårdt arbejde tilkæmper sig sociale positioner i kraft af deres økonomiske succes. Sammensætningen af hvad der kommer til hedde middelklassen i det britiske samfund består derfor af dem der filtreres ned fra oven og dem der kommer op fra neden. Selvsagt betyder dette, at middelklassen bliver i konstant bevægelighed og splittes internt både kulturelt og ideologisk.

7.0.3 Middelklassens indflydelse

(Fælles)

Der er givet eksempler i specialet på forskellige måder middelklassen prøver at fremprovokere en reform af parlamentet. Den mest iøjnefaldende er de ultra radikale, der gennem deres møder og mindre uroligheder skaber en debat omkring samfundets retfærdighed. Deres indflydelse på samfundet og diskussionerne var betydelig, men reformens udformning honorerede ikke denne grupperings krav. Det kan derfor ikke hævdes at de ultra radikale havde nogen speciel indflydelse på selve ordlyden i reformen. Deres rolle i udformningen af reformen ligger i deres press på staten og deres synlighed som en mulig oprørs styrke. Den urolig del af den radikale bevægelse skaber derfor et behov for at regeringen kommer med et udspil. Derfor skal middelklassen reelle rolle i reformen findes i selve gennem klassen samfundsmæssige rolle.

Middelklassen består af flere samfundslag lige fra uddannede håndværkere til købmænd, og jordejere uden adelige titler. De to sidstnævnte grupper, om end de ikke var talstærke havde langt mere tilfælles med adelen end dem lavere middelklasse. Der er også tegn på at der herskede en vis konservatisme i de øvre sociale lag. I deres tilfælde er der tale om et ønske om politisk indflydelse, men ikke nødvendigvis politiske reformer der giver indflydelse til alle. Sammenholdet mellem den absolutte top af middelklassen og aristokratiet havde fungeret længe med handel på tværs af sociale skel. Netop dette er unikt for England, hvor andre europæiske landes aristokrati

var langt mere lukket. Whigs havde længe argumenteret for politiske reformer, hvilket skal ses som en erkendelse af at fordelingen af den politiske magt, ikke stod i forhold til fordelingen af den økonomiske magt. Denne magtfordeling skal ses som et ønske om udvidelse af det eksisterende system, ikke en omvæltning som det var tilfældet i de dele af middelklassen som Carlile og Thistlewood henvender sig til. Cobbetts tilhængere, der fortrinsvis repræsenterede de rurale områder, var derimod også konservativt indstillet, hvilket betød en tilbagevenden til de gamle dyder, og især livet på landet. Denne del af middelklassen har haft en stor indflydelse på bevidstliggørelsen af reformproblematikken, og har på den måde medvirket til at forstærke utilfredsheden med overklassen. Regeringen anså Cobbett for farlig på grund af hans landsdækkende avis og hans indlysende talent for formidling af sin holdning. Reformen lægger derimod op til en åbenhed overfor driftige forretningsfolk, der nok er de sidste der vil tilbage til den gamle samfundsopbygning.

Owens og Spence repræsenterer gruppen af middelklassefolk der ønsker en omfordeling af resurserne. Spenceans koncentrere sig fortrinsvis om en ny fordeling af jorden, som skal være fælleseje sammen med alt hvad der ligger derpå. Som et eksempel på en begyndende planøkonomi vil kommunen eje alt, og sammeholdes dette med en fysiokratisk samfundsopfattelse erstattes herremandens eneje med komunens fælleseje. På den måde ligger Spence fint i tråd med Owen, der ud fra et industrielt synspunkt forsøger at skabe et samfund hvor fabriksejerne står til ansvar overfor deres ansatte. Forskellen er at Owen ikke går ind for en redistribuering af jorden, eller produktionsmidlerne. Owen lægger mere op til en velfærdsstat som vi kender den i norden, hvor Spence er mere socialistisk i sin verdensanskuelse. Disse to grupper af radikale har en minimal indflydelse på udformningen af Reform Act, idet der som nævnt tidligere, der er tale om en udvidelse af de eksisterende system, og ikke en omlægning. Når det er sagt spiller begge bevægelser en stor rolle i dialogen om fremtidens samfund, og er på den måde med til at tvinge parlamentet til at foretage ændringer for at dæmpe kritikken.

Middelklassens stigende tilgang til methodisterne viser en konservatisme, i et opgør med den skrantende moral som eksempelvis beskrevet af Malthus. Den anglikanske kirken bliver på samme måde som adelen betragtet som en

del af "Old corruption". Derfor bliver opgøret med kirken på mange måder nemmere at gennemføre end et opgør med statsapparatet.

Selve begrebet "Old corruption", er misvisende for en del af de politiske vedtagelser, som eksempelvis Kornloven. En gennemgang af økonomien viste, at regeringens råderum var særdeles snævert efter krigen, og at de var ved at afvikle forskellige lukrative økonomiske ordninger til embedsmænd og deres familier. Derfor skal kornloven også ses som et forsøg på at stabilisere økonomien snarere end et forsøg på, at sikre det personlige overskud. Dette kan ses i diskussionen mellem Malthus og Ricardo, hvor Malthus' bekymringer for Englands muligheder for at brødføde nationen overskygger Ricardos argument om, at samfundet regulerer sig selv. Malthus mener da heller ikke at dette er en kurs der skal holdes for evigt, men i situationen vil gennemførelsen af kornloven være fornuftigt. Dertil kommer at England i gennem længere tid havde været i krig, og der var ikke umiddelbart noget der indikerede at freden ville holde. Yderligere beskyttelse af kornproduktionen bliver fremover afvist af staten, hvilket ikke tyder på nepotisme, men snare en vurdering af hvad der ville være bedst samfundet. Begrebet "Old corruption", har sin berettigelse i sammenhæng med nepotismen i samfundet. En del af bureaukratiet omkring staten levede højt på systemets mangel på kontrol. Den radikale bevægelses kritik er ikke uden hold i virkeligheden, men deres brug af "Old corruption" skal også ses i lyset af at deres mål var at udstille det eksisterende samfund som forældet og bund råddent, på trods af at staten var begyndt en afvikling af mange lempfældige pensionsordninger og stillinger.

Middelklassens rolle i udformningen af "Reform act", skal findes i deres formidling af reform kravet på alle niveauer af samfundet. Dette ses blandt andet i deres mobilisering af arbejderklassen. Netop på grund af de uroligheder denne mobilisering medførte, tager mange afstand fra de radikale, idet de bliver opfattet som bøller, som eksempelvis Dickens også gjorde i sin barndom. Middelklassens mobilisering af arbejderklassen havde gjort politikerne opmærksomme på, at en reform var nødvendig for at sikre landets interne ro. Lord Grey udtrykker klart sin foragt for pøbelen, da han henviser til et muligt samarbejde med, og stemmeret til, den "intelligente" del af middelklassen. Cobbett er også klar over at der er et skel mellem middel-

7.1. Perspektivering

lassen og arbejderne. Dette kommer til udtryk i hans udtalelser i forbindelse med Swing, hvor han siger at middelklassen i deres tanker, men ikke altid i handling støtter arbejderne. Efter reformens tilblivelse lægger Hunt ikke skjul på at den radikale bevægelse er blevet snydt, og at den forventede reformering ikke står mål med udfaldet. Det er toppen af den kapitalistiske middelklasse, som industrialiseringen har skabt der er vinderne.

Derfor skal reformen ses som aristokratis anerkendelse af den bedre middelklasse, på baggrund af deres økonomiske magt.

7.1 Perspektivering

(Fælles)

“Reform act” fra 1832 skal betragtes som en milepæl i engelsk valgret. Til trods for at det lykkedes at udskyde en universel stemmeret, skabte diskussionen omkring samfundets videre udvikling grobunden for en stærk arbejderbevægelse. Stemmeret til både voksne kvinder og mænd uanset indtægt kom dog først i 1928 i England. Arbejderbevægelsen støder sammen med den nye victorianske middelklasse der overvejende består af den del af middelklassen der fik stemmeret i 1832, på spørgsmålet om fremtidens England. Det betyder at Earl Greys vurdering af, vigtigheden i at forhindre en alliance mellem arbejderklassen og middelklassen, var korrekt. Middelklassen differentierer sig yderligere fra arbejderklassen i tiden efter 1832. Årsagen til dette skal findes i at industrialiseringen for alvor sætter skub i byernes økonomi, hvilket forøger den eksisterende middelklasse. Urbanisering, skabte yderligere grobund for en styrkelse af sammenhold i arbejderklassen, der var startet i den radikale bevægelse op til ”Reform Act” i 1832. Fremtidige studier kunne meget vel lægges i en undersøgelse af forskellene i middelklassen og arbejderklassens moralske og politiske udvikling i tiden efter 1832, og frem til den næste reform af parlamentet der kommer i 1867. Denne reform giver stemmeret til næsten alle voksne mænd i byerne, hvilket for alvor skubber magtbalancen fra land til by.

7.1.1 Frihed og demokrati

I specialet er liberalisering og demokratisering gentagende gange været udgangspunktet for diskussionen omkring kritikken af samfundet. Reformen i 1832 viser dog ikke specielt tegn på hverken en udpræget liberal eller demokratisk tankegang, men er derimod en anerkendelse af det allerede eksisterende kapitalistiske samfund. Begreberne frihed og demokrati tolkes og redefineres konstant i perioden af teoretikerne, hvilket er med til at skabe flere interessante retninger og tolkninger af hvorledes staten og befolkningen skal agerere. Blandt disse kom specielt socialismen og kommunismen til at spille en afgørende rolle i opgøret med det kapitalistiske samfund industrialiseringen skaber. Den klassesdeling af samfundet der beskrives i disse ideologiske retninger bygger på observationer af blandt andet det britiske samfund i perioden efter 1832. Specielt er Karl Marxs tolkning og videreudvikling af Ricardos værdibegreb og overskudsdeling interessant. Marxs udvider Ricardos begreb og sidestiller ejendomsretten til jord og ejendomsretten til produktionsmidlerne, Dette betyder at lige som bønderne blev udbyttet af landejerene, bliver arbejderne udbyttet af kapitalisterne, fordi de ikke er i besiddelse af egne produktionsmidler. Marx konkluderer også at den eneste reelle værdiforøgelse af et produkt sker gennem arbejdskraften. Derfor kan overskuddet kun skabes ved at underbetale arbejdskraften. Det er bevæbnet med disse tanker at arbejderbevægelsen lægger pres på samfundet i et krav på anerkendelse. I nogen henseende kan man sætte lighed mellem et samfunds værdianskuelse og et samfunds menneskesyn. I perioden omkring 1832 blev handel og industri anerkendt som værende værdifulde for samfundet gennem en udvikling af de klassiske økonomiske teorier, hvilket manifesteres i at den økonomiske stærke del af befolkningen fik medindflydelse på staten gennem en udvidelse af stemmeretten.

7.2 Abstract

(Fælles)

The foundation of this assignment is the classical economic theories developed in the late 18th century and in the beginning of the 19th century. The

7.2. Abstract

aim is to verify what impact the economy had on the society, and the role of the middleclass in the shaping of the Reform act of 1832. Adam Smith, Thomas Robert Malthus, and David Ricardo developed a number of theories regarding the functions of the economy in the society, mainly by trying to gain control in a time where life in industrial cities were shaking the roots of society, breaking up old patterns and shaping new ones. In the beginning of the 19th century Malthus's theory of population, had a great say in the introduction of the corn law, which was introduced in 1815. This started a massive critic of "old corruption", where people from the middleclass and working class joined together in a common verbal fight against the aristocracy, which was accused of starving the poor for their own benefit. One of the questions sought to be answered in this assignment is whether or not they were right in the critic of the leading class. This all ends up in the main question:

What was the role of the middleclass in the shaping of the Reform act.

In the middle of this inferno, the politicians tried to navigate through stormy waters, where the French revolution was still in clear consciousness. The Tory party which was the all dominant party after 1815, was not keen on discussing a reform, but they felt obligated to make economical reforms, the corn law being one of them, and the "Ingot plan" another. With the "Ingot plan" the economy went from a gold based to a coin based currency. This plan was the Work of Ricardo, whose economic theories in general had a large impact on the economic politic especially in the 1820's. When all that is said, the parliament was still largely conservative, and they were generally concerned about the future. A lot of their fears for the future were based on historical facts rather than on science, which was still in its youth. Ricardo primarily based his entire theory on science, where Smith and Malthus mainly based their theories on historical facts.

The Radical movements are the basis of the analysis of the middleclass. In the period from 1815 to 1832 the great cities especially London, Manchester and Birmingham attract a lot of people seeking their fortune away from the rural areas. The fact was that very few made it, and most lived in great poverty, without the protection of the parish. This made it possible for the middleclass to organize large meetings where reform of the parliament,

and a redistribution of wealth were the central themes. The middleclass did not have all that in common with the working class, as their economy was better, but they did not have political influence to go with it. This meant that they had a common goal in pressing the aristocracy to reform. The radicals were divided into four main groups represented by William Cobbet, Richard Carlile, Thomas Spence, and Jeremy Bentham. Cobbet agitated for a return to the old system where every parish had a little piece of land, and everybody were looking out for one another. This was a fairly romantic point of view and illustrates how a lot of people had difficulties finding their space in the modern world. Carlile represented ultra liberalism, where personal freedom was essential. Thomas Spence theory was different, he believed in a redistribution of the land, where nobody owned land, but all were tenants and the parish or county were driven like a company. Robert Owen had a similar theory, where he would create a socialistic society, which he tried out with the "New Harmony" project in America, without any success. However, the thoughts were there; although he was not the first to describe the benefits of socialism he was the first in England to try it out in real life. Jeremy Bentham was the leader of a group of intellectuals called utilitarians, among others counting James Mill and for a short time Ricardo, who had a lot of influence and strong connections to the parliament. The utilitarians main goal was most happiness to the greatest number. This cannot be said to be the case with the reform act, and from that point of view their influence on shaping the reform act was minimal. However their strong connections to the parliament, where several of them were members, had made their thoughts widely discussed. The differences in the radical movement illustrates the differences in the middleclass, and we therefore conclude that the term "middleclass", is unsatisfactory when describing the layer between the working class and the aristocracy. We have therefore chosen to use the term "middleclasses" because they do not necessarily see themselves as a united flock.

The period from 1815 to 1832 was a melting pot of ideas, which were all questioning the existing society. The basis of these ideas was the economical growth in the society as a whole. The fluctuation of money meant that more people have the opportunity of choosing another way of living than

7.2. Abstract

ever before. The upcoming of the middleclasses were possible because of the economical growth, a growth that Smith, Ricardo, and Malthus tried to put in theories, in the attempt to control the economy and thereby the speed of which the society was changing. The conclusion is that the reform can be seen as the Aristocracies acceptance of the upper middleclass because of their increased economic power.

Litteratur

- [1] Rolv Petter Amdam Mfl. *Markedsøkonomiens utvikling*. Fagbokforlaget, 2001.
- [2] Asa Briggs. *The Age of Improvement 1783-1867*. Longman, (1959)1974.
- [3] J.C.D Clark. *English Society 1688-1832*. Cambridge University Press, 1985.
- [4] Linda Colley. *Britons, forging the nation 1707-1837*. Vintage, 1996.
- [5] Hugh Cunningham. *The Challenge of Democracy, Britain 1832-1918*. Longman, 2001.
- [6] M.J Daunt. *Progress and Poverty*. Oxford University Press, Oxford, 1995.
- [7] Eric J Evans. *The Forging of The Modern State*. Longman, London, (1983)2001.
- [8] John Garrard. *Democratisation in Britain, Elites, Civil Society and reforms since 1800*. Palgrave, 2002.
- [9] Norman Gash. *Aristocracy and People*. Edward Arnold, Suffolk, 1979.
- [10] Norbert.J. Gossman. Political and social themes in english popular novel-1815-1832. *The Public Opinion Quarterly*, Vol.20.No.3, Autumn, 1956.
- [11] Iain Hampsher-Monk. *"Kildesamling" The Impact if the French Revolution*. Cambridge University Press, 2005.

-
- [12] Philip Harling. Rethinking"old corruption". *Past and Present*, No.147, May, 1995.
- [13] Boyd Hilton. *Corn, Cash, Commerce, The economic politics of the tory goverments 1815-1830*. Oxford University Press, 1980.
- [14] E.J. Hobsbawm. *Industry and Empire, from 1750 to the present Day*. Penguin books, (1968)1990.
- [15] E.J. Hobsbawm. *Captain Swing*. Penguin Book, England, (1969)1985.
- [16] Patricia Hollis. *"Kildesamling"Class and Conflict in nineteenth-century England 1815-1850*. Routledge & Kegan Paul, 1973.
- [17] http://search.eb.com/eb/article_9043201. *Jacobite*. Encyclopædia Britannica Online, Accessed 8 september 2005.
- [18] Brian Inglis. *Poverty and the industrial revolution*. Hodder and Stoughton, London, 1971.
- [19] David S. Landes. *The Unbound Prometheus*. Cambridge University press, (1969)1976.
- [20] Harry Landreth. *History of Economic Thought*. Houghton Mifflin Company, 1994.
- [21] Jørn Lund. *Den store danske encyklopædi*, volume I-IX. Gyldendal, 1994-99.
- [22] Thomas. R. Malthus. *Principles of Population*. (1798).
- [23] Thomas. R. Malthus. *The Grounds of an Opinion on the Policy of Restricting the importation of Foreign Corn*. Düsseldorf: verlag wirtschaft und finanzen, (1815)1996.
- [24] Iain McCalman. Ultra-radicalism and convivial debating-clubs in london, 1795-1838. *The English Historical Review*, Vol.102.No.403, April 1987.
- [25] B.R. Mitchell. *International Historical Statistics, Europe 1750-1988*. M Stockton press, 1992.

LITTERATUR

- [26] Harold Perkin. *Origins of modern english society*. Routledge, London, (1969)1996.
- [27] David Ricardo. *Essay on The influence of a low Price of Corn on the Profit of Stock*. Düsseldorf: verlag wirtschaft und finanzen, (1815)1996.
- [28] David Ricardo. *Principles of Political economy and taxation*. Pelikan books, (1817)1971.
- [29] W.D. Rubinstein. The end of "old corruption" in Britain 1780-1860. *Past and Present*, No.101, Nov, 1983.
- [30] Adam Smith. *Wealth of Nations*. Pinguin Books, (1776)1999.
- [31] John Stevenson. *Popular Disturbances in England, 1700-1832*. Longman, (1979)1992.
- [32] E.P Thompson. *The making of the english working class*. Penguin books ltd, Middlesex, (1963)1974.
- [33] S.M. Waddams. *Law, Politics and the Church of England*. Cambridge University Press, 1992.
- [34] Sir Llewellyn Woodward. *The Age of reform 1815-1870*. Clarenton press Oxford, (1938)1962.